

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΡΗΓΑ ΒΕΛΕΣΤΙΝΛΗ
ΑΠΑΝΘΙΣΜΑ ΚΕΙΜΕΝΩΝ

ΕΠΙΛΟΓΗ ΚΕΙΜΕΝΩΝ
ΠΑΣΧΑΛΗΣ Μ. ΚΙΤΡΟΜΗΛΙΔΗΣ

ΑΘΗΝΑ 1998

ISBN 960 - 560 - 013 - 7

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η παρούσα έκδοση εντάσσεται στο πλαίσιο των εκδηλώσεων που οργάνωσε η Βουλή των Ελλήνων προκειμένου να τιμήσει τη διακοσιοστή επέτειο από τον μαρτυρικό θάνατο του Ρήγα Φεραίου - Βελεστινλή και τη γέννηση του εθνικού μας ποιητή Διονυσίου Σολωμού.

Στο βιβλίο αυτό, το οποίο επιμελήθηκε ο καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών κύριος Πασχάλης Κιτρομηλίδης και απευθύνεται πρωτίστως στην ελληνική νεολαία, ανθολογούνται τα χαρακτηριστικότερα κείμενα του Ρήγα, της ενδεικτικότερης ίσως περίπτωσης λογίου της τρίτης γενιάς του Νεοελληνικού Διαφωτισμού. Ο Ρήγας υπήρξε πρωτομάρτυρας της ελληνικής εθνεγερσίας, αλλά και πρωτοπόρος σπορέας των ιδεών του Διαφωτισμού, της εθνικής ανεξαρτησίας, της λαϊκής κυριαρχίας, του κοινωνικο-πολιτικού εξισωτισμού και της συνεργασίας των λαών στα Βαλκάνια. Υπήρξε ο άνθρωπος που με τον γενναίο του προβληματισμό και το ηρωικό του παράδειγμα όπλισε το επαναστατικό φρόνημα του υπόδουλου Ελληνισμού και ενίσχυσε τις εστίες αντίστασης εναντίον του οθωμανικού ζυγού σε όλη τη Βαλκανική χερσόνησο.

Η ανθολόγηση των κειμένων του Ρήγα καταδεικνύει την οργανική ενότητα του λογοτεχνικού, του επιστημονικού και του πολιτικού του έργου, ενότητα που θεμελιώθηκε στο ήθος τού ολόπλευρα καλλιεργημένου, αυτόνομου και υπεύθυνου πολίτη της εποχής του Διαφωτισμού και του αρχόμενου Ρομαντισμού, του πολίτη που ήταν απαλλαγμένος από τα παραδοσιακά δεσμά της κοινωνικής, πολιτικής και θρησκευτικής αυθεντίας.

Οι οραματισμοί του Ρήγα παραμένουν επίκαιροι. Θα αποτελούν πάντοτε οικουμενικό προσκλητήριο για γνώση και στράτευση στους κοινωνικούς και πολιτικούς αγώνες. Θα εξακολουθήσουν να υπηρετούν την πίστη στη δύναμη της αγωγής, καθώς και τα πανανθρώπινα ιδεώδη της προόδου, της κοινωνικής δικαιοσύνης, της αλληλοκατανόησης και της συνεργασίας των εθνών, του αυτοπροσδιορισμού των λαών και των ατόμων.

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΧΡ. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ
Πρόεδρος της Βουλής των Ελλήνων

Σεπτέμβριος 1998

ΑΠΟΣΑΦΗΝΙΣΗ

Πρόθεση τοῦ Ἐπανθίσματος κειμένων τοῦ Ρήγα Βελεστινλή εἶναι νὰ προσφέρει στοὺς νέους τῆς χώρας μας ἀλλὰ καὶ στὸ εὐρύτερο κοινὸ ποὺ προβληματίζεται γιὰ τὰ ζητήματα τῆς αὐτογνωσίας μας, ἕναν δίαυλο ἄμεσης ἐπαφῆς καὶ συνδιάλεξης μὲ τὶς ἰδέες τοῦ πρωτοπόρου ἔθνεγέρτη καὶ θεμελιωτῆ τῆς σύγχρονης δημοκρατικῆς παράδοσης στὰ Βαλκάνια. Οἱ ἐπιλογές εἶναι ἐνδεικτικὲς καὶ ἀποβλέπουν νὰ ἀποδώσουν τὶς χαρακτηριστικότερες κορυφώσεις τῆς σκέψης καὶ τοῦ λόγου τοῦ Ρήγα. Γιὰ παραπέρα μελέτη καὶ ἐμβάθυνση ὁ ἐνδιαφερόμενος ἀναγνώστης ὀφείλει νὰ προσφύγει στὰ ἴδια τὰ κείμενα τοῦ Ρήγα. Τὸ ἀνθολόγιο ἐλπίζουμε νὰ λειτουργήσῃ ὡς κίνητρο γι' αὐτὴν τὴν οὐσιαστικότερη γνωριμία.

Οἱ ἐπιλογές ποὺ συνθέτουν τὸν παρόντα τόμο προέρχονται ἀπὸ δύο ἔγκυρες ἐκδόσεις ποὺ ἐπιμελήθηκαν εἰδικοὶ μελετητὲς τοῦ Ρήγα. Τὸ διήγημα ἀπὸ τὸ *Σχολεῖον τῶν Ντελικάτων Ἐραστῶν* προέρχεται ἀπὸ τὴν ἔκδοση τοῦ Π. Σ. Πίστα (Ἀθήνα: Ἑρμῆς, 1971), ἐνῶ τὰ ὑπόλοιπα κείμενα προέρχονται ἀπὸ τὴ συναγωγή τοῦ ἔργου τοῦ Ρήγα ποὺ ὀφείλεται στὸν Λέανδρο Βρανούση (*Ρήγας*, Βασικὴ Βιβλιοθήκη, ἀρ. 10, Ἀθήνα 1953). Γιὰ τοὺς σκοποὺς τῆς νέας τους ἐμφάνισης στὴν παρούσα ἔκδοση τηρήθηκε σὲ γενικὲς γραμμὲς ἢ ὀρθογραφία τῶν κειμένων στὶς ἐκδόσεις ἀπ' ὅπου προέρχονται, μὲ μερικὲς διορθωτικὲς παρεμβάσεις γιὰ λόγους ὁμοιομορφίας.

Π. Μ. Κ.

ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΠΑΝΘΙΣΜΑ

[Βιέννη 1790]

Πρὸς τοὺς ἀναγνώστας

Κάθε νουνεχῆς φιλόπατρις λυπεῖται βλέποντας τοὺς δυστυχεῖς ἀπογόνους τῶν εὐκλεεστάτων Ἀριστοτέλους καὶ Πλάτωνος ἢ πάντη γεγυμνωμένους ἀπὸ τὴν ιδέαν τῆς φιλοσοφίας ἢ, ἀφοῦ ἐγήρασαν ἐπικεκυφότες εἰς μόνα τὰ σπάνια τῆς ἑλληνικῆς διαλέκτου βιβλία, νὰ ἐκαρποφορήθησαν πολλὰ ὀλίγον ἢ παντελῶς.

Ὅντας φύσει φιλέλλην, δὲν εὐχαριστήθην μόνον ἀπλῶς νὰ θρηνήσω τὴν κατάστασιν τοῦ Γένους μου, ἀλλὰ καὶ συνδρομὴν νὰ ἐπιφέρω ἐπάσχισα, ὅσον τὸ ἐπ' ἐμοί, ἀπανθίζοντας ἀπὸ τε τῆς γερμανικῆς καὶ γαλλικῆς γλώσσης τὰ οὐσιωδέστερα τῆς Φυσικῆς Ἱστορίας, τὰ ὅποια, διὰ νὰ γένουν πλέον εὐληπτα, συνέπονται κατ' ἐρωταπόκρισιν διδασκάλου καὶ μαθητοῦ, ἕως εἰς ἓνα μέρος.

Ἡ αἰτία ὅπου μετεχειρίσθην ἀπλοῦν ὕφος, ἦτον διὰ νὰ μὴν προξενήσω μὲ τὴν γραφότητα τοῦ ἑλληνισμοῦ εἰς τοὺς ἄλλους, ἐκεῖνο ὅπου ὁ ἴδιος ἔπαθα σπουδάζοντας· νὰ ἀποφύγω καὶ τὸ τοῦ σοφοῦ:

«L'écolier écoute en classe le verbiage de son maître, comme il écouloit au maillot le babil de sa nourrice. Il me semble que ce seroit l'instruire fort utilement, que de l'élever à n'y rien comprendre». — Ἦγουν «ὁ μαθητὴς ἀκούει τὴν ὁμιλίαν τοῦ διδασκάλου του εἰς τὴν παράδοσιν, καθὼς εἰς τὰ σπάργανα ἤκουε τὴν πολυλογίαν τῆς τροφοῦ του. Μὲ φαίνεται πὼς ἀναθρέφοντάς

τον χωρὶς νὰ καταλαμβάνη τίποτες ἀπ' ὅσα τὸν λέγουν, ὠφελεῖται καθ' ὑπερβολήν».

Καὶ πάλιν ὁ αὐτός: «*Les pédagogues étalent en grand appareil les instructions qu'ils donnent à leurs disciples, et qu'elles sont des mots, encore des mots, et toujours des mots...*» — «Οἱ παιδαγωγοὶ ξαπλώνουν μὲ πολλήν ἔμφασιν τὰς διδασκαλίας ὅπου δίδουν εἰς τοὺς μαθητάς τους, αἱ ὁποῖαι εἶναι λέξεις, καὶ πάλιν λέξεις, καὶ αἰωνίως λέξεις...»

Ὅθεν, ἀφορώντας ὁ σκοπὸς μου εἰς τὸ νὰ ὠφελήσω τὸ Γένος μου, καὶ ὄχι πρὸς ἐπίδειξιν νὰ ἐπισωρεύσω λέξεις εἰς αὐτό μου τὸ ἀπάνθισμα, ἔπρεπε νὰ τὸ ἐκθέσω μὲ σαφήνειαν, ὅσον τὸ δυνατόν, ὅπου νὰ τὸ καταλάβουν ὅλοι, καὶ νὰ ἀποκτήσουν μίαν παραμικρὰν ἰδέαν τῆς ἀκαταλήπτου Φυσικῆς.

Ἐναγινώσκοντες λοιπόν, οἱ μὲν ἀγχίνοες ἄς ἐπικαρπῶνται τὰ ὠφελήματα, οἱ δὲ τρόφιμοι ἤδη καὶ θιασῶται τῆς Φυσικῆς ἄς μὴ μὲ κατηγορήσουν διὰ τὸ ὕφος· ἀλλ' ἄς καταβάλουν εὐμενῶς ἕκαστος ἔρανον ὅ,τι βούλεται, ὅπου, βοηθούμενον πανταχόθε, νὰ ἀναλάβῃ τὸ πεπτωκὸς Ἑλληνικὸν Γένος. Ἐρρωσθε.

Ὁ Ρήγας

κόσια μίλια. Είναι και δεκατρείς φορές μεγαλύτερη από τὸ φεγγάρι. Ἀπέχει δὲ ἀπὸ τὸν Ἥλιον τριάντα πέντε μιλιούνια μίλια. Τὸ κατοικούμενόν της μέρος εἶναι δεκαεπτὰ μιλιούνια μίλια τετραγωνικά¹.

Τὸν παλαιὸν καιρὸν ἐνόμιζον πὼς ὁ Ἥλιος καὶ οἱ πλανῆται νὰ ἐγύριζαν τριγύρω εἰς τὴν Γῆν. Αὐτὸ τὸ σύστημα ἦτον γνωστὸν πρὸ δύο χιλιάδων χρόνων καὶ συγγράφει, περὶ αὐτοῦ ἕνας Ἕλληνας, Πτολεμαῖος ὀνόματι. Ποῖος ἤξεύρει ὅμως πόσον καιρὸν πρωτύτερα τὸ ἐδόξαζον! Φαίνεται πὼς τὸ ἐδέχθησαν καὶ κάμποσα ἄλλα ἔθνη ὅθεν διαβάζομεν εἰς τὸ βιβλίον τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ: «Ἄς σταθῆ ὁ Ἥλιος πρὸς τὴν Γαβαών». Ὅλοι ἐκεῖνοι ὅπου θεωροῦν τὴν Παλαιὰν Γραφὴν ὡς βιβλίον νόμου, λέγουν πὼς ὁ Ἥλιος κινεῖται περὶ τὴν Γῆν. Πλὴν ἕνας Ἰταλός, Γαλιλαῖος ὀνόματι², εἶδε τὰ ἄτοπα αὐτῆς τῆς διδασκαλίας καὶ εἶπε πὼς στέκεται μὲν ὁ Ἥλιος, τρέχουν δὲ οἱ πλανῆται τριγύρω του. Ἐπρεπεν ὅμως νὰ φύγη, διὰ νὰ μὴν καταντήσῃ εἰς τὴν ἀγίαν Ἰνκιζιτζιόνε, ἀπὸ τὴν ὁποίαν δὲν εἶναι ἐλπίς, ἀφοῦ πέσῃ, νὰ γλυτώσῃ τινάς, καθὼς μήτε καὶ ἀπὸ τὴν φωτίαν.

Ἵστερον ἀπ' αὐτὸν ἐσηκώθη Νικόλαος ὁ Κοπέρνικος, Προυσιάνος, εἰς ἕναν τόπον, ὅπου βασιλεύει ἡ ἐλευθερία καὶ ὅπου ἔχει κῦρος τὸ γνωμικὸν τοῦ Χάλερ, ὅπου λέγει: «Ὅποιος ἐλεύθερα συλλογᾶται, συλλογᾶται καλά».

Αὐτὸς ὁ Κοπέρνικος, βλέποντας πὼς δὲν εἶχε νὰ φοβηθῆ τὴν ἀγίαν Ἰνκιζιτζιόνε ἢ τοὺς ἱεροὺς κεραυνοὺς τῶν ἀφορισμῶν τοῦ ἀγίου θρόνου τοῦ Πάπα, ἔφερεν εἰς ἔκβασιν τὴν ἰδέαν τοῦ σοφοῦ Ἰταλοῦ. Ἄφησε τὸν Ἥλιον νὰ ἡσυχάσῃ κομμάτι, ὕστερον ἀπὸ ἕναν τόσον πολυχρόνιον κόπον, καὶ ἔκαμε τὴν Γῆν καὶ τοὺς πλανήτας νὰ τρέχουν τριγύρω του.

1. Τὸ τετραγωνικὸν μίλι πρέπει νὰ ἔχη καὶ πλάτος ὅσον ἔχει μᾶκρος.

2. Πρὸ τοῦ Ἰταλοῦ, ἐπενόησε πρῶτος τὴν καθημερινὴν περίοδον τῆς Γῆς περὶ τὸν ἄξονά της Νικήτας ὁ Συρακούσιος. Δεύτερος ὁ Φιλόλαος ἐπενόησε τὴν ἐτήσιον. Μετ' αὐτὸν Ἀρίσταρχος ὁ Σάμιος ὕστερον ἀπὸ ἑκατὸν χρόνους, καθὼς τὸ λέγει ὁ Ἀρχιμήδης εἰς τὸ Ἀριθμὸς ἄμμου.

Καὶ βέβαια, εἶναι πολλὰ πιθανώτερον, ἓνα σῶμα, μικρότερον ἓνα μιλιούνι φορές, καθὼς εἶναι ἡ Γῆ συγκρινομένη μὲ τὸν Ἡλίον, νὰ κινῆται τριγύρω του, παρὰ τὸ μέγα εἰς τὴν μικρὴν Γῆν.

. . . . .

Περὶ Ἡλίου

— Ἀφήσαμεν ἀκόμη ἓνα σῶμα τοῦ κόσμου μας, εἶπα πρὸς τὸν μαθητὴν μου, ὅπου πρέπει νὰ προτιμηθῇ ἀπ' ὅλα τὰ ἄλλα, διὰ τὸ ὄφελος ὅπου μᾶς προξενεῖ καὶ τὴν μεγαλοπρέπειάν του, ἐπειδὴ καὶ ἂν ἔλειπεν αὐτό, καθὼς προείπαμεν, δὲν ἦτον τρόπος νὰ κατοικηθῇ κανένα ἄλλο σῶμα τοῦ οὐρανοῦ μας. Καὶ τί ἐχρησίμευαν πλέον ἂν δὲν ἦτον κατοικημένα; Προσέτι εἶναι δίκαιον νὰ ἔχη τὴν προτίμησιν ὁ Ἡλιος ἀπὸ τὰ ἄλλα σώματα, ὡσὰν ὅπου εἶναι τὸ μέγιστον αὐτῶν καὶ χτυπᾷ εἰς τὰ μάτια μας περισσότερον. Ἐνθυμᾶσαι πῶς εἶπα ὅτι ὁ Ζεὺς εἶναι χίλιες φορές μεγαλύτερος ἀπὸ τὴν Γῆν μας· ὁ Ἡλιος ὅμως εἶναι μεγαλύτερος ἀπὸ τὸν Δία χίλιες φορές, ἄρα ὁ Ἡλιος εἶναι μεγαλύτερος ἀπὸ τὴν Γῆν ἓνα μιλιούνι φορές. Ὅθεν ὁ Ἡλιος εἶναι τὸ μέγιστον σῶμα τοῦ κόσμου μας, ἀφοῦ εἶναι μεγαλύτερος καὶ ἀπὸ τὸν μεγαλύτερον πλανήτην.

— Σᾶς ἄκουσα νὰ λέγετε, αὐθέντη μου, μὲ διέκοψε τὸ παιδί, πῶς ἡ περιφέρεια τῆς Γῆς περιέχει ἑννέα χιλιάδες καὶ τετρακόσια μίλια. Ὅταν λοιπὸν τὰ πολλαπλασιάσω μὲ ἓνα μιλιούνι, ἐβγαίνει ἡ περιφέρεια τοῦ Ἡλίου ἑννέα χιλιάδες καὶ τετρακόσια μιλιοῦνια μίλια, τὸ ὅποῖον εἶναι ἀληθινὰ μία μεγαλειότης ἀκατάληπτος.

— Δὲν ἦτον χρεῖα νὰ πολλαπλασιάσῃς, ἀπεκρίθην, ἐπειδὴ περιέχοντας ἑννέα χιλιάδες καὶ τετρακόσια μίλια ἡ περιφέρεια τῆς γῆτινης σφαίρας καὶ ὄντας ὁ Ἡλιος ἓνα μιλιούνι μίλια μεγαλύτερος, ἤμποροῦσες νὰ εἰπῆς εὐκολώτερα πῶς εἶναι μεγαλυτέρα ἡ περιφέρειά του ἑννέα χιλιάδες καὶ τετρακόσια μιλιοῦνια μίλια ἀπὸ τὴν περιφέρειαν τῆς Γῆς.

— Συγχωρήσετέ με, ἀπεκρίθη τὸ παιδί· ἔτζι ἐστοχάσθηκα πρῶτον νὰ τὸ εἰπῶ. Ἐθαύμασα ὅμως εἰς τὸν τόσον ἀριθμὸν τῶν μι-

λίων, διὰ τοῦτο ἠθέλησα νὰ βεβαιωθῶ εἰς τὴν ἀρχὴν μὲ τὸν λογαριασμὸν τῆς θαυμασίας περιφερείας του. Πλήν, δὲν θαυμάζω τόσον εἰς τὴν μεγαλειότητά του, ὅσον εἰς ἐκεῖνο ὅπου λέγουν πῶς εἶναι μία φωτιά, καὶ σχεδὸν κοντεύω νὰ τὸ πιστεύσω, μὲ τὸ νὰ βλέπω, ὅταν συμμαζώνη τινὰς τὰς ἀκτῖνας τοῦ Ἡλίου μὲ ἓνα γυαλί εἰς ἓνα καὶ τὸ αὐτὸ μέρος, ὅλα τὰ καυστικὰ σώματα ἤμποροῦν ν' ἀνάψουν¹. Δὲν ἤμπορῶ νὰ καταλάβω, πῶς ἓνα σῶμα, ὅπου ἀδιακόπως καίει ἀπὸ ἕξι χιλιάδες χρόνους καὶ ἐδῶθε, νὰ μὴν κατακαύσῃ τὸ πᾶν, ἢ, τουλάχιστον, ἀπ' ὀλίγον ὀλίγον νὰ μὴν ἤμπορῇ νὰ λιγοστεύσῃ ἢ ζωηρότης του;

—Ἐχεις δίκαιον, εἶπα· ἂν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ἠθέλαμεν συμπεράνει τοῦτο ἀπὸ τὰ ἀποτελέσματα τῆς φωτιᾶς μας, τότε δὲν εἶναι μόνον ἀκατάληπτον νὰ νοήσῃ κανεὶς μίαν τόσῃν ἄπειρον φωτιᾶν ὡσὰν τὸν Ἡλιον, ἀλλ' ἀπὸ ποῦ νὰ εὔρεθῶν τότε ξύλα, κάρβουνα γῆς, πίσσα, θειάφι, ἢ ἄλλα καυστικὰ σώματα διὰ νὰ τὸν θρέψουν· ἢ, καὶ ἂν εὔρισκοντο τοιαῦτα σώματα, πόσον καιρὸν ἤθελε βάλει εἰς τὸ νὰ τὰ κατακαύσῃ, ἢ τουλάχιστον, καθὼς εἶπες, πῶς νὰ μὴν χάσῃ κομμάτι ἀπὸ τὴν λάμψιν του; Ἴσως εἶναι, εἶπα γελώντας, παρόμοιος μὲ ἓναν σωρὸν ἀναλυμένου μετάλλου, καθὼς τὸ μάλαγμα ὅπου δὲν χάνεται ποτὲ ὁ ὄγκος καὶ ἡ βαρύτης του μὲ τὸ ἀνάλυμα τῆς φωτιᾶς. Πλήν, ἀπ' αὐτὰ ὅλα δὲν ἤξεύρομεν τίποτες διὰ ἀληθινόν. Εἰς τὸν μέγαν Δημιουργὸν τὰ πάντα εἶναι εὐκόλα, καὶ οἱ ἄνθρωποι δὲν ἁμαρτάνουν ἂν ἐρευνοῦν τὸ ἀποτέλεσμα καὶ τὸν λόγον του, ὁ ὁποῖος εἶναι πολλὰ μακριὰ ἀπὸ τὴν περιορισμένην διάνοιάν τους. Διὰ τοῦτο λοιπὸν οἱ εἰδωολάτραι, ὅπου δὲν εἶχον καμίαν ἰδέαν θρησκείας, ἐπίστευαν τὸν Ἡλιον ὡς δημιουργόν. Βλέπομεν, τέλος πάντων, ὅτι δὲν ἤμποροῦμεν νὰ δώσωμεν κανένα εἶδος φωτιᾶς εἰς τὸν Ἡλιον, ὅπου νὰ μὴ κινδυνεύσῃ νὰ σβησθῇ. Ὅθεν, Ἐκεῖνος ὅπου τὸν ἐκτίσεν, ὅπου δὲν ἀφήνει τὸν Ἐρμῆν ν' ἀνάψῃ, μήτε τὸν Κρόνον νὰ μεταμορφωθῇ εἰς ἓναν σωρὸν κρύσταλλα, Ἐκεῖνος ἤξεύρει καὶ τὴν ἄσβεστον φλόγα τοῦ Ἡλίου ποίου εἶδους εἶναι. Ἄν δεχθῶμεν τὴν

1. Εἰς τὴν Εὐρώπῃν κατασκευάζουν γυαλιά, τὰ ὁποῖα εἰς ἓνα λεπτὸν ἤμποροῦν νὰ καύσουν ξύλον καὶ ἄλλα τοιαῦτα.

ὑπόθεσιν αὐτήν, ἤγουν πῶς ὁ Θεὸς δὲν ἔκτισε τίποτες τοῦ κάκου, οἱ πλανῆται πρέπει νὰ ἀφοροῦν εἰς ἓνα τέλος καὶ μίαν αἰτίαν. Ἀμή, πές με, διατί ἄλλο ἔκτίσθησαν; Κατὰ τὸ παρὸν ἡμεῖς δὲν ἠξεύρομεν νὰ ὠφεληθῶμεν τίποτες ἀπ' αὐτούς· ὅθεν πρέπει νὰ ἐρευνήσωμεν εἰς τοὺς ἰδίους τὴν αἰτίαν διὰ τὴν ὁποίαν ἔκτίσθησαν. Καὶ δὲν βλέπομεν ἄλλην ὁποῦ νὰ μᾶς πληροφορήσῃ τόσον, παρὰ ἂν εἰποῦμεν πῶς εἶναι κατοικημένοι. Συμπεραίνομεν ἔτι, ὅτι, ἀφοῦ εἶναι κατοικημένοι, ἔκτίσθησαν δι' αὐτό, καὶ ὅτι ἔχουν οἱ κάτοικοί τους μίαν παρομοίαν φύσιν καὶ διάνοιαν μὲ ἡμᾶς, καὶ τελευταῖον, ὅτι, ἄνθρωποι μιᾶς παρομοίας φύσεως μὲ τὴν ἐδικὴν μας, ἤθελαν γενεῖ στάκτη καὶ κονιορτὸς εἰς ἓνα λεπτὸν κατοικοῦντες τὸν Ἑρμῆν, ἢ ἤθελαν ξεπαγιάσει εἰς τὸν Κρόνον. Τὸ συμπέρασμα εἰς ὅσα εἶπαμεν ἐπομένως εἶναι ὅτι ὁ Ἥλιος δὲν εἶναι τοιαύτη φωτιά, ὁποίας λογῆς εἶναι αὐτὴ ὁποῦ καίει εἰς τὴν Γῆν μας.

— Ὅλα αὐτὰ εἶναι εὐληπτα, ἀπεκρίθη ὁ νέος· ὅμως ἐγὼ ἐνοστιμεύομεν νὰ μάθω, ποίαν θέρμην ἤθελε δώσει ὁ Ἥλιος ἀντὶ φωτιᾶς, ἢ ὁποία νὰ μὴν ἔχη τὸ ἀποτελεσματὸς της διὰ νὰ μὴν μεταμορφωθοῦν εἰς στάκτην οἱ πτωχοὶ κάτοικοι τοῦ Ἑρμοῦ ζεσταινόμενοι καὶ οἱ τοῦ Κρόνου νὰ μὴν καταντήσουν νὰ γένουν κρύσταλλα ὑστερούμενοι;

— Τώρα θέλεις ἀκούσει, ἀπεκρίθη. Δὲν εἶδες μίαν μηχανήν, ἢ ὁποία μὲ τὸ ἥσυχον τρίψιμον μιᾶς γυαλίνης σφαίρας ἐβγάνει φωτίαν ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν της καὶ τὴν διαμοιράζει καὶ εἰς τὰ ἄλλα σώματα ὁποῦ δὲν ἐτρίφθησαν;

— Ὅμιλεῖτε περὶ τῆς ἠλεκτρικῆς μηχανῆς, αὐθέντη μου; εἶπε.

— Ναί, ἀπεκρίθη· δι' αὐτὴν λέγω, ἢ ὁποία μὲ ἓνα ἥσυχον τρίψιμον ἐβγάνει ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν της φῶς καὶ φωτίαν, χωρὶς νὰ ἀναφθῇ ἀπὸ ἄλλην φωτιάν. Αὐτὸ τὸ φῶς καὶ ἡ φωτιά προέρχεται ἀπὸ μίαν ὕλην, ὁποῦ ὀνομάζεται ἠλεκτρική, ἣτις ἐξαπλώνεται εἰς ὅλον τὸν κόσμον, ἀπὸ τὸν Ἥλιον ἕως εἰς τὸν Κρόνον, καὶ εὐρίσκεται μέσα εἰς ὅλα τὰ σώματα, καὶ μὲ τὴν κίνησιν ὁποῦ δέχεται ἀπὸ τὴν τρίψιν, ἀποτελεῖ φῶς καὶ φωτιά. Ἡμεῖς συμπεραίνομεν ὅτι καὶ ὁ Ἥλιος εἶναι μίαν ἠλεκτρικὴν σφαῖρα, ἢ ὁποία διὰ τῆς περὶ τὸν ἄξονα κινήσεώς της, ὡσὰν εἰς ἠλεκτρικὸν σῶμα, τρίβεται καὶ ἀποτελεῖ φῶς καὶ ζέστην.

.....

Καὶ δὲν γίνεται νὰ συμπεράνωμεν ἀλλέως, παρὰ ἔτζι, ἤγουν, παρευθὺς ὅπου ἤμπορεῖ νὰ ᾿γγίξῃ ὁ ᾿Ήλιος τὴν ἠλεκτρικὴν ὕλην ἐνὸς πλανήτου κατ' εὐθεῖαν γραμμὴν, ἐν τῷ ἅμα αὐτῇ πρέπει νὰ βαλθῇ εἰς κίνησιν καὶ ἐνταυτῷ ἔχει τὸ μέρος ἐκεῖνο φῶς.

Διὰ μέσου τούτου γίνεται εὐληπτον εἰς ἡμᾶς τὸ πρόβλημα ὅπου λέγει: «Μὲ ποῖον τρόπον ἤμπορεῖ νὰ ἔρχεται τὸ φῶς τοῦ ᾿Ήλιου εἰς ἕξι ἢ ἑπτὰ λεπτὰ ἐπάνω εἰς τὴν Γῆν, ὅπου μία σφαῖρα κανονιοῦ, ἂν ἐξεκουντεῖτο ἀπὸ τὸν ᾿Ήλιον, δὲν ἤθελεν ἔλθει ἐδῶ, παρὰ εἰς εἰκοσιτέσσερες χρόνους; Καὶ πῶς φθάνει εἰς τὸν Κρόνον τὸ φῶς τοῦ ᾿Ήλιου εἰς ἐνενηντὰ ἕξι λεπτὰ, ὅπου ἡ σφαῖρα τοῦ κανονιοῦ δὲν ἤθελε φθάσει, παρὰ εἰς διακοσίους ὀγδοήντα χρόνους;»

—“Ὅλα ὅσα εἶπετε ἕως τώρα, διὰ τὰ ἀποτελέσματα, τὴν φύσιν καὶ τὰς ιδιότητες τοῦ ᾿Ήλιου τὰ ἐκατάλαβα, καλύτερα παρὰ ἂν ἐλάμβανα περὶ αὐτοῦ ἄλλην διδασκαλίαν. Δὲν φοβοῦμαι λοιπὸν εἰς τὸ ἐξῆς πλεόν, καθὼς πρωτύτερα, νὰ σβήσῃ ὁ ᾿Ήλιος, τὸ ὅποῖον ἦτον πιθανὸν νὰ γένη, ἂν ἦτον ὡσὰν ἐκείνην τὴν φωτιὰν ὅπου ἔχομεν εἰς τὸ μαγειρεῖον μας. Μία ἠλεκτρικὴ ὁμῶς σφαῖρα μένει πάντα ἠλεκτρικὴ, χωρὶς νὰ ἀποφανῇ πῶς ἔχασε τίποτε ἀπὸ τὴν δύναμίν της. Πλήν, παρακαλῶ νὰ μὲ εἰπῆτε ἀκόμη, ἂν τὸ μέγα σῶμα, ὁ ᾿Ήλιος, ἤμποροῦσε νὰ κατοικηθῇ.

— Αὐτὸ τὸ σύστημα, ἀπεκρίθην, δὲν ἤμπορεῖ κανεὶς σωστὰ νὰ τὸ δεχθῇ, μὲ ὅλον ὅπου εὐκολώτερα δύναται νὰ ὑποθέσῃ πῶς νὰ εἶναι κατοικημένος ὁ ᾿Ήλιος, παρὰ νὰ εἰπῇ πῶς εἶναι φωτιά. Καὶ τί φοβερὴ φωτιά, ὅπου εἰς μερικὰ μέρη ἡ ζέστη τοῦ ἀπομακρυσμένου πλανήτου μας, καθὼς ὑπὸ τὸν ἰσημερινόν, εἶναι ἀνυπόφερτη. Ἐν τοσοῦτῳ, ἤμποροῦμεν νὰ δώσωμεν ἕναν ἀρκετὸν λόγον, ἂν μᾶς ἐρωτήσουν: διατί ἐκτίσθη ὁ ᾿Ήλιος; Ἀποκρινόμεθα πῶς ἐκτίσθη διὰ νὰ φωτίξῃ καὶ νὰ ζεσταίνῃ τοὺς πλανήτας ὅπου γυρίζουν τριγύρω του. Τοῦτο ἀρκεῖ, βάλωμεν ἢ δὲν βάλωμεν εἰς αὐτὸν κατοίκους. Διὰ τὴν ἐκλειψίν του ὠμιλήσαμεν πρωτύτερα, ὅτι γίνεται μὲ τὸ νὰ εὐρίσκεται ἡ Σελήνη μεταξὺ ᾿Ήλιου καὶ Γῆς. Φαίνεται καὶ ὁ ᾿Ήλιος κόκκινος καὶ μεγάλος ὅταν ἀνατέλλῃ, καθὼς καὶ τὸ φεγγάρι, ἐξ αἰτίας τῆς πυκνότητος τῶν ἀναθυμιάσεων.

Τώρα δὲ μὲ ἐλευθερίαν ἤμποροῦμεν νὰ ἀφήσωμεν τὴν ἀστρονο-

μίαν, καὶ νὰ ἔμβωμεν εἰς ἄλλα. "Ὅθεν, ἂν καταλάβῃς καλὰ ὅσα σὲ ἐξήγησα, ἤμπορεῖς καὶ μόνος σου νὰ προχωρήσῃς κατόπιν εἰς τὰ *Στοιχεῖα τῆς Ἀστρονομίας* τοῦ συγγραφέως Φεργγουζών, ἕως ὅπου νὰ πλουτίσῃς ἀπ' ὀλίγον ὀλίγον μὲ μαθηματικὰς ἐπιστήμας, καὶ τότε νὰ ἠμπορῆς πλεόν νὰ διαβάζῃς βαθύτερα βιβλία περὶ αὐτῆς τῆς ἐπιστήμης.

Περὶ ὕδατος

Τὸ νερόν, εἶπον εἰς τὸν μαθητὴν μου, εἶναι ἓνα σῶμα βαρύτερον ἀπὸ τὸν ἀέρα καὶ ἐλαφρότερον ἀπὸ τὴν γῆν. Συνίσταται ἀπὸ σφαιρικὰ μόρια, ὅπου ἔχουν ἀναμεταξὺ εἰς τὴν ἑνωσίν τους πολλὰ εὐκαιρα διαστήματα, τὰ ὅποια γεμίζουν ἀπὸ ἀέρα, αἰθέρα καὶ ἠλεκτρικὴν ὕλην. Διὰ νὰ τὸ καταλάβῃς αὐτό, βάλε ἓνα σωρὸν πορτοκάλια, καὶ θέλεις ἰδεῖ ὀφθαλμοφανῶς τὰ ἀναμεταξὺ τους εὐκαιρα διαστήματα.

Οἱ ποταμοὶ καὶ αἱ πηγαὶ λαμβάνουν τὴν ἀρχὴν τους ἀπὸ τὲς βροχές, ὅπου μαζώνονται εἰς τὰ βουνά, καὶ κατεβαίνουν ἀπ' ὀλίγον ὀλίγον ἀπὸ τὰ διαπεράσματα καὶ τὲς τρύπες των εἰς τοὺς πρόποδάς των, καὶ γίνονται πηγαί. "Ὅταν ἓνα τοιοῦτον ὕδωρ περιπατῆ πολὺν καιρὸν εἰς τὰ σπλάγχνα τοῦ βουνοῦ, ἐγγίζει τὰ μόρια κανενὸς σώματος, τὰ ὅποια ξεκολλοῦν μαζὶ μὲ τὸ νερόν καὶ τρέχουν ἀντάμα. Τότε καταστῆνεται ἢ ἄλμυρὴ πηγὴ, ἢ μεταλλικὴ, ἢ λουτρόν.

— Αὐτὸ τὸ νοῶ καλῶτατα, διέκοψεν ὁ νέος· ἐπιθυμοῦσα ὁμῶς νὰ μὲ κάμετε νὰ νοήσω καὶ τὴν ζέστην τῶν θερμῶν, ὅπου ὁ νοῦς μου δὲν καταλαμβάνει πῶς ζεσταίνονται.

— Ναί, ἀπεκρίθην· αὐτὸ τὸ θαῦμα ἀποκατασταίνεται πολλὰ εὐληπτον, μὲ τὸ νὰ ἠξεύρωμεν πῶς μέσα εἰς τὴν γῆν εἶναι φωτιά καὶ ζέστη. Ἡ ἀρχὴ τῆς φωτιᾶς εἰς τὰ σπλάγχνα τῆς γῆς δὲν εἶναι ἄλλο, παρὰ θειάφι καὶ σίδηρον. "Ὅταν ἀνακατωθοῦν μαζὶ ρινίσματα σιδήρου καὶ θειάφι, καὶ βραχοῦν μὲ νερόν, θαφθοῦν ἔπειτα εἰς ἀγγεῖον

σκεπασμένον μέσα εἰς τὴν γῆν, τότε ἀπ' ὀλίγον ὀλίγον ἀνάπτουν καὶ ἐβγαίνει φλόγα. Αὐτὴ εἶναι ἡ αἰτία ὅπου πτύουν φωτιὰν μερικὰ βουνά. Διὰ τοῦτο εὐρίσκονται καὶ τριγύρω εἰς τὸν Βεζούβ¹ πολλὰ θερμὰ λουτρά.

Τὸ τζακίλι (μαύρη καὶ αὐγοειδῆς πέτρα), μὲ τὸ νὰ ἐμπεριέχῃ σιδηρώδη γῆν, ὅταν ἐνωθῆ καλὰ μὲ θειάφι, ἤμπορεῖ νὰ προξενήσῃ μίαν μεγάλην καὶ διεξοδικὴν ζέστην εἰς τὴν γῆν. Καὶ πάλιν τὸ θειάφι, ὅταν ἀνακατωθῆ μὲ τζακμακόπετραν ὅπου εἶναι ἀκόμη ἄγουρη (ἤγουν δὲν ἐψήθηκεν ἀρκετὰ διὰ νὰ ἐβγάνη φωτιὰν), ἢ μὲ γήϊνα κάρβουνα, ἢ μὲ πάχος γῆς ἀπ' ἐκεῖ ὅπου ἐβγαίνει νάφθη, προξενεῖ ζέστην ὁμοίως. Ὅταν ὅμως ἓνα τοιοῦτον μῖγμα ζεσταθῆ καὶ δεχθῆ ἀπὸ πουθενὰ ἀέρα, ἢ ἀρκετὴν δύναμιν ἀπ' αὐτὸν διὰ νὰ ἀνοίξῃ μίαν ἐξοδὸν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς, εὐθύς καταντεῖ εἰς φλόγα καὶ κατατρώγει ὅλην τὴν ὕλην ἐνταυτῶ· πλήν, ὅταν εἶναι ἐμποδισμένη καὶ δὲν ἤμπορῆ νὰ εὔρῃ καμίαν ἐξοδὸν εἰς τὸν ἐλεύθερον ἀέρα, τότε ἤμπορεῖ νὰ βαστάξῃ τὴν ζέστην πολλὰς ἑκατοστὲς καὶ χιλιάδες χρόνους. Ἡμεῖς ἔχομεν τὸ παράδειγμα τούτου εἰς ἓνα ἀναμμένον κάρβουνον, τὸ ὁποῖον ἤμπορεῖ νὰ βασταχθῆ σφαιλισμένον εἰς ἓνα ἀγγεῖον χωρὶς νὰ χωνεύσῃ.

Ἡ γῆ περιέχει εἰς τοὺς λαγόνους τῆς μέταλλα, ἡμιμέταλλα, ἡμίεφθα, ἄλατα, λογιῆς-λογιῶν καμένα καὶ χρωματισμένα χρώματα, ἄμμους, πέτρας, τζακίλια, πετράδια, κόγχους, ὄστρακόδερμα διάφορα, ἀπολιθωμένα ψάρια, τετράποδα, δένδρα καὶ φυτὰ, κόκκαλα κἀθε εἶδους, κόκκαλα γιγάντων (τὰ ὁποῖα λέγουν οἱ ἀνατόμοι πὼς εἶναι ψαριῶν ἢ ζώων). Ἐξ αὐτῶν μερικὰ μὲν ψήνονται ἀπὸ τὴν ὑπόγειον φωτιὰν, μερικὰ δὲ ἐνεσφαιρίσθησαν εἰς τοὺς κόλπους τῆς ἀπὸ τὰς μεταβολὰς ὅπου τοσάκις διὰ τῶν σεισμῶν ἔλαβεν· οἱ ὁποῖοι μὲ τὰς ὑπερμεγέθεις φλόγας καὶ νερὰ ὅπου ἐκούνηξαν εἰς τὴν ἐπιφάνειάν τῆς (ἐπειδὴ καὶ εἶναι γνωστὸν πὼς ἐξηράθησαν πηγὰὶ ποταμῶν καὶ ἐβγῆκαν ἄλλοι ἄλλοῦ), ἔκαμεν τόσα βουνά, φάραγγας, λάκκους καὶ χάσματα, ἐξ ὧν τὰ μὲν σφαλοῦν εὐθύς, τὰ δὲ μένουσιν ἀνοικτὰ (εἰς τὰ πολυθρύλητα Τέμπη, κατ' ἀνατολῶν τῆς

1. Βουνὸν ὅπου πτύει φλόγα εἰς τὴν Ἰταλίαν.

χώρας Ράψανης, εύρίσκονται τοιαῦτα χάσματα)· ἐπειδὴ καί, ἀφοῦ ἀνάψουν αἱ ὑπόγειοι ὕλαι ὅπου εἶπαμεν, κατ' ἀρχὰς ἐβγαίνουν μερικαὶ δυσώδεις ἀναθυμιάσεις εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς ἢ φυσοῦν βιαιότατοι ἄνεμοι ἢ ἀκούεται βόμβος, καὶ τότε δὲν γίνεται σφοδρὸς σεισμός· εἶδὲ καὶ τύχη νὰ εύρεθῆ νερὸν εἰς καιρὸν ὅπου ἀνάπτουν (ὡσὰν ὅπου εἶναι πολλὰ νερὰ ἰστάμενα καὶ ἀῆρ εἰς τοὺς κόλπους τῆς γῆς, καθὼς εἶναι ἀποδεδειγμένον ἀπὸ τόσα μεταλλεῖα, ὅπου καταλιμπάνονται ἐξ αἰτίας τῶν ἀναβλυσάντων νερῶν, καὶ ἀπὸ τούτους ἀνθρώπους ὅπου ἔβγαναν πέτρες εἰς τὰ βάθη, ὅπουθεν ἐξῆλθεν ἀέρας μὲ βίαν καὶ ἔσβησε τὰ κεριά τους), τότε ἀκολουθεῖ εἰς τὴν γῆν ἐκεῖνο ὅπου γίνεται εἰς ἕναν τέντζερε καλὰ χρисμένον καὶ βράζοντα (ἤγουν τινάζεται τὸ σκέπασμά του μὲ βίαν), ἢ εἰς ἀρκετὸν βραστὸν βούτυρον ἢ πάχος ἢ ἀναλυμένον μέταλλον, ὅταν χυθῆ ὀλίγον νερὸν τότε, λέγω, τὸ μὲν βούτυρον καὶ πάχος ἢμποροῦν νὰ ἀνάψουν τὸ σπίτι, τὸ δὲ μέταλλον νὰ σκοτώσῃ τοὺς μαστόρους ὅπου τὸ παραστέκονται. Ὅθεν, μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον, ἐξηγοῦνται φυσικῶς οἱ σεισμοί, οἵτινες κάμουν νὰ καταποντισθῆ ἕνα μέρος τῆς γῆς, καὶ νὰ ἔβγῃ ἄλλοῦ ἕνα νησί, ἢ νὰ τραβηχθῆ ἢ θάλασσα καὶ νὰ ἀφήσῃ χέρσον ἕναν τόπον ὅπου ἐσκέπαζε τούτους χρόνους.

Οἱ παλαιοὶ τῶν Αἰγυπτίων ἱερεῖς, 600 χρόνους πρὸ Χριστοῦ, ἐβεβαίωσαν, καθὼς διηγεῖται ὁ Πλάτων εἰς τὸν *Τιμαῖον*, πὼς ἦτον μίαν φορὰν ἕνα μέγαλον νησί, κοντὰ εἰς τοὺς στύλους τοῦ Ἡρακλέους (τὸ Ζιμπραλτάρ), μεγαλύτερον ἀπὸ τὴν Ἀσίαν καὶ Λιβύαν ὁμοῦ, ὀνομαζόμενον Ἀτλαντίδα. Καὶ ὅτι αὐτὸ τὸ μέγαλον νησί κατεκλύσθη καὶ κατεβυθίσθη ὑποκάτω εἰς τὰ ὕδατα τῆς θαλάσσης, ὕστερον ἀπὸ ἕναν μέγαν σεισμόν. Ἴσως αὐτὴ νὰ εἶναι ἡ Ἀμερικὴ. Οἱ φυσικοὶ λέγουν πὼς ἡ Σικελία ἀπεσπάσθη ἀπὸ τὴν Ἰταλίαν, ἢ Ἰγγλιτέρα ἀπὸ τὴν Εὐρώπην καὶ τὰ νησιά τῆς Ἀσπρης Θαλάσσης ἀπὸ τὴν Μικρὰν Ἀσίαν.

Οἱ ποταμοί, φέροντες ἄμμους πρὸς τὴν θάλασσαν, προξενοῦν μεγάλην μεταβολὴν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς. Εἰς τὸ Μισίρι βρέχει σπανίως, οἱ κανονικοὶ ὅμως κατακλυσμοὶ τοῦ Νείλου προέρχονται ἀπὸ τοὺς χειμάρρους ὅπου πίπτουν ἀπὸ τὴν Αἰθιοπίαν, πέραν τῆς διακεκαυμένης ζώνης. Αὐτὸς κουβανεῖ μίαν μεγάλην ποσότητα

λάσπης εἰς τὴν Αἴγυπτον, καὶ ἔρριψε πρὸς τὸ μέρος τῆς θαλάσσης θεμέλια ἐνὸς νησιοῦ, ὅπου μὲ καιρὸν ἤμπορεῖ νὰ γένη νέος τόπος, ἐπειδὴ καὶ εὐρίσκεται μὲ τὸ σκαντάλι περισσότερον ἀπὸ εἴκοσι μίλια μακρὰν ἀπὸ τὸ περιγιάλι εἰς τὸ βάθος τῆς θαλάσσης ἢ λάσπη τοῦ Νείλου, ἣτις αὐξάνει κάθε χρόνον. Ἡ κάτω Αἴγυπτος, ὅπου εἶναι τῶρα τὸ Δέλτα, πρῶτα ἦτον ἓνας κόλπος θαλάσσης. Τὸ Δαμιάτι εἶναι τὴν σήμερον δέκα μίλια μακρὰν ἀπὸ τὴν θάλασσαν, εἰς δὲ τὸν δέκατον τρίτον αἰῶνα, ἦτοι ἐν ἔτει ,ασμγ' [= 1243] ἦτον λιμὴν θαλάσσης.

.....

Περὶ παλιρροιῶν, ἣτοι ρευμάτων θαλάσσης

Ἡ βαρύτης, αὐτὴ ἢ τόσον ἐγνωσμένη ἀρχή, ἢ τόσον ἀποδεδειγμένη, ἢ τόσον ἐνδομυχοῦσα δύναμις εἰς ὅλα τὰ σώματα, ἐφαπλοῦται ἐδῶ μὲ ἓναν φανερώτατον τρόπον· αὐτὴ εἶναι ἢ ἀναντίρρητος αἰτία ὅλων τῶν πλημμύρων τῆς θαλάσσης, καὶ τοῦτο εἶναι εὐκόλον νὰ νοηθῇ.

Ἡ Γῆ περιστρέφεται καθ' ἑαυτὴν ὡσάν τροχός. Τὰ νερά, ὅπου τὴν περικυκλώνουν, γυρίζουν μαζί της. Ὁ μέγιστος κύκλος κάθε σφαιροειδοῦς σώματος (καθὼς εἶναι τὸ σιδερένιον μέγα στεφάνι ὅπου σφίγγει τὸν τροχόν) στρεφομένου περὶ τὸν ἄξονά του, εἶναι ἐκεῖνος ὅπου ἔχει τὴν περισσοτέραν κίνησιν (ἦγουν ἀπὸ τὰ μικρὰ στεφάνια ὅπου σφίγγουν τὴν καρδίαν τοῦ τροχοῦ), καὶ ἐκ τούτου ἢ κεντροφυγῆς δύναμις αὐξάνει τόσον, ὅσον ὁ κύκλος του εἶναι μέγας. Τὰ νερά λοιπὸν ὑψώνονται πρὸς τὸν ἰσημερινόν, ἐξ αἰτίας ταύτης μόνης τῆς δυνάμεως, καὶ ὄχι μόνον τὰ νερά, ἀλλὰ καὶ ἡ γῆ ὅπου εἶναι πρὸς τὸν ἰσημερινόν, ἀναγκαίως ἔτσι εἶναι ὑψωμένη.

.....

Ἴδου αἱ αἰτίαι τῶν παλιρροιῶν τῆς Ἐρυθρᾶς Θαλάσσης καὶ τῆς Εὐρίπου, τῶν περιστροφῶν τῆς Σικελίας, τῶν ἀκτῶν τῆς Λιβύας, καὶ ἄλλων ρευμάτων εἰς τὴν Μεσόγειον Θάλασσαν, κλίνοντας τὰ

ὕδατα πρὸς τὸν ἰσημερινὸν καί, ἐπιπροσθούμενα ἀπὸ γῆν, τρέχουν ποτὲ μὲν οὕτω, ποτὲ δὲ οὕτω, καὶ δινούμενα.

Ἄναγιώσκοντας τὰ συγγράμματα τοῦ περιφήμου Βολταίρ, εἶδον εἰς σαράντα μέρη ἀποφασιστικῶς νὰ λέγῃ πῶς εἰς τὴν Μεσόγειον Θάλασσαν δὲν εἶναι παλίρροιαί, καὶ ἀπόρησα πῶς ἔκαμε τοιοῦτον λάθος ἓνα τόσον μεγάλον πνεῦμα! Πλὴν συγχωρητέος, ἐπειδὴ πάντοτε ἐπισφαλεῖς αἱ ἐπίνοιαι καὶ τῶν πλέον σοφῶν ἀνθρώπων.

.....

Περὶ κατεχνιάς καὶ συννέφων

Ἦκουσες ἕως τώρα, εἶπα πρὸς τὸν νέον, ὅτι αἱ ἀναθυμιάσεις δὲν εἶναι ἄλλο, παρὰ μία διάλυσις τοῦ νεροῦ μὲ τὸ μέσον τοῦ ἀέρος, εἰς τὴν ὁποίαν ἀκόμη καὶ ἄλλαι περιστάσεις πρέπει νὰ βοηθήσουν, ἤγουν ἡ κίνησις τῆς ἠλεκτρικῆς ὕλης καὶ ἡ ταχύτης τοῦ ἀέρος. Ἦκουσες ἔτι ὅτι ἡ διάλυσις τῆς ὑγρότητος ζητεῖ ζεστὸν ἀέρα, ἐπειδὴ καὶ αὐτὸς ἔχει πολλὰ μεγαλυτέρους πόρους ἀπὸ τὸν ψυχρὸν καὶ ἐπομένως ἠμπορεῖ νὰ κρύψῃ μέσα του περισσοτέραν ὑγρότητα.

.....

— Βλέπω, εἶπεν ὁ μαθητῆς μου, ὅτι μᾶς περικυκλώνει συχνὰ τὴν αὐγὴν μία τόση κατεχνιά, ὅπου δὲν ἠμποροῦμεν νὰ ἰδοῦμεν πολλὴν ὥραν τὸν Ἥλιον ἐξ αἰτίας τῆς. Ἐπειτα περνᾷ καὶ γίνεται λαμπρότατος ὁ οὐρανός. Μερικὲς φορές ὅμως ἐκλείπει ἀληθινὰ ἡ κατεχνιά, ὁ οὐρανὸς δὲ μένει σκεπασμένος ἀπὸ σύννεφα καὶ πολλὰς φορές ἀκολουθεῖ βροχή· ἄλλοτε πάλιν στέκονται τὰ σύννεφα ὄρατά, χωρὶς νὰ διαλυθοῦν. Ἦμπορεῖ κανεὶς νὰ σαφηνίσῃ αὐτὸ τὸ φαινόμενον;

— Naί, ἀπεκρίθην· καί, ἀληθινὰ, πολλὰ πιθανῶς. Ὄταν ὁ Ἥλιος ξαναέρχεται εἰς τὸ ἡμισφαίριόν μας, ξαναζεσταίνει τὸν ἀέρα. Αὐτὸς ἐκτείνεται, ἀνοίγει τοὺς πόρους του καὶ ἡ κατεχνιά διαλύεται. Ὄταν δὲ ὁ ἀήρ ἔχῃ ἀπὸ πρωτύτερα πολλὴν ὑγρότητα καὶ δεχθῇ ἀκόμη καὶ ἄλλας ἀναθυμιάσεις, τότε πυκνοῦται καὶ γίνεται ὄρατός.

Καὶ τοῦτο εἶναι ἐκεῖνο ὅπου ὀνομάζομεν ἡμεῖς σύννεφα, καὶ λέγομεν ὅτι «ἐσηκώθη ἡ κατεχνιά καὶ θὲ νὰ βρέξῃ». Ἡ κατεχνιά ὑψώνεται ὁμοίως τόσον καλύτερα, ὅσον ἡ γῆ εἶναι θερμότερα ἀπὸ λόγου τῆς. Ἐπειδὴ ἓνα ζεστὸν σῶμα δὲν ἔλκει τὰς ἀναθυμιάσεις (καὶ διὰ τοῦτο δὲν πυκνοῦνται), ἀλλ' ἐπιφέρει μίαν μεγαλυτέραν κίνησιν εἰς αὐτές, μὲ τὴν ὁποίαν ἀκόμη περισσότερον ὑψοῦνται. Λέγομεν ἔτι πῶς «ἔπεσεν ἡ κατεχνιά καὶ θὲ νὰ εἶναι εὐμορφη ἡμέρα». Τοῦτο προέρχεται ὅταν ὁ ἥλιος φαίνεται τὴν αὐγὴν εἰς τὸν οὐρανὸν μας καὶ ζεσταίνουν αἱ πλάγια ἀκτῖνες τοῦ πρῶτον τὸ ἐπάνω μέρος τοῦ ἀέρος, ὅστις ἐκτείνεται καὶ συνθλίβει τὸν κάτω ἀέρα. Ἐκεῖνος πάλιν δὲν ἠμπορεῖ νὰ περιλάβῃ εἰς τὸν ἑαυτὸν τοῦ τὰς ἀναθυμιάσεις. Ὁθεν, τὰς κουντᾶ κάτω καὶ ἐκεῖναι ξαναθλίβουν τὴν γῆν, ἡ ὁποία, ἂν εἶναι ψυχροτέρα ἀπὸ τὰς ἀναθυμιάσεις τῆς κατεχνιάς, τὰς πυκνώνει τότε καὶ τὰς τραβᾶ καὶ τοῦτο εἶναι τὸ πέσιμον τῆς κατεχνιάς.

. . . . .

Περὶ ἀνέμων

Ἐφθάσαμεν τώρα εἰς ἓνα φαινόμενον τῆς φύσεως, εἶπα πρὸς τὸν μαθητὴν μου, περὶ τοῦ ὁποίου δὲν ἠμποροῦμεν νὰ εἰποῦμεν τίποτες μὲ βεβαιότητα· θέλει ὀμιλήσομεν ὁμῶς μὲ πιθανότητα περὶ πολλῶν εἰδῶν ἀνέμων.

. . . . .

Οἱ βίαιοι ἀνεμοὶ ὄχι μόνον σχηματίζουν λόφους καὶ ὑψώματα εἰς τὰ περιγιάλια καὶ εἰς τοὺς μεσογείους τόπους, ἀλλ' ἐμποδίζουν συχνὰ τὸ τρέξιμον τῶν ποταμῶν καὶ τοὺς κάμνουν νὰ γυρίσουν ὀπίσω, τοὺς κάμνουν νὰ ἀλλάξουν αὐλάκι, ὑψώνουν τὴν γεωργημένην γῆν, ξερριζώνουν τὰ δένδρα, ἀναποδογυρίζουν τὰ σπίτια καὶ πνίγουν ἀπὸ ἄμμον, διὰ νὰ εἰπῶ ἔτζι, ὀλοκλήρους τόπους. Ἐχομέν ἓνα παράδειγμα τοιούτου ἀμμώδους κατακλυσμοῦ εἰς τὴν Φράντζαν, ὅπου ἔγινεν εἰς τὴν Βρετανίαν καὶ ἐσκέπασεν ἓναν τόπον εἰς τὸ κάστρον ὀνομαζόμενον Ἅγιος Παῦλος, ἕξι ὥρας τὸ πλάτος καὶ δε-

κατέσσαρας τὸ μάκρος, πλὴν εἰς μέρη εἶναι στενότερος. Ἡ Ἱστορία τῆς Ἀκαδημίας τοῦ ,αψκβ' [= 1722] ἔτους τὸν διηγεῖται.

Ἡ δύναμις τοῦ ἀνέμου ἀρκεῖ νὰ σηκώσῃ ὀλόκληρα βουνὰ ἄμμου καὶ ἐκ τούτου, ἀπὸ μίαν εὐφορωτάτην γῆν, νὰ καταστήσῃ μίαν τρομερὰν καὶ αὐχμηρὰν ἔρημον. Ἔχομεν παραδείγματα τὰς ἐρήμους τῆς Λιβύας καὶ Ἀραβίας. Εἰς τὸ καθηλίκι τῆς Βλαχίας Ρωμανάτζι, εὐρίσκεται ἓνα ὑψηλὸν μέρος γῆς σκεπασμένον ἀπὸ ἄμμον, καὶ διὰ νὰ ἐξηγηθῇ τὸ φαινόμενον ἢ πρέπει νὰ εἰποῦμεν πὼς ὁ γειτνιαζὼν Δούναβης εἶχε ποτὲ τὸ τρέξιμόν του, ἢ βίαιος ἄνεμος ἐσήκωσεν ἐκείνην τὴν ἄμμον ἀπὸ τὰς ὄχθας του καὶ τὴν ἐκούνησεν ἐκεῖ.

Ὁ σίφων εἶναι σύννεφον συντεθλιμμένον, τοῦ ὁποίου ἓνα μέρος, εὐρισκόμενον εἰς κίνησιν κυκλικήν, προξενουμένην ἀπὸ πολλοὺς ἀνέμους φυσῶντας ἐναντίως, ἢ δύο ἀντικρῦ, πίπτει κάτω εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς ἀπὸ τὴν βαρύτητά του, καὶ λαμβάνει σχῆμα κολόνας ποτὲ μὲν κωνικῆς, ποτὲ δὲ κυλινδρικῆς, ἢ βάσις τῆς ὁποίας κρατεῖται ἄνωθεν, ἢ δὲ κορυφή τῆς κοιτάζει κάτω. Χύνει βροχὴν ραγδαίαν, ἐπειδὴ καὶ τὰ ὑγρά μόρια τοῦ συννέφου ὀρμοῦν πανταχόθεν πρὸς τὸν σίφωνα. Συμβαίνει εἰς ξηρὸν καὶ θερμὸν καιρὸν, εἶναι κοχλιοειδῆς ὡσὰν τὸν σίφωνα τοῦ Ἀρχιμήδους. Δὲν στέκεται εἰς ἓνα μέρος, ἀλλὰ τρέχει ὅπου ἡ βία τοῦ ὑπερνικῶντος ἀνέμου τὸν κουντήξῃ· εἶναι τριγύρω του πυκνὴ ὁμίχλη, μερικὲς φορὲς χύνει καὶ χάλαζαν. Φαίνεται συχνὰ εἰς τὰ ἀκρωτήρια τῆς Λαοδικείας, τοῦ Γραῖκο καὶ τοῦ Καρμήλου. Εἰς τὴν γῆν ξερριζώνει δένδρα καὶ σπῖτια, εἰς τὴν θάλασσαν καταποντίζει πλεούμενα. Οἱ ναῦται ὅμως τὸν κόπτουν, ρίχνοντες πολλὰς κανονιὰς μὲ μπάλες.

Ὁ τύφων εἶναι ἐναντίος τῷ σίφωνι. Οὗτος ἀνεβαίνει ἀπὸ τὴν θάλασσαν βιαίως εἰς τὰ νέφη, κάμνοντας νὰ βράζῃ τὸ νερὸν μὲ συριγμὸν καὶ νὰ ἀνασηκῶνεται δύο πιθαμὲς γύρω-τριγύρω του. Τὸ κουντώμενον ὅμως ἐν τῷ ἴσῳ μὲ τὸ χόνδρος τοῦ ἀνθρωπίνου ποδὸς τύφωνι νερὸν, ὑψοῦται ἕως εἰς τὴν κορυφὴν του, ὅπου ἐγγίζει κανένα νέφος. Ἀνεβάζει πλῆθος θειωδῶν ἀναθυμιάσεων καὶ κιτρινίζει τὸν οὐρανὸν ὡσὰν πάφιλον. Γίνεται ἀπὸ τὰς ὑπογείους φλόγας ὅπου εἰς τὸν πάτον τῆς θαλάσσης ἀνάπτουν. Ὅθεν καὶ στέκεται

εἰς τὸν ἴδιον τόπον, ἢ πολλὰ ὀλίγον ξεμακραίνει ἀπὸ τὴν πρώτην βásiν του. Πολλάκις φαίνονται ἐνταυτῷ δύο καὶ τρεῖς τύφωνες. Εἰς τὴν θάλασσαν τῆς Κίνας καὶ τοῦ Περσικοῦ κόλπου ἀκολουθοῦν συχνά.

. . . . .

Περὶ τῶν πυρίνων φαινομένων ἐν τῷ ἀέρι

Τὰ πύρινα φαινόμενα τοῦ ἀέρος, ὅπου εἰς τοὺς ἀμαθεῖς καὶ δειλοὺς εἶναι τόσον τρομερά, ὅσον οἱ κομῆται, αἱ ἐκλείψεις καὶ τὰ παρόμοια, ἔχουν τὴν ἀρχὴν τους ἀπὸ φυσικὰς αἰτίας, καθὼς θέλομεν εἰπεῖ.

Ἡμεῖς εἶδαμεν εἰς τὴν διασάφησιν τῆς ἀστραπῆς, ὅτι ὁ ἀήρ νὰ εἶναι γεμᾶτος ἀπὸ ἐλαιώδεις καὶ εὐκολοανάπτους ἀτμίδας. Ἐφευρῆκαν εἰς τὰς ἡμέρας μας ἕναν πολλὰ εὐκολοάναπτον ἀέρα, τὸν ὅποιον ἠμπορεῖ νὰ τὸν ἀνάψῃ τινὰς εἰς φλόγα μὲ ἕνα κερι, καὶ εἶναι ἐκεῖνος ὅπου στέκεται εἰς τοὺς βαλτώδεις τόπους. Ἀνάπτει δὲ διὰ τὰς σήψεις, ὅπου ἀκολουθοῦν ἐκεῖ, καὶ τὰς ἐξατμιζομένας θειώδεις ἀναθυμιάσεις.

Διὰ μέσου τῆς σήψεως τῶν σωμάτων πηγαίνει εἰς τὸν ἀέρα, μαζὶ μὲ τὰ ὑδατώδη μόρια, καὶ μία εὐκολοάναπτος ὕλη, ἡ ὅποια εἶναι λεπτοτέρα, συγκρινομένη μὲ τὴν πρώτην στάσιν της, ὅπου ἦτον δεμένη μὲ τὰ γήινα καὶ ὑδατώδη μέρη εἰς τὰ σώματα πρὸ τῆς σήψεως, ὅθεν καὶ ἀνάπτει. Καὶ τόσον εὐκολώτερα, ὅσον εἶναι γαλήνη, καὶ δώση εἰς τοῦτο αἰτίαν ἕνα εὐκολοάναπτον σῶμα. Αὐτὴν τὴν αἰτίαν τῆς ἀνάψεως τὴν δίδει ἡ ἠλεκτρικὴ ὕλη, ἥτις εἶναι βαλμένη εἰς μίαν τόσον δυνατὴν κίνησιν, ὅπου δίδει σπινθῆρας ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν της, ὅταν ἤθελεν ἐγγίξει ἕνα ἄλλο σῶμα στερεώτερόν της. Καθὼς δύο διάφορα σύννεφα συναρπάζουν σπινθῆρας ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν τους, ὅταν ἔλθουν ἕνα κοντὰ εἰς τὸ ἄλλο.

Διὰ μέσου ἐνὸς τοιούτου ἠλεκτρικοῦ σπινθῆρος ἀνάπτει ἡ εὐκολοάναπτος ὕλη καὶ γίνεται φλόγα, ἥτις, ὅσον περισσύτερον καιρὸν διαρκεῖ, τόσῃν περισσοτέραν τροφὴν εὐρίσκει, καὶ καθὼς τε-

λειώση, σβήνει καὶ ἡ φωτιά. "Όταν μία τοιαύτη φλόξ εἶναι μεγάλη ἴσια μὲ μιᾶς κανδήλας καὶ εἶναι πλησίον τῆς γῆς, τότε ὀνομάζεται φλόγα παίζουσα¹.

"Όταν δὲ εἶναι ὡσάν ἕνας στῦλος, ἢ πύρινος ἄνθρωπος κρεμασμένος ἐπάνω εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς, εἶναι μερικοὺς πόδας ὑψηλά, καί, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἕναν πόδα πυκνός.

— Ναί, διέκοψε λέγοντας ὁ νέος· αὐτὰ εἶναι τὰ στοιχεῖα καὶ οἱ βρωκολάκοι, τὰ ὁποῖα βάνουν εἰς φόβον καὶ τρόμον τοὺς πλέον ἀνδρείους ἀνθρώπους. "Αν ἤξευραν ὅμως τὴν αἰτίαν τῶν φαινομένων αὐτῶν, ἤθελεν αἰσθάνονται περισσοτέραν χαράν, παρά φόβον, ὅταν φανῆ ἐμπρός τους ἕνας τοιοῦτος πύρινος ἄνθρωπος.

— Καὶ βέβαια, ἀπεκρίθην· οἱ δειλοὶ δὲν ἤθελε τρομάζουν τόσο, ἂν ἤξευραν τὴν αἰτίαν τοῦ φαινομένου τούτου. Ἐνθυμοῦμαι νὰ ἀνέγνωσα, ὅτι εἰς ἕναν τόπον, ἐν καιρῷ γαλήνης (διατὶ τότε δὲν σκορπίζονται ἀπὸ τὸν ἀέρα αἱ ἀναβαίνουσαι ἀναθυμιάσεις), ἐφαίνετο τὴν νύκτα ἕνας τοιοῦτος πύρινος ἄνθρωπος. "Όθεν ἔσκαψαν ἐκεῖνον τὸν τόπον καὶ ἤρραν τρεῖς ἀνθρώπους θαμμένους, ἀπὸ τὰ σώματα τῶν ὁποίων ἐξατμίζοντο παχεῖαι ἀναθυμιάσεις, καί, μὲ τὸ νὰ ἀνάπτοντο ἀπὸ τὴν κίνησιν τῆς ἠλεκτρικῆς ὕλης, ἐπαράσταιναν ὡσάν ἕναν πύρινον ἄνδρα, καί, ὅταν ἐπλησίαζον κοντά του, ἐκινεῖτο ἀπὸ τὸν κυματισμὸν τοῦ ἀέρος².

1. Πολλοὶ δυστυχεῖς ἐκοπίασαν ματαίως σκάπτοντες νὰ εὑρουν θησαυρὸν εἰς τὸν τόπον ὁποῦ εἶδον τὴν τοιαύτην φλόγα, μὲ τὸ νὰ ἀκουσαν, ὡς φαίνεται, τὸν μῦθον τῶν γραιῶν, ὁποῦ λέγουν πὼς τάχα καίει τὴν νύκτα φωτῖα ἐκεῖ ὁποῦ εἶναι παραχωμένα ἄσπρα· τὸ ὁποῖον εἶναι πάντῃ ψευδές. "Αλλοὶ ἐπρόδωσαν τοὺς ἀδελφοὺς των εἰς τὸ κριτήριον, πὼς ἔβγαλαν τὸν θησαυρὸν καὶ τὸν ἐπῆραν ἐκεῖνοι μόνοι, καὶ ἔχασαν δι' αὐτὸ ὅλοι ὁμοῦ, ἀδικηθέντες ἀπὸ τὸν κριτὴν, τὸν εἰς τὸ σεντούκι τους ἀληθινὸν θησαυρὸν. Καὶ ἄλλοι σκληρῶς ἐτυραννίσθησαν, ἐξ αἰτίας τῆς μωρίας καὶ πλεονεξίας τῶν κρατούντων (καὶ μάλιστα τοῦ ἐκτρώματος τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως καὶ ἀναξίου ἡγεμόνος τῆς Βλαχίας Νικολάου Μαυρογένους), διὰ νὰ μαρτυρήσουν ἐκεῖνο ὁποῦ ποτὲ δὲν ἦτον καὶ ὁποῦ ἡ ἀπλότης των ἐστάθη ἱκανὴ νὰ ὄνειρευθῆ.

2. Εἰς τὴν ἐπαρχίαν Δημητριάδος, πόλιν Βελεστῖνον, φαίνονται συχνὰ τοιαῦται φλόγες ἐκεῖ ὁποῦ θάπτουν τοὺς νεκρούς. Ἡ ἀμάθεια βιάζει τοὺς κριτὰς νὰ διορίσουν ἀνθρώπους, νὰ ἐβγάλουν τὰ νεωστὶ θαμμένα σώματα καὶ

"Όταν ἡ εὐκολοάναπτος ὕλη κρεμάται ἀπὸ τὸ ὑψηλὸν μέρος τοῦ ἀέρος καὶ πίπτῃ πρὸς τὴν γῆν ὡσάν ἓνα ἄστρον μεγάλη, τότε τὴν ὀνομάζομεν δαλόν, αἶγα, ἢ πέσιμον ἄστρου, πλήν, δὲν εἶναι ἄλλο, παρὰ ὕλη ἀναμμένη.

"Αν εἶναι τὰ φαινόμενα ταῦτα μεγαλύτερα καὶ διαφόρου μορφῆς, λαμβάνουν ὁμοίως καὶ διάφορα ὀνόματα, ἤγουν πύρινοι σφαῖραι, πύρινοι γίγαντες καὶ τὰ ἐξῆς. "Όταν ἀνάπτουν πολλαὶ τοιαῦται ἀναθυμιάσεις καὶ φαίνονται εἰς τὸν ἀέρα πρὸς τὸν ἀρκτικὸν πόλον καὶ βαστοῦνται ἀναμμένοι μερικὸν καιρὸν, τότε ὀνομάζομεν αὐτὸ τὸ φαινόμενον Βόρειον Σέλας. "Όταν ἀνάπτουν ὅμως πολλαὶ παρόμοιαι ἀναθυμιάσεις ἐνταυτῷ, τότε μᾶς παρασταίνουν ἓναν πύρινον οὐρανόν, ὅστις εἶναι εἰς κατάστασιν νὰ βάλῃ ὅλους τοὺς χυδαίους εἰς φόβον καὶ τρόμον, καὶ ἄλλοι μὲν λέγουν πῶς θεὸς νὰ γένη πόλεμος, ἄλλοι θανατικόν, ἐκεῖνοι δὲ ὅπου ξεύρουν τὴν αἰτίαν αὐτοῦ τοῦ φαινομένου, γελοῦν καὶ δὲν πειράζονται τίποτες.

"Όθεν ἄς φωνάξωμεν ὅλοι ὁμοῦ: Κύριε, τὰ ἔργα σου εἶναι μεγάλη καὶ πολλά· πάντα ἐν σοφίᾳ ἐποίησας καὶ ἔργα τῶν χειρῶν σου εἰσὶν οἱ οὐρανοί.

.....

νὰ τὰ καύσουν, λέγοντες πῶς εἶναι βρωκολάκοι καὶ δὲν ἀφήνουν τὰ σύννεφα νὰ βρέξουν καὶ ἄλλες παρόμοιες μωρολογίες. Οἱ χριστιανοὶ ὅμως ἀπέφυγαν τὸ κάψιμον τῶν συγγενῶν τους, ἐφευρόντες μίαν μέθοδον εἰς τὸ νὰ ἀναλύουν εὐκολὰ τοὺς νεκρούς των. Τοὺς πλύνουν πρὸ τῆς ταφῆς μὲ νερὸν ἀσβέστου ἀσβέστης, ἄλλοι δὲ τοὺς χύνουν εἰς τὸ στόμα, καὶ εἰς σαράντα ἡμέρας ἀναλύουν.

ΣΧΟΛΕΙΟΝ ΤΩΝ ΝΤΕΛΙΚΑΤΩΝ ΕΡΑΣΤΩΝ

[Βιέννη 1790]

Πρὸς τοὺς ἀναγνώστας

Ἡ ἄκρα ἔφεσις ὅπου ἔχω εἰς τὸ νὰ δώσω μίαν ἀμυδρὰν ἰδέαν τῶν κατὰ τὴν Εὐρώπην ἡδονικῶν ἀναγνώσεων, αἱ ὁποῖαι καὶ εὐφραίνουσι καὶ τὰ ἦθη τρόπον τινὰ ἐπανορθοῦν, μὲ παρεκίνησε νὰ ἀναλάβω τὴν μετάφρασιν τῶν ἱστοριῶν τούτων, ὅπου ἐνταυτῶ νὰ ἡδύνω καὶ νὰ ὠφελήσω τὸν ἀναγνώστην μου.

Ἄλλ' ἐπειδὴ καὶ δὲν παύουν πάντοτε οἱ φιλοκατήγοροι νὰ ἐφευρίσκουν αἰτίας, διὰ νὰ ἐξασκοῦν τὴν γλῶσσαν τους, νομίζω ὅτι θέλουν μεμφθῆ καὶ ἐμέ, πὼς ἔκλεξα ἐρωτικὴν ὕλην (πραῖγμα ὅπου συνηθίζεται ἀπὸ κάθε τάγμα ἀνθρώπου τώρα εἰς τὸν αἰῶνα μας, καθὼς εἶναι γνωστόν), ἐρωτικὴν, λέγω, ὕλην διὰ γύμνασιν τῆς φιλοπονίας μου, καὶ ὄχι ἄλλην. Ἀποκρίνομαι λοιπὸν ὅτι οἱ ἐμπεριεχόμενοι τῶ παρόντι βιβλίῳ ἔρωτες εἰς ὑπανδρείαν κατανοῦν, ἢ ὁποία εἶναι μυστήριον, καὶ ἄς μὴν πολυλογοῦν.

Ἡ μετάφρασίς μου εἶναι ἐλευθέρα, ἤγουν μόνον κατὰ νόημα (ἐπρόσθεσα καὶ μερικά), ἐπειδὴ καί, ἂν ἀκολουθοῦσα κατὰ λέξιν τὸν συγγραφέα, μὲ φαίνεται πὼς δὲν ἐγίνετο κατάλληλος μὲ τὸ ὕφος τῆς γλώσσης μας, διατὶ ἔχει ἢ κάθε μία τὸν ἰδιωτισμὸν τῆς.

Τελευταῖον, λαμβάνω τὴν τόλμην νὰ προσφέρω αὐτὴν τὴν ἀπαρχὴν τῶν κόπων μου εἰς ὅλες τὰς αἰσθαντικὰς νέες καὶ νέους (ὡσὰν ὅπου ὅλον τὸ βιβλίον ἐνάγεται εἰς τὴν νεανικὴν ἡλικίαν), οἱ ὁποῖοι ἐλπίζω πὼς θέλουν τὴν δεχθῆ εὐμενῶς, διὰ νὰ μὲ παρακινήσουν μὲ τοῦτο νὰ ἐπιχειρισθῶ καὶ ἄλλο πόνημα. Ἐρρωσθε.

Ὁ Ρήγας

Τὸ τσιράκι τοῦ ἐργαστηρίου

Ἕνας πλούσιος πραγματευτής, περίφημος διὰ τὴν εἰλικρίνειαν τῆς ψυχῆς καὶ τὰ καθαρὰ του σπλάγχνα, ὄντας πατὴρ τριῶν ὠραιότητων θυγατέρων, ἀπὸ τὲς ὁποῖες εἰς τὴν κάθε μίαν ἔμελλε νὰ δώσῃ πενήντα χιλιάδες γρόσια προῖκα, εἶχε βάλει τὰ πράγματά του εἰς μίαν πολλὰ φρόνιμην καὶ καλὴν τάξιν. Τρόπον τινὰ ἐζούσε ὡσὰν ἓνας φιλόσοφος, μὰ τοιοῦτος, καθὼς τὸν θέλει ὁ Μέγας Φρειδερίκος, βασιλεὺς τῆς Προυσίας· ἤγουν ὀγλήγορος, ἐπιμελής, καὶ τὸ καλύτερον, ὅπου ἐνόμιζε τὸν ἑαυτὸν του ἀφεύκτως ὑπόχρεον διὰ νὰ συνθέσῃ μίαν σφαῖραν τριγύρω του ἀπὸ φιλοπόνους καὶ εἰλικρινεῖς ἀνθρώπους ὡσὰν καὶ λόγου του, καὶ τὸ ἐνόμιζε μέγαλον προτέρημα καὶ χαρὰν νὰ θρέφωνται, νὰ κερδαίνουν καὶ νὰ κυβερνῶνται πολλοὶ διὰ μέσου του. Τοιαύτας ἀρχὰς λοιπὸν ἔχοντας, ὅλες αἱ ὑποθέσεις του ἐπήγγαιναν δεξιὰ καὶ καθ' ἑκάστην ἐπροχωροῦσαν ἀπὸ καλὸν εἰς καλύτερον, μὲ ὅλον ὅπου ἄρχισε τὴν πραγματείαν του σχεδὸν ἐκ δανείων. Ὁ Δεβουσὲ (ἔτσι ὠνομάζετο) ἦτον ἀπὸ τὰ περίχωρα τοῦ Παρισίου καὶ εἶχεν ἀναθραφῆ εἰς τὴν ἀπλότητα τῶν ἠθῶν ὅπου εὐρίσκει τινὰς μόνον εἰς τὰ ἔξω μέρη. Ἐσυνήθιζε νὰ λέγῃ συχνὰ ἓνα γνωμικὸν ὅπου εἶχεν ἀκούσει ἀπὸ τὸν πατέρα του, ὅτι, ὅταν κάθεται ἀναπαυμένος κανένας καὶ ἀφήνῃ τὲς ἐλπίδες του εἰς ἐκεῖνα ὅπου ἀπόκτησε μίαν φοράν, χωρὶς νὰ τὰ πολλαπλασιάσῃ πάντοτε, τὰ σώνει ἀπὸ λίγα λίγα.

Αὐτὸς ὁ ἄοκνος ἄνθρωπος εἶχεν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον διὰ τσιράκια εἰς τὸ ἐργαστήρι τὰ παιδιὰ τῶν πλουσιωτέρων ὁμοτέχνων του, ὅπου ἡ καλὴ του ὑπόληψις τοὺς ἐπαρακινούσε νὰ τοῦ τὰ προσφέρουν, διὰ νὰ τὰ παιδεύῃ καὶ νὰ τὰ κάμῃ νὰ λάβουν ἔφεσιν τῆς φιλοπονίας. Τὰ ἐδέχετο λοιπὸν μὲ ἀγαθότητα καὶ ἐπασχεν ὅσον τὸ δυνατόν νὰ τὰ ἐμπνέῃ φρονήματα εἰλικρινείας. Εἶχε περὶ τούτου δύο αἰτίες. Ἡ πρώτη ἦτον νὰ φανῇ εἰς τοὺς γονεῖς τῶν παιδιῶν τοιοῦτος, ὅ,τι λο-

γῆς τὸν ἐνόμιζαν ἐκεῖνοι. Ἡ δευτέρα ὅμως ἀπέβλεπεν εἰς τὸ ἴδιον καλὸν τῆς φαμελίας του· εἶχε σκοπὸν νὰ ἐκλέξῃ ἀπὸ αὐτὰ γαμβροὺς ὅπου νὰ ἤξεύρῃ κατὰ βάθος τὴν καθαρότητα τῆς καρδιάς τους καὶ νὰ εἶναι βέβαιος διὰ τὸν καλὸν χαρακτῆρα τους. Ἐπειδὴ αὐτὸς ὁ καλὸς ἄνθρωπος, τὸ παράδειγμα τῶν ἐπιλοίπων πατέρων, ἐφρονοῦσεν ὅτι πρέπει νὰ ζῆ κανένας εἰς τὸν κόσμον μόνον διὰ τὴν εὐτυχίαν τῶν παιδιῶν του, ἀφοῦ τὰ ἔδωκε μίαν φορὰν τὸ εἶναι καὶ τὴν ζωὴν, καὶ ὅτι, διὰ νὰ ἔχουν τὰ παιδιά σέβας εἰς τοὺς γονεῖς, φυσικὴν ὑποταγὴν, καὶ νὰ λαμβάνουν ἔφεσιν διὰ τὴν φιλοπονίαν, ἐφθανε μόνον αὐτὴ ἡ χαροποιὰ ἰδέα, νὰ ξεύρουν πῶς ἐκεῖνοι πάσχουν διὰ τὴν βοήθειάν τους, νὰ τὰ δώσῃ ὅλες τὰς ἀρετὰς καὶ νὰ τὰ κάμῃ νὰ τοὺς θεωροῦν ὡς πρώτους εὐεργέτας. Ἐμένα μὲ φαίνεται πῶς εἰς αὐτὸ ἤμποροῦσε νὰ ἔχῃ δίκαιον ὁ Δεβουσέ.

Ἀπ' ὅλους τοὺς νέους τοῦ Παρισίου ὅπου εἶχεν εἰς τὸ σπίτι του, κανέναν δὲν εὗρῆκε νὰ τὸν ἀρέσῃ καθὼς ἤθελε, μὲ ὅλον ὅπου ἡ πρώτη κόρη του δὲν ἐστάθη τόσον δύσκολη ὡσὰν αὐτόν, διατὶ ἐκλεξεν ἓνα διὰ λόγου της. Ἡ δευτέρα ὅμως, ὅπου εἶχεν ἀπερίγραπτον μέριτον καὶ τὰ ἴδια φρονήματα τοῦ πατρός της, ἐδυσσαρεστεῖτο εἰς τὸν καθένα. Ὅθεν δι' αὐτὴν καὶ ἐκεῖνος ἐφύλαττεν ὅλες τὰς φροντίδες του. Τὸν ἤλθε τέλος πάντων ἓνα νέον παιδί ἀπὸ κάποιον γνῶριμόν του, Λέανδρος ὀνόματι, τοῦ ὁποίου ἐν συντόμῳ θέλω περιγράψαι τὸ νόστιμον εἶδος καὶ τὸν ἀξιομίμητον χαρακτῆρα.

Ἄς λάβῃ κατὰ νοῦν τινὰς ἓναν νέον μετρίως ὑψηλόν, παχουλόν, μάτι καὶ φρύδι μαῦρα, μακριὰ μαλλιά, ὡσὰν νὰ εἶχε δύο βοῦκες εἰς τὰ κόκκινα μάγουλά του, μὲ χνούδι μόνον εἰς τὸ πιγούνη, ὠμούς φαρδεῖς, ἓνα σῶμα σύμμετρον καὶ ἀνάλογον, ἓνα περιπάτημα στερεόν, ὅπου ἤμποροῦσε μὲ τὸν καιρὸν νὰ γίνῃ εὐγενικὸν καὶ εὐστροφον. Μετὰ τοῦτο, πνεῦμα ξυπνητόν, ἄκραν πραότητα, φιλοπονίαν, καὶ νὰ εἶναι ἄκακος εἰς τὰ ἥθη. Τοιοῦτος ἦτον ὁ Λέανδρος εἰς τὴν ἡλικίαν τῶν δεκαεπτὰμισι χρονῶν, ὅταν ἐμβῆκε πρώτην φορὰν μαθητῆς εἰς τὸ σπίτι τοῦ Δεβουσέ. Ἐνα μόνον ἐλάττωμα εἶχεν ὁ πτωχός, ὅπου δὲν ἦτον γεννημένος ἀπὸ γονεῖς εὐγενεῖς.

Ὁ πραγματευτής, ὅλος γεμᾶτος ἀπὸ χαράν, ἐνόμισεν ὅτι ἤυρεν ἓναν πλουσιώτατον θησαυρόν καὶ ἐν τῷ ἅμα ἀπεφάσισε νὰ βάλῃ τὰ

δυνατά του, διὰ νὰ τὸν παιδεύσῃ καθὼς ἤξευρεν ἐκεῖνος καὶ καθὼς ἔπρεπεν. Ὁ τρόπος ὅπου ἕως τότε ἐφέρετο πρὸς τοὺς λεπτοὺς νέους Παρισιάνους, υἱοὺς τῶν συντεχνίτων του, ἦτον ὀλίγον πρᾶος: τοὺς ἐμεταχειρίζετο μὲ τσιριμόνιες, μὲ μίαν πολιτικά ὑποχρεωστικὴν καὶ φιλήσυχον· δὲν ἤθελε νὰ δοκιμάζῃ τὸν χαρακτῆρα τοὺς μὲ τοὺς βαρεῖς ἐκείνους τρόπους, διὰ τῶν ὁποίων νιώθει κανεὶς σωστὰ τὴν δύναμίν τοὺς καὶ τὸ τί ἀξίζει ὁ κάθε ἄνθρωπος· μήτε ἐξερευνοῦσε τὴν ὀγληγορότητα τῶν πράξεών τοὺς ἢ τὴν εὐθύτητα τῆς καρδίας τοὺς, ἢ ὁποία εἶναι προτέρημα πολλὰ σπάνιον τῶρα εἰς τὸν καιρὸν μας καὶ μόνον εἰς τὰ χεῖλη τοῦ καθενὸς ἤμπορεῖ νὰ εὐρεθῇ· τὸν παραμικρότερον ἤθελε τὸν κακοφανῆ, ἂν ἀμφιβάλῃ κανεὶς εἰς τὴν εἰλικρινειάν του. Δι' αὐτὰ λοιπὸν ὅλες οἱ δοκιμῆς ὅπου ἤθελε κάμει πρὸς ἐκείνους ἦτον μάταιες, ἐπειδὴ καί, ὅταν παραστήσῃ κανεὶς γυμνὴν τὴν ἀλήθειαν, φαίνεται σκληρὸς καὶ ἀνυπόφερτος· εἶναι ὅμως τῶν ὄντι ἐπωφελής. Εἴμεθα εἰς ἕναν αἰῶνα ὅπου οἱ ἄνθρωποι ἔγγιζονται διὰ τὸν παραμικρότερον λόγον· θέλουν νὰ λέγωνται εἰλικρινεῖς, πλὴν δὲν εἶναι τῇ ἀληθείᾳ, ἐπειδὴ καὶ θυσιάζουν τοὺς φίλους τοὺς διὰ τὸ παραμικρὸν ἰντερέσον τοὺς. Ὅχι πῶς δὲν εἶχε ζῆλον ὁ φρόνιμος Δεβουσέ, ἀλλὰ ἦτον σχεδὸν ἀδύνατον νὰ κάμῃ ἐκεῖνο ὅπου ἐστοχάζετο ἀναγκαῖον διὰ τοὺς νέους Παρισιάνους.

Πρὸς τὸν Λέανδρον ὅμως δὲν ἐφέρετο ἔτσι, ἐπειδὴ καὶ αὐτὸς ἦτον ἀφιερωμένος ὅλος δι' ὅλου εἰς τὰ χεῖρα του. Ὅθεν, εὐθύς ὅπου τὸν ἐπῆρεν, ἢ πρώτη του φροντίδα ἐστάθη τὸ νὰ ἐβγάλῃ ὅλους τοὺς παλαιούς τοῦ ἐργαστηρίου, διατὶ μὲ ἕναν νέον ἔπρεπε καὶ νέος τρόπος· ἂν ἐβαστοῦσε κανέναν ἀπὸ τοὺς πρώτους μαζί του, ἤθελεν εἶσται ἐπικίνδυνος σύμβουλος εἰς τὸ νὰ παρασύρῃ τὴν ἀγαθότητά του καὶ νὰ μεταδώσῃ τὴν πρώτην κακὴν συνήθειαν, μὲ ὅλες τὰς κατὰ χρῆσές της. Ὅταν ἔχη σκοπὸν νὰ ἀνακαιουργήσῃ τινὰς ἕνα πρᾶγμα, ἀνάγκη εἶναι νὰ ἀποβάλῃ ὅλην τὴν παλαιὰν ζύμην, διὰ νὰ τὸ κάμῃ παστρικόν· λόγου χάριν, ἂν θέλῃ νὰ ἀποκτήσῃ καλοὺς δούλους, φθάνει μόνον νὰ ἐβγάλῃ ὅλους τοὺς πρώτους κακοὺς, νὰ κοιτάξῃ τὰς δουλειῆς του ὅπως ἤμπορέσῃ ὀκτῶ ἡμέρας, ὅπου καὶ ὁ ἴδιος ἀέρας τοῦ σπιτιοῦ του νὰ παστρευθῇ, νὰ πάρῃ ὕστερον διαλεγμένα ὑποκείμενα, καὶ πρὸ πάντων νὰ μὴν ἐσυνομίλησαν μὲ τοὺς ἐξωθέντας, καὶ

ἔτσι ἠμπορεῖ νὰ εὕρη τὴν ἡσυχίαν του. Μετὰ τοῦτο ὁ Δεβουσέ ἠθέλησε νὰ δειχθῆ εἰς τὰ μάτια τοῦ νέου μαθητοῦ καθὼς καὶ τῷ ὄντι ἦτον, ἤγουν τιμημένος πραγματευτής, πρᾶος σύζυγος, φιλόστοργος πατήρ, εἰλικρινῆς φίλος καὶ φιλήσυχος συμπολίτης. Τοῦτο δὲν ἦτον δύσκολον εἰς τοῦ λόγου του, ἐπειδὴ καὶ ἀπὸ ὅλους ἐκηρύττετο διὰ τοιοῦτος. Τελευταῖον, ἡ κυριωτέρα ἀπόφασις τοῦ φρονίμου πραγματευτοῦ ἦτον νὰ κρατῆ διὰ πάντα εἰς τὴν γνώμην τοῦ μαθητοῦ του μίαν καλὴν ιδέαν ὅπου τὸ παιδί εἶχε φυσικὰ εἰς τὸν νοῦν του· ἡ ὁποία ἂν ἔλειπεν, αὐτὸς ἤθελε πασχίσει ἐπὶ πόνου νὰ τὴν ἐμπνεύσῃ· ἤγουν τὸ νὰ δουλεύῃ κανεὶς (εἰς ὁποίαν κατάστασιν καὶ ἂν εὕρεθῆ) εἶναι ἴδιον τιμημένου ἀνθρώπου καὶ μόνῃ ἢ ὀκνηρία ἀξιογέλαστη. Ἄπ' ὀλίγον ὀλίγον ἐπαίδευε τὸν Λέανδρον, κάμνοντάς τον νὰ λάβῃ μῖσος διὰ ἐκείνους τοὺς ἀνοήτους νέους, οἵτινες δὲν ἤξεύρουσιν ἄλλο, παρὰ νὰ στολίζωνται καὶ νὰ κάμνουν τρέλες, τρέχοντες ἐδῶ καὶ ἐκεῖ. Διὰ νὰ τὸν ἐνδυναμώσῃ λοιπὸν περισσότερον καὶ μὲ ἓνα ζωντανώτερον παράδειγμα, ἐφρόντιζε ὅπου καὶ οἱ ἴδιες κόρες του νὰ ἀναπληροῦν ὅλα τὰ καθήκοντα ἔργα τῶν γυναικῶν, ἔξω ἀπὸ τὰ πλέον ποταπά· τὲς ἔλεγε πρὸς τούτους ὅτι εἶναι τιμημένον πρᾶγμα νὰ ἐργάζωνται, καθὼς ἓναν καιρὸν ἔκαμναν καὶ οἱ θυγατέρες τῶν βασιλέων. Μὲ ὅλον τοῦτο, εἶχε καὶ ἀρκετοὺς δούλους εἰς τὸ σπίτι του, μίαν μαγέρισσαν, μίαν εὐμορφὴν παρακώρην καὶ ἓναν σείτην, ὅστις εἶχε τὴν φροντίδα τοῦ ἀλόγου, μὲ τὸ ὁποῖον ἐπήγαινε τὰ φορτώματα τῆς πραγματείας εἰς τὸ ἐργαστήρι ἐπιθέτοντάς τα ἐπάνω εἰς ἓνα ἀμάξι, καὶ ἐβοηθοῦσεν ἐνίοτε τὸ τσιράκι τοῦ ἐργαστηρίου, ὅταν ἦτον πολλὴ δουλειά· αὐτὸ ὅμως ὅταν ἐτύχαινε, καὶ ὁ ἴδιος Δεβουσέ ξενδυμένος ἐτιμοῦσε τὴν ἐργασίαν, πιάνοντας καὶ μονάχος του, χωρὶς νὰ τὸ ἐντραπῆ καθόλου.

Τοιουτοτρόπως λοιπὸν ὁ τιμημένος ἀνθρωπος ἐπαίδευεν ἓνα νέον ὅπου ἦτον ἀξίος διὰ νὰ τὸν ἀφήσῃ κανέναν καιρὸν εἰς τὸν τόπον του. Ὁ Λέανδρος ἔβανεν εἰς πρᾶξιν αὐτὲς τὲς πατρικῆς φροντίδες, μιμούμενος τὸ καλὸν παράδειγμα μιᾶς ὠραιοτάτης νέας, ἡ ὁποία ἦτον θυγατέρα τοῦ αὐθέντου του. Οἱ καλοῦτσικες, ὅταν θέλουν νὰ δείξουν τὴν ἀρετὴν ἀξιαγάπητην εἰς τὰ μάτια τῶν ἀνθρώπων, τὸ ἐπιτυχαίνουν χίλιες φορὲς καλύτερα, παρὰ τὸ νὰ διαστρέψουν καὶ νὰ

ξελαγιάσουν τὴν γνώμην τους. Ἐπειδὴ καὶ τὸ πρῶτον ἴδιον, εἶναι φυσικόν· τὸ νὰ κάμουν ὁμῶς τὰ ἐλαττώματα ἐπιθυμητά, εἶναι πράγμα βεβιασμένον καὶ κρύον καὶ εὐθύς προξενεῖ ἀντίφασιν καὶ κατηγορίαν εἰς τὴν ὑπόληψίν τους.

Ἄφοῦ ὁ Δεβουσέ ἔδειξε τὸν ὀρθὸν δρόμον ὅπου ἐκ ψυχῆς ἀγαποῦσε νὰ ἀκολουθῇ ὁ ὑπήκοος μαθητής του, ἔπασχε νὰ καταλάβῃ κρυφίως τὸν καθαυτὸ χαρακτήρα, τὰ ἤθη, τὰ φυσικὰ ὀρεξες, τὰ προτερήματα καὶ τὰ ἐλαττώματά του (ἂν εἶχε), δοκιμάζοντάς τον μὲ διαφόρους τρόπους.

Δοκιμὴ τῆς ἐμπιστοσύνης τοῦ Λεάνδρου

ἌΟ πρῶτος λοιπὸν ἐστάθη τὸ νὰ ἰδῇ ἂν εἶναι ἐμπιστευμένος. ἌΟ Δεβουσέ δὲν εἶχεν εἰς τόσῃν ὑπόληψιν αὐτὴν τὴν δοκιμὴν, μὲ τὸ νὰ τὴν ἐνόμιζε σχεδὸν περιττήν. Μὲ ὅλον τοῦτο, ἐπειδὴ καὶ ἡ ἐμπιστοσύνη εἶναι ἀναγκαία εἰς ἕναν πραγματευτὴν καὶ συμβαίνει πολλές φορές νὰ τὴν πληγώνουν κατὰ διαφόρους τρόπους ἄνθρωποι ὅπου τοὺς νομίζει κανεὶς τιμημένους, ἄρχισεν ἀπὸ αὐτὸ τὸ προτέρημα. Μίαν ἡμέραν ἄφησε κάμποσα φλουριά διασκορπισμένα εἰς τὸ γαμπινέτο του, ὅπου ὁ Λεάνδρος εἶχε συνήθειαν νὰ ἐμβαίνη. Αὐτὸ δὲν ἦτο κίνημα τόσον εὐγενικόν, καὶ ἐπομένως νίκη πολλὰ εὐκολη, ἡμπορεῖ νὰ μὲ εἰπῇ κανεὶς. Μὰ ἡ θέσις τοῦ πουγγίου, ὅπου ἔδειχνε πὼς ἀνοιξε μόνον του, βαλμένον κοντὰ εἰς ἕνα παράθυρον, ὑποκάτω τοῦ ὁποίου εὐρίσκετο ἕνα πηγάδι, μερικὰ φλουριά χυμένα, σχεδὸν ἕως εἰς τὸ περιστόμιόν του, καὶ ἄλλα χυμένα ἀναμεταξὺ εἰς τὰς πέτρας τῆς αὐλῆς, ἔδιδαν λαβὴν νὰ οἰκειοποιηθῇ τινὰς μερικά.

ἌΟ Λεάνδρος ἐμβῆκεν εἰς τὸ γαμπινέτο, εἶδε τὸ χρυσίον καὶ πρῶτον του κίνημα ἐστάθη τὸ νὰ τὸ συνάξῃ. Ἐβαλεν εἰς τὸ πουγγὶ τὴν ἐκεῖ σκορπισμένην μονέδα, ἐσκάλισε τριγύρου μὲ προσοχὴν, ἤυρε φλουριά μεταξὺ τῶν χαραγμάτων τοῦ ἐδάφους, ἐκατέβη εἰς τὴν αὐλὴν, ἐρεύνησεν ὁμοίως καὶ ἐστάθη ὀλίγον περιεργαζόμενος τὸ πηγάδι. Ἄφοῦ ἐμάζωξεν ὄλα (ἔτυχε μόνος του τότε εἰς τὸ σπίτι,

ἢ ἐφαίνετο πῶς εἶναι μόνος· μετὸ νὰ ἐπανηγουρίζετο μία ἐορτή, τὸ ἐργαστήρι ἦτον σφαλισμένον καὶ ὁ Δεβουσὲ μετὴν φαμελιάν του εἰς τὸ σεργιάνι) καὶ ἀφοῦ ἐπεριῆλθεν ὅλα τὰ μέρη ὅπου ἤμποροῦσε νὰ πέσῃ κανένα φλουρί, ἔδωσε τὸ πουγγί καὶ τὸ ἔβαλεν εἰς τὸν τόπον του, χωρὶς νὰ τὰ μετρήσῃ. Ἐπειτα ἐτελείωσε τὴν ὑπόθεσιν, περὶ τῆς ὁποίας εἶχεν ἔλθει εἰς τὸ γαμπινέτο, καὶ μετὰ τοῦτο ἄρχισε νὰ διαβάζῃ ἓνα βιβλίον ὅπου τὸν εἶχε δώσει ὁ αὐθέντης του. Εἰς αὐτὸ τὸ ἀναμεταξὺ ἦλθε καὶ ὁ Δεβουσέ. Ὁ νέος βλέποντάς τον ἄρχισε νὰ τὸν λέγῃ:

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — Αὐθέντη μου, ἓνα πουγγί σας ἐλύθηκεν, ἐσκορπίσθησαν τὰ φλουριά ἕως εἰς τὴν αὐλήν, φοβοῦμαι νὰ μὴν ἔπεσαν καὶ μερικὰ εἰς τὸ πηγάδι.

ΔΕΒΟΥΣΣΕ — Ἄς ἰδοῦμεν, παιδί μου, ἄς τὰ μετρήσωμεν. . . Τὰ ἐμέτρησες;

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — Ὅχι, αὐθέντη μου.

ΔΕΒΟΥΣΣΕ — Ἄς ἰδοῦμεν λοιπόν.

Ὁ πραγματευτῆς τὰ ἐμέτρησε, καὶ ἔλειψαν τρία ἀπὸ τὰ πεντακόσια.

ΔΕΒΟΥΣΣΕ — Λεῖπουν τρία, Λέανδρε· ἄς ἰδοῦμεν νὰ μὴν ἔπεσαν ἐδῶ πουθενά. Ἐσκάλισες παντοῦ;

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — Παντοῦ, αὐθέντη μου.

Ἐρεύνησαν ἐκ δευτέρου, χωρὶς νὰ εὔρουν τίποτε. Ὁ Δεβουσέ, ὅπου δὲν ἤθελε νὰ δοκιμάσῃ τὸν μαθητὴν του μόνον διὰ τὴν ἐμπιστοσύνην του εἰς τὰ ἄσπρα, ἀλλὰ καὶ τὴν διάθεσιν τῆς ψυχῆς του, τὸν ἐπαρατηροῦσεν, ἐν ὅσῳ ἐρευνοῦσαν καθόλου δὲν ἐσυγχύσθη τὸ πρόσωπον τοῦ νέου, μήτε ἀλλάξεν ἡ ὄψις του. Ἀφοῦ ἐγύρισαν ἐπάνω καὶ κάτω, εἶπεν ὁ Λέανδρος:

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — Αὐθέντη μου, ἐγὼ μόνον τὸ πηγάδι φοβοῦμαι, ἐκεῖ νὰ μὴν τύχῃ καὶ . . . Ἦτον δύο φλουριά ἐπάνω εἰς τὸ περιστόμιόν του. . .

ΔΕΒΟΥΣΣΕ — Ἄν εἶναι ἔτσι, ἄς ἰδοῦμεν λοιπόν ἀκόμη. . .

Ἐφάνη πῶς στέκεται ὀλίγον, θέλοντας νὰ περιεργασθῇ τὰ κινήματα τοῦ Λεάνδρου· εὐρίσκοντας ὁμῶς μίαν γαλήνην εἰς τὸ πρόσωπόν του, ἢ ὁποία ἔδειχνεν ὅτι ἦτον πάντῃ ἀνεύθυνος, καὶ ἀπεδίω-

χθεν ὡς καὶ τὴν παραμικρὰν ιδέαν κάθε δολιότητος, ἐφοβήθη νὰ ἐκτανθῆ περισσότερον ἀπ' ὅ,τι εἶχε κάμει, διὰ νὰ μὴν ἐγγίξῃ πολλὰ βαθιὰ ἐκείνην τὴν πολύτιμην ἀκακίαν. Ἦξευρε ποῦ εἶναι τὰ τρία φλουριά, τὰ ξαναῆυρε μόνος του παρόντος καὶ τοῦ Λεάνδρου, τοῦ ὁποίου τὴν χαρὰν ἐπαρατηροῦσεν ἐκείνην τὴν στιγμὴν, πλὴν δὲν ἦτον τόσον μεγάλη, παρὰ ὅσον ἀξίζει ἡ εὔρεσις τριῶν χαμένων φλουριῶν, καὶ ὅτι ἐλευθερώθησαν ἀπὸ τὸν κόπον καὶ τὰ ἔξοδα ὅπου ἤθελε προξενήσει ἡ ἔρευνα εἰς τὸ πηγάδι.

Ἵπερευχαριστημένος εἰς αὐτὴν τὴν πρώτην δοκιμὴν τῆς ἐμπιστοσύνης ὁ Δεβουσέ, ἔκαμεν ὕστερον καὶ ἄλλες πλέον λεπτότερες, καθὼς, λόγου χάριν, εἰς τὸ μέτρημα τῆς πήχης, εἰς τὴν τιμὴν τῆς στόφας καὶ εἰς ἄλλα παρόμοια. Ἦθέλησε πρὸς τούτοις νὰ ἰδῆ ἂν ἡ ἐμπιστοσύνη τοῦ μαθητοῦ του ἦτον θεμελιωμένη ἐπάνω εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς φυσικῆς δικαιοσύνης καὶ τοῦ ἀμοιβαίου χρέους τῶν πολιτῶν, ὅπου πρέπει νὰ ἔχουν ὁ ἕνας πρὸς τὸν ἄλλον. Ἐπειδὴ καί, καθὼς εἶναι γνωστόν, εὐρίσκονται μερικὰ τσιράκια τῶν ἐργαστηρίων, καλοὶ ἄνθρωποι, καὶ ἴσως δὲν ἀγαποῦν ἀφ' ἑαυτοῦ τους νὰ ἀπατοῦν τοὺς ἀγοραστὰς διὰ κέρδος ἰδιῶν τους, πλὴν στοχάζονται πὼς ἔχουν τὴν κάθε ἐλευθερίαν νὰ τοὺς γελάσουν ἀφορῶντες εἰς τὸ ὄφελος τοῦ αὐθέντου τους· ἔπειτα μεγαλαυχοῦν καὶ ὑπερηφανεύονται πὼς τάχα κάτι ἔκαμαν· ἐκεῖνοι πάλιν δὲν τὸ λέγουν πὼς τοὺς ἀρέσει, ἐπειδὴ καὶ τοὺς τύπτει ἡ συνείδησίς τους, ἐπιδιπλώνοντες ὁμῶς τὴν ἀγάπην τους εἰς τὸν μαθητὴν ὅπου κινεῖται μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον, τὸν ἐπαινοῦν εἰς κάθε μέρος καὶ ἐκθειάζουν τὸ ὄνομά του, πὼς δὲν εἶναι δευτέρος του. Πλὴν, ὅποιος ἀπατᾷ ἄλλον διὰ ξένον ὄφελος, θέλει τὸ κάμει εὐκολώτερα διὰ λόγου του. Ὁ Δεβουσέ ἐχάρη εὐρίσκοντας εἰς τὸν Λεάνδρον μίαν ἀληθινὴν δικαιοσύνην καὶ φυσικὴν εὐθύτητα. Ὅταν πάλιν ἐβλεπε πὼς ὁ αὐθέντης του ἔπρεπε νὰ χάσῃ εἰς καμίαν στόφαν, ἡ ὁποία δὲν ἐπουλεῖτο, ὁ φιλόπονος νέος εὐρῆκε τὸν τρόπον νὰ ἀποφύγῃ αὐτὴν τὴν ζημίαν: ἐπρόβαλεν εἰς τὸν Δεβουσέ νὰ ἀποκόψῃ τὸν ἐγλεντζέ ὅπου ἐλάμβανον κάθε ὀλίγον σφαλῶντας τὸ ἐργαστήρι (ἦγουν τὲς μικρὲς ἐορτές), νὰ μετριάσῃ τὰ ἔξοδα τοῦ σπιτιοῦ διὰ μερικὸν καιρὸν καὶ νὰ σηκώσῃ ἐκεῖνα τὰ περιττὰ ὅπου εἶχε συνήθειαν νὰ διασκορπίζει. Ὁ πραγμαχτευτῆς

ὑπήκουεν ἀπαρασάλευτα τὴν συμβουλήν τοῦ νέου, τὸ πρᾶγμα ἐπου-
λεῖτο μὲ ὀλίγον ξεπεσμόν, πλὴν δὲν ἐζημιώνετο κανένας.

Ἔμεινε μία ἄλλη δοκιμὴ νὰ γένη, πλέον δελικάτη, ἀπὸ τὴν ὁ-
ποῖαν δύσκολα ἤμπορεῖ νὰ φυλαχθῆ καθένας. Ὁ Λεάνδρος ἦτον
νέος, εὐτραφής, ἰσχυρός, εἰς τὸ ἄνθος τῆς ἡλικίας του, καὶ οἱ αἰσθη-
σές του ἐφαίνοντο πῶς νὰ ἔχουν ὅλην τὴν ἀναγκαίαν ἐνέργειαν. Ἡ
παρακόρη τοῦ σπιτιοῦ πάλιν, καλούτσικη, παστρική, σχεδὸν ζα-
ρίφισσα, παχουλὴ, κοπέλα ἕως εἰκοσιδύο χρονῶν, τὰ μάτια καὶ φρύ-
δια τῆς μαῦρα, τὸ πρόσωπον ροδοκόκκινον, τὰ κρέατά τῆς λευκό-
τατα, ἐν ἐνὶ λόγῳ μία ὀρεκτικὴ βούκα, καὶ τὸ περισσότερον διὰ ἓνα
νέον ἐξωμερίτην, ὅπου δὲν συνηθίζουν τὲς πολλὰ λιγνές. Ὁ Δεβου-
σὲ ἐπρόσμενεν, ἐν ὅσῳ νὰ στερεωθῆ ἡ φιλία ἀναμεταξὺ εἰς τοὺς δύο
νέους, καὶ ὅταν ἐστοχάσθη πῶς ἀπόκτησαν κάποιαν κλίσιν ὁ ἓνας
πρὸς τὸν ἄλλον (τὸ ὅποιον εἶναι δυνατὸν εὐκόλα νὰ γένη εἰς ἀνθρώ-
πους ὅπου ζοῦν ὁμοτράπεζοι εἰς ἓνα σπίτι), τοὺς ἄφησε μονάρχους
(εἰς τὸ φαινόμενον) μίαν ἑορτήν. Ἡ Βριζίδ (τὸ ὄνομα τῆς εὐμορφῆς
παρακόρης) ἦτον χαρούμενη, πολυλογοῦ κομμάτι, καὶ ἐπονοῦσε τὸν
Λεάνδρον, ὅστις πάλιν ἐκ μέρους του εἶχε κάποιον σέβας εἰς τοῦ λό-
γου τῆς, καθὼς πρέπει νὰ ἔχη κάθε τιμημένος διὰ τὲς δάμες.

Συνομιλία ἐρωτικὴ τοῦ Λεάνδρου καὶ τῆς Βριζίδ

Περιεργεῖα φερομένη ἦλθε κοντά του (κατὰ τὴν συνήθειαν ὅπου
ἔχουν οἱ καλούτσικες νὰ ἰντερεσάρωνται πάντοτε εἰς τὰ ἔργα τῶν
νέων) καὶ ἄρχισε νὰ τὸν λέγῃ:

ΒΡΙΖΙΔ — Ὅλη μέρα διαβάζετε, ὅλη μέρα καταγίνεσθε, Λε-
άνδρε· καθόλου ἀνακωχὴν ἀπὸ τοὺς κόπους δὲν δίδετε εἰς τὸν ἑαυ-
τόν σας; Δὲν ἀναπνέετε καὶ ὀλίγον;

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — Τί νὰ κάμω, Βριζίδ, πρέπει νὰ δουλεύω, ὅταν
τὸ καλῆ ἢ χρεῖα, καὶ νὰ διαβάζω πάλιν διὰ νὰ φωτισθῆ ὁ νοῦς μου·
ἐπειδὴ καὶ ἔχει ἀνάγκη νὰ λεπτυνθῆ, μὲ τὸ νὰ εἶναι κομμάτι. . .

ΒΡΙΖΙΔ — Εἰς τὴν ἡλικίαν ὅπου εἴστε, ὀλίγη συνομιλία ἄραγε
μὲ τοὺς ζωντανούς δὲν ἀξίζει ἴσια μὲ ἓνα πεθαμένον βιβλίον, τὸ ὁ-

ποῖον δὲν ἤμπορεῖ νὰ σᾶς ἀποκριθῆ, μήτε νὰ γελάσῃ ἢ νὰ χωρατεύσῃ μαζί σας;

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — Βέβαια, ὅσον καλὸν καὶ ἂν εἶναι τὸ βιβλίον, δὲν ἤμπορεῖ νὰ συγκριθῆ μὲ μίαν νόστιμην συνομιλίαν. . ., καθὼς εἶναι, λόγου χάριν, ἡ ἐδική σας. Ἄξιζει ὅμως περισσότερον ἀπὸ τὰ ἀδιάκριτα λόγια ὅπου συντυχαίνουν μερικοί. . .

ΒΡΙΖΙΑ — Σᾶς εὐχαριστῶ· ἄς εἰποῦμεν λοιπὸν τίποτες.

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — Ὅρισμός σας, διατί ὄχι;

ΒΡΙΖΙΑ — Ὁ αὐθέντης μας πολλὰ σᾶς ἀγαπᾷ, Λέανδρε.

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — Καὶ ἐγὼ δὲν εἶμαι ἀνευχάριστος, τὸν τιμῶ σὰν πατέρα μου.

ΒΡΙΖΙΑ — Ἡ κερά μας, ὅταν ἀναφέρῃ τὸ ὄνομά σας, δείχνει κάποιαν ὑπόληψιν.

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — Καὶ ἐγὼ μὲ εὐλάβειαν τὴν στοχάζομαι, ὡσὰν ἀξίαν μητέρα μιᾶς τιμημένης φαμελίας.

ΒΡΙΖΙΑ — Οἱ κοκόνες θυγατέρες της, τῇ ἀληθείᾳ, λαμβάνουν μιᾶς λογῆς συστολήν, ὅταν σᾶς βλέπουν, καὶ σχεδόν. . .

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — Δὲν ἤμπορῶ νὰ σᾶς περιγράψω καὶ ἐκ μέρους μου πόσον τὲς σέβομαι.

ΒΡΙΖΙΑ — Ἡμεῖς ὅλοι σᾶς ἀγαποῦμεν· ἐγὼ, παραδείγματος χάριν, σᾶς προτιμῶ ἀπὸ ὅλους τοὺς νέους ὅπου ἕως τώρα εἴχαμεν εἰς τὸ σπίτι.

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — Φέρεσθε μὲ πολλὴν ἀγαθότητα ὡς πρὸς ἐμέ καὶ εἴστε ὀλίγον ἄδικη εἰς τοὺς προκατόχους μου.

ΒΡΙΖΙΑ — Ὅχι, τῇ ἀληθείᾳ, ἀφήσετέ τους· τί ἀχρεῖοι, τί περιγελασταὶ πὺ ἦτον. . .

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — Περιγελασταί; Καὶ πῶς εἶναι δυνατόν; Ποῖον θέ νὰ περιγελάσουν εἰς ἓνα παρόμοιον τιμημένον σπίτι, ὡσὰν τὸ ἐδικόν μας;

ΒΡΙΖΙΑ — Ποῖον; Ἐκείνους ὅπου δὲν εἶναι τόσον πλούσιοι, σὰν καὶ τοῦ λόγου τους, καὶ μὲ ὄλον τοῦτο πάλιν δὲν ἐκαταδέχοντο νὰ ἀκούσουν τὰ μούτσουνά τους εἰς πράγματα κομμάτι ἄγγιχτικὰ διά. . .

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — Ὅσον τὸ κατ' ἐμέ, σᾶς βεβαιώνω πῶς δὲν ἀγαπῶ ποτέ μου νὰ περιπαίξω κανένα.

ΒΡΙΖΙΔ — Καλέ, τοῦ λόγου σας! τοῦ λόγου σας ἀξίζετε ἕναν κόσμον, χωρὶς νὰ ἔχετε ἕνα ἄσπρον, παρὰ ἐκεῖνοι μὲ εἴκοσι πουγγία.

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — Ἡ πρόληψις ὅπου ἔχετε διὰ λόγου μου, Βριζίδ, εἶναι πολλὰ ὑποχρεωστική, καὶ ἤθελα νὰ εἶμαι τόσον ἄξιος· πλὴν ὁ πατέρας μου, ὡς τιμημένος καὶ φρόνιμος γέροντας, συχνὰ μὲ ἐσυμβούλευε λέγοντας: «Παιδί μου, μὲ τοὺς κατωτέρους σου, ἂν ἔχῃς, νὰ στοχάζεσαι πῶς εἶναι παρόμοιοί σου· μὲ τοὺς μεγαλυτέρους σου πάλιν, πῶς εἶναι καλύτεροί σου· καὶ πάντοτε νὰ φέρεσαι μὲ ἀγάπην εἰς ὅλους, διατὶ ὅλοι οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἰσότιμοι. Πρέπει ὅμως νὰ σώζεται μία προτίμησις εἰς τὴν συνέλευσίν τους, καθὼς, λόγου χάριν, τοῦ δούλου διὰ τὸν αὐθέντην του, τοῦ μαθητοῦ διὰ τὸν διδάσκαλον, τοῦ υἱοῦ διὰ τὸν πατέρα, τοῦ ὑπηκόου διὰ τὸν βασιλέα του, καὶ ὄλων τῶν νέων διὰ τοὺς γέροντας· καὶ πάλιν, οἱ μεγάλοι διὰ τοὺς μικροτέρους των πρέπει νὰ ἔχουν κάποιαν συμπάθειαν καὶ ἀγάπην, καὶ ὄχι νὰ τοὺς νομίζουν θνητόψυχα ζῶα». Αὐτὰ εἶναι, Βριζίδ, ὅπου βαστῶ ὡσάν ἕναν κανόνα τῆς ζωῆς μου· σέβομαι τοὺς μεγαλυτέρους μου, ἀγαπῶ τοὺς ὁμοίους μου καὶ δὲν στοχάζομαι νὰ ἔχω κανέναν κατώτερόν μου.

ΒΡΙΖΙΔ — Ἄχ, τί εὐμορφος συλλογισμός! Κατὰ τὸ λέγειν τοῦ πατρός σας, ἀγαπιέται κανεὶς ἀπ' ὄλον τὸν κόσμον. Στοχάζομαι πῶς θεὸς νὰ γένετε καλὸς νοικοκύρης, καὶ καλότυχη ἐκείνη ὅπου θεὸς νὰ σᾶς πάρῃ.

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — Ἄν δὲν μείνῃ εὐχαριστημένη, σᾶς βεβαιώνω ὅτι καὶ ἐγὼ θεὸς νὰ συμπάσχω μαζί της πλὴν θέλω βάλῃ τὰ δυνατά μου, διὰ νὰ μὴν τὴν ἀφήσω νὰ παραπονεθῇ.

ΒΡΙΖΙΔ — Ὅχ, τί χρυσὸς νέος!... Ἀποκτήσετε ἕως τώρα καμίαν ἀμορέζαν, Λέανδρε;

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — Τί λέτε, διὰ ὄνομα Θεοῦ! Πῶς εἶναι τρόπος εἰς τὴν ἡλικίαν ὅπου εὐρίσκομαι, χωρὶς καμίαν κατάστασιν, ἀμαθῆς εἰς τὰ τοῦ κόσμου, ἀρχάριος εἰς τὴν πραγματείαν, νὰ λάβω τόσῃν εὐτολμίαν νὰ προβάλω εἰς μίαν νέαν νὰ ἐνώσῃ τὴν τύχην της μὲ τὴν ἐδικήν μου; Ἐγὼ θέλω φροντίσει περὶ ὑπανδρείας, ὅταν γένω ἄξιος νὰ προξενήσω τὴν εὐτυχίαν τῆς συζύγου μου καὶ νὰ δώσω καλὴν ἀνατροφὴν εἰς τὰ παιδιά μου.

ΒΡΙΖΙΑ — "Οχι, μὰ ἤμπορεῖ κανεὶς νὰ ἔχη (ἐν ὄσῳ νὰ ἔλθῃ ἐκείνη ἢ ὦρα) κάποιαν κλίσιν εἰς κανένα ὑποκείμενον· ἄνθρωποι εἴμεσθην, δὲν εἴμεθα ἐξουσιασταὶ τῆς καρδιᾶς μας. Ἐνδέχεται ἐκείνη, λόγου χάριν, νὰ νοστιμεύεται μιᾶς νέας τὴν συνομιλίαν, τὸ εἶδος, τὸ κάλλος, τό . . . Νὰ τί ὀνομάζω νὰ ἔχη κανεὶς ἀμόρι.

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — "Οχι, Βριζίδ, δὲν ἔχω καθόλου· αὐτὸ ὅμως δὲν προέρχεται, διατὶ δὲν εἶχα τάχα καὶ ἐγὼ τελείως καλούτσικες εἰς τὸν καιρὸν μου ὅπου νὰ μὲ ὑπεράρεσαν. Πλήν, στοχαζόμενος πῶς δὲν ἤμπορῶ νὰ τὲς ἀποκτήσω καὶ γλιστρώντας αὐτὴ ἢ ἀπελπισία εἰς τὴν καρδιά μου, ἐμποδίζω τὸν ἑμαυτὸν μου ἀπὸ τοῦ νὰ τὲς ἐνθυμῆται καὶ νὰ συλλογίζεται τὰ κάλλη τους. Καὶ πρὸς τούτοις ἀγαποῦσα, ἂν εἶναι δυνατόν, νὰ προσφέρω εἰς τὴν σύζυγόν μου μίαν παστρικὴν καρδίαν.

ΒΡΙΖΙΑ — Τῇ ἀληθείᾳ, μὲ κάμνετε νὰ ἀπορήσω, Λεάνδρε. Πολλὰ ὀλίγοι νέοι εὐρίσκονται ὅπου νὰ στοχάζωνται καθὼς τοῦ λόγου σας. . . Ἐγὼ ὅμως εἶμαι ὀλίγον περίεργη. . . Ἐχετε τίποτες ὑψηλὲς φαντασίες περὶ ὑπανδρείας; Ἦγουν ἐλπίζετε νὰ πάρετε καμίαν πολλὰ πλουσίαν, πολλὰ. . .

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — "Οχι, πῶς ἤμπορῶ νὰ ὑψώσω τόσον τὲς ιδέες μου, εἰς καιρὸν ὅπου δὲν εἶμαι πλούσιος;

ΒΡΙΖΙΑ — Ἀγαποῦσα νὰ μὲ κάμετε μίαν χάριν ἀκόμη: νὰ μὲ εἰπῆτε ἂν σᾶς ἀρέσῃ καμία κατὰ τὸ παρόν· ἢ εἴστε πάντῃ ἀδιάφορος;

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — Πιστεύσετέ με, δὲν ἔλαβα μέχρι τοῦδε κατὰ νοῦν αὐτὴν τὴν φροντίδα, ἐπειδὴ καὶ ἔχω καιρὸν νὰ . . .

ΒΡΙΖΙΑ — Λόγου χάριν (σᾶς τὸ λέγω καθ' ὑπόθεσιν, ἤγουν χωρὶς κανένα νόημα) πῶς σᾶς φαίνομαι, εἶμαι εὐμορφη;

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — Ναί, τῇ ἀληθείᾳ, πολλὰ εὐμορφη καὶ χαριτωμένη, Βριζίδ.

ΒΡΙΖΙΑ — Μὲ τὰ σωστά σας τὸ λέτε;

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — Στὸ Θεό μου, δὲν σᾶς γελῶ.

ΒΡΙΖΙΑ — Ἀνίσως (καὶ αὐτὸ ὑποθέσετέ το), ἀνίσως καὶ σᾶς ἀγαποῦσα, ἠθέλετε μὲ ἀγαπήσει καὶ τοῦ λόγου σας ὁμοίως;

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — Ἦμπορῶ νὰ σᾶς βεβαιώσω πῶς, ἂν ἐτύχαινε νὰ μὲ ἀγαπήσῃ ἓνα τοιοῦτον ὑποκείμενον, ὅπου νὰ ἔχη τὸ μέρητον

καὶ τὴν ὠραιότητά σας ἤθελα νομίζει τὸν ἑμαυτὸν μου εὐτυχέστατον· ἐπειδὴ καὶ πιστεύω πῶς τὰ προτερήματά σας ἤμποροῦν νὰ προξενήσουν τὴν εὐτυχίαν ἑνὸς ἀνδρός.

ΒΡΙΖΙΑ — Ἄχ, ψυχὴ μου Λέανδρε, πόσον τσιριμονιόζος εἴστε!

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — Ἐγὼ εἶμαι εἰλικρινὴς καὶ συντυχαίνω τὴν ἀλήθειαν.

ΒΡΙΖΙΑ — Μὲ ἀγαπᾶτε λοιπὸν μὲ τὰ σωστά σας, ἢ ἔτσι μὲ κολακεύετε;

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — Μὲ φαίνεται πῶς δὲν ἤμπορεῖ κανεὶς νὰ μὴν σᾶς δώσῃ τὴν καρδιά του, ἀφοῦ δώσετε τὴν ἐδικήν σας. Ὅποιος σᾶς πάρῃ, ἀληθινὰ θεὸς νὰ ἀπολαύσῃ μίαν χαριτωμένην συμβίαν.

ΒΡΙΖΙΑ — Ἄχ. . . διατί νὰ μὴν εἶμαι κομμάτι πλουσιώτερη;

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — Διατί πλουσιώτερη; Ἡ φιλοπονία καὶ ἡ οἰκονομία εἶναι τὰ πρῶτα καὶ στερεὰ πλούτη ὅπου ἤμπορεῖ νὰ ἔχῃ ἓνα ἀνδρόγυνον.

ΒΡΙΖΙΑ — Ἐτσι εἶναι, Λέανδρε· πλὴν πρέπει κανεὶς νὰ ἔχῃ καὶ ὀλίγον σερμαγὲ (καπιτάλε) διὰ νὰ κάμῃ πραγματεῖαν καὶ, ἀνίσως ἢ νύμφη δὲν φέρῃ ὀλίγην προῖκα εἰς τὸν ἄνδρα της, μὲ δυσκολίαν ἤμπορεῖ νὰ συγυρισθῇ ἓνα σπίτι.

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — Ἐχετε δίκαιον. Ἐγὼ ὅμως στοχάζομαι πῶς εἶναι καλύτερον νὰ μὴν ζητήσῃ κανεὶς πλουσίαν γυναῖκα, ἐπειδὴ καὶ ἓνας ἄνδρας ὅπου παίρνει μίαν ἰσότιμήν του ἔχει περισσοτέραν ἐξουσίαν ἐπάνω της, τὸν εὐλαβεῖται περισσότερον, καὶ τότε λέγεται καθαυτὸ ἄνδρας.

ΒΡΙΖΙΑ — Τῇ ἀληθείᾳ, τὰ ὅσα μὲ λέγετε προξενοῦν ἄκραν ἡδονὴν καὶ ἔκστασιν εἰς τὴν καρδιά μου. Δὲν εἶναι κανένας νέος εἰς τὸν κόσμον ὅπου νὰ ἔχῃ τοιαῦτα εὐγενικὰ φρονήματα. Μὲ ὅλον τοῦτο, σᾶς λέγω πῶς καὶ ἐγὼ δὲν εἶμαι ὑστερημένη μὲ τὴν ὀλόγη ἀπὸ προῖκα· εἶμαι κόρη ἑνὸς τιμημένου πραγματευτοῦ ἀπὸ τὴν Γετινὲ χώραν. Τὸ ἐτήσιον εἰσόδημά μου φθάνει ἕως δύο χιλιάδες γρόσια.

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — Καθὼς βλέπω, ἔχετε ἀρκετὰ πλούτη, Βριζίδ.

ΒΡΙΖΙΑ — Ἐγὼ ἔγινα παρακόρη ἐδῶ, μόνον διατί προκρίνω τὴν ζωὴν τοῦ Παρισίου ἀπὸ ἐκείνην ὅπου ἐζοῦσα ἔξω. Ἐμπορεῖ νὰ εἶναι κανεὶς πλούσιος, μὰ ὄχι εὐτυχής. Οἱ γονεῖς μου ἤθελαν νὰ μὲ

δώσουν ἕναν ὑπέρπλουτον υἱὸν πραγματευτοῦ, ὅμως χωριάτην, θηριόγνωμον, ὁποῦ μόνον διὰ τὰ σκυλιά, διὰ τὸ κυνήγι καὶ διὰ τὰ ἄλογα ἐτρελαίνονταν, τὰ ὁποῖα ἔχουν ἴσως περισσότερο νοῦν ἀπὸ λόγου του. Δὲν τὸν ἠθέλησα, ὁ πατέρας μου ἐθύμωσεν, ἐφέρθη πολλά σκληρὰ ἐναντίον μου, ἐπειδὴ καὶ ἦτον πρὸς ὄφελός του νὰ συγγενευθῇ μὲ ἐκείνην τὴν φαμελίαν· ἡ μητέρα μου ὅμως, ὁποῦ ἦτον εἰς τὰ νερά μου, μὲ ἔστειλεν εἰς τὸ Παρίσι, διὰ νὰ ἀποφύγω τὸν θυμὸν του. . . Τώρα ἔπαυσεν ἡ ἀγανάκτησίς του καὶ χαίρομαι· διατὶ μὲ ἐκακοφαίνεται εἰς ἄκρον νὰ βλέπω ἕναν πατέρα ὁποῦ μᾶς ὑπεραγαπᾷ, ἐμένα καὶ τοὺς ἀδελφούς μου, νὰ εἶναι ψυχραμένος ἐπάνω μου.

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — Τῇ ἀληθείᾳ, ἡ καλὴ ὑπόληψις ὁποῦ ἔλαβα διὰ λόγου σας περισσότερο θεμελιώνεται, βλέποντας πῶς ἐδιορθωθήκατε μὲ τὸν πατέρα σας· διατὶ εἶναι ἄτοπον νὰ χολοσκάνη κανεὶς ἐκείνους, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἔλαβε τὴν ζωὴν.

ΒΡΙΖΙΔ — Ὑπερευχαριστῶ διὰ τὴν καλὴν ἐρμηνείαν ὁποῦ μὲ δίδετε, Λέανδρε. . . Τί στοχάζεσθε;. . . Ἦμπορούσαμεν ἄραγε νὰ ζήσωμεν εὐτυχισμένοι οἱ δύο μας;

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — Αὐτὴ ἡ ἐρώτησις, ἀδελφή, ὑποθέτει πολλὰ πράγματα. Καὶ ἐγὼ ὁμοίως ἔχω πατέρα καὶ μητέρα· ἐνδέχεται νὰ ἀκολουθήσῃ καὶ εἰς ἐμὲ τὸ ὅμοιον, νὰ ἀποφύγω καμίαν ἀχαμνὴν συζυγίαν, ὁποῦ ἤθελε μὲ κάμει δυστυχῆ. Πλὴν μόνος μου πάλιν δὲν ἤθελεν ἀποφασίσω ποτὲ βέβαια διὰ τὸ συνοικέσιόν μου (σχεδὸν καὶ διὰ ἕνα ὑποκείμενον ὁποῦ νὰ εὔρω τόσον ἄξιον ἀγάπης, ὅσον εἶστε τοῦ λόγου σας) χωρὶς τὴν ἀδειάν τους. Ἴσως ἐκεῖνοι ἔχουν ἄλλους σκοπούς, ἐναντίον τῶν ὁποίων ἤμπορῶ νὰ φερθῶ χωρὶς νὰ ἤξεύρω. . . Συμπαθήσετέ με διατὶ συντυχαίνω ὀλίγον ἐλεύθερα. . .

ΒΡΙΖΙΔ — Σᾶς βεβαιῶνω ὅτι σπανίως ἤμπορεῖ νὰ εὔρεθῃ νέος μὲ τόσην χρηστότητα ἠθῶν καὶ μὲ τόσα προτερήματα, ὁποῦ χαρακτηρίζουν ἕναν ἀγαθῆς ψυχῆς ἄνθρωπον. Τῇ ἀληθείᾳ, εὐρίσκω εἰς τὴν φυσιογνωμίαν σας ἕνα τι ὁποῦ λείπει ἀπὸ τὸν καθένα καὶ δὲν ἤθελα, σᾶς τὸ ὁμολογῶ, νὰ ὑστερηθῶ τὴν εὐτυχίαν μου ἐξ αἰτίας τῆς δειλίας ὁποῦ μὲ ἐβαστοῦσεν ἕως τώρα. . . καὶ . . .

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — Ὡς φαίνεται, ἐγὼ ἐγεννήθηκα εἰς τὸν κόσμον διὰ λόγου σας, Βριζιδ. Λοιπὸν θέλω σᾶς ἀγαπήσει ἐκ ψυχῆς, νὰ

εἶστε βέβαιη. Ἄν θέλετε ὅμως νὰ μὲ ἀκούσετε, δὲν πρέπει νὰ συναστρεφώμεθα καὶ νὰ συντυχαίνωμεν κρυφὰ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους τοῦ σπιτιοῦ, διατὶ ἐμβαίνουν εἰς ὑποψίαν. Ἄς προσμείνωμεν ἐν ὅσῳ νὰ ἔλθῃ ὁ καιρὸς δεξιά, ὅπου νὰ ἠμπορέσωμεν νὰ τὸ εἰποῦμεν εἰς τοὺς γονεῖς μας. Ὅσον διὰ λόγου μου, βλέπετε πῶς τώρα ἄρχισα νὰ μανθάνω τὴν πραγματείαν. Ἐνα μικρὸν πουλί πρέπει νὰ προσμείνῃ νὰ μεγαλώσουν τὰ πτερά του καὶ τότε ν' ἀρχίσῃ νὰ πετᾷ· ὅθεν ἄς βασταχθῶμεν εἰς τὴν κατάστασιν ὅπου εὐρισκόμεθα· ἐγὼ μὲ τὴν εὐλάβειαν καὶ τὸν ζῆλον μου νὰ σᾶς δείχνω τὴν ἔφεσιν ὅπου ἔχω νὰ σᾶς δουλεύσω· τοῦ λόγου σας πάλιν νὰ εἶστε προσηλωμένη εἰς τὰ χρέη σας καὶ ὑποτεταγμένη εἰς τοὺς συγγενεῖς σας. Μὲ λέτε πῶς ἀπεφύγετε τὸ μέρος ὅπου εἶπαν νὰ σᾶς δώσουν διὰ ἄνδρα· ἠμποροῦν καὶ ἐκεῖνοι νὰ παραβλέψουν ὁμοίως τὸ μέρος ὅπου τοὺς προβάλλετε. . . Ἐμένα ἡ γνώμη μου μὲ λέγει νὰ προσμείνωμεν. . .

ΒΡΙΖΙΔ — Ἄχ, ἄσπλαγχνε Λέανδρε, ἄχ. . . ἀπὸ τὰ κρύα λόγια σας ἀρκετὰ νιώθω πῶς δὲν μὲ ἀγαπᾶτε. . . Ἡ ἡσυχία τῆς καρδιάς σας. . . ὁ ἀδιάφορος τρόπος ὅπου μὲ συμβουλευέτε. . . μὲ δείχνει φανερά τὴν γνώμην σας. . . Ἐγὼ. . . σᾶς. . . ἀγαπῶ. . . σᾶς πο-
νῶ. . . δὲν ἠμπορῶ πλέον νὰ τὸ βαστάξω μυστικόν. . . Ἐκεῖνο ὅπου ἤθελα νὰ κρατῶ διὰ πάντα φυλαγμένον εἰς τὰ σπλάγχνα μου ἡ κακορίζικη, ἐβγῆκε πλέον ἀπὸ τὰ χεῖλη μου καί¹. . .

Ὁ Λέανδρος, κατακόκκινος, αἰσθανόμενος μίαν σφοδροτάτην ὄρμην τοῦ αἵματός του καὶ ὄλος φλόγα ἀπὸ μίαν τοιαύτην ἐρωτικὴν συνομιλίαν, ὅπου ποτέ του ὁ δυστυχῆς δὲν ἀξιώθη, ἔσκυψε διὰ νὰ παρηγορήσῃ τὴν Βριζιδ καὶ νὰ σφουγγίσῃ τὰ δάκρυά της. Ἐκείνη ἐνόμισε πῶς ἤθελε νὰ τὴν φιλήσῃ καὶ ἄπλωσε τὰ χέρια της πρὸς τοῦ λόγου του. Ἐσταμάτησεν ὀλίγον ὁ νέος. Αὐτὴ, βλέποντας πῶς δὲν ἦτον τοιοῦτος ὁ σκοπὸς του, ἔπεσεν εἰς τὰς ἀγκάλας του.

ΒΡΙΖΙΔ — Ἄχ, ἀγαπήσατέ μου, καί . . . προσμένω, δὲν ἐβγαίνω ἀπὸ τὸν λόγον σας. . .

Ὁ Λέανδρος ἀνατρίχιασεν, ὅχι διὰ τὸν κίνδυνον ὅπου ἤθελε νὰ ἀκολουθήσῃ, διατὶ αὐτὸς δὲν τὸν ἐγνώριζεν ἀκόμη, δὲν εἶχε καθό-

1. Τρέχουν τὰ δάκρυά της.

λου ιδέαν, ἀλλὰ διὰ τὸ ἀπαίσιον τοῦ πράγματος. Νὰ κάμη κρυφὰ ἀμορέζαν εἰς ἓνα τιμημένον σπίτι, εἰς ἀνθρώπους σεβασμίους, ἔμπροσθεν εἰς τοὺς ὁποίους ἤθελε νὰ εἶναι διὰ πάντα τὸ πρόσωπόν του παστρικόν, τὸν ἐφαίνετο ἄτοπον. Ὅθεν ἔβαλεν ἑλαφρὰ πάλιν τὴν Βριζιδ εἰς τὸ σκαμνὶ της νὰ καθίσῃ.

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — Ἀξιαγάπητόν μου πλάσμα, πιστεύσετέ με ὅτι γνωρίζω τὸ πόσον ἀξίζει ἢ πρὸς ἐμὲ εἰλικρινειά σας. Νὰ ἐπιχειρισθῶμεν ὁμῶς ἐδῶ ἔρωτα, μὲ φαίνεται πῶς δὲν ἀρμόζει, κερά μου.

ΒΡΙΖΙΔ — Καλά. . ., μὰ δότε με καμίαν βεβαίωσιν πῶς. . . Ἄχ, ἐγὼ εἶμαι ἔτοιμη νὰ σᾶς δώσω ὅσες καὶ ὅποιες θέλετε. . . Δὲν μὲ ἀποκρίνεσθε;. . . Ἄχ, ἄπονε Λέανδρε, ἀκόμη δὲν αἰσθάνεσθε τίποτες;. . . Τὸ βλέπω εἰς τὰ ἤσυχα βλέμματά σας. . . πλὴν δὲν ἤμπορῶ νὰ ἐμποδισθῶ πλέον ἀπὸ τοῦ νὰ σᾶς τὰ εἰπῶ ὅλα. . . Ἀδύνατον εἶναι νὰ μὴν ἀποκτήσω τὴν καρδιά σας· ἀπελπίζομαι, χάνομαι, δὲν ἤμπορῶ νὰ ζήσω χωρὶς αὐτὸ τὸ ζωντανὸν σημεῖον τῆς πρὸς ἐμὲ ἀγάπης σας. . . Ὁ καιρὸς ὅπου ἔχομεν σήμερον δὲν θέλει ξαναέλθει ἴσως, αὐτὴ ἡ μοναξιά δὲν ξαναγυρίζει πλέον, ἄς δώσωμεν παρόλαν, ἄς. . . Ἄχ. . . ἐγὼ βιάζομαι, θέλω νὰ ἤξεύρω σίγουρα. . . Ψυχὴ μου Λέανδρε, βάλετε τὸ χεράκι σας εἰς τὴν καρδιά μου, νὰ ἰδῆτε πῶς χτυπᾷ ἡ κακορίζικη καὶ σᾶς παραπονεῖται πῶς δὲν τὴν ἀγαπᾶτε, καί. . .

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — Ποῖος ἤμπορεῖ νὰ σᾶς ἰδῆ μόνον καὶ νὰ μὴν σᾶς ἀγαπήσῃ, ἀδελφή; Ὅμως. . .

ΒΡΙΖΙΔ — Ὅμως τί; Ἄν μὲ ἀγαπᾶτε, καθὼς μὲ λέτε, ἀπολαύσετε τὸν καρπὸν τῆς ἀγάπης σας. Ἄν μὲ μισῆτε πάλιν. . . ἄχ. . .

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — Τὸ κάλλος σας εἶναι σπάνιον, οἱ χάρες σας ἀπερίγραπτες καὶ ἀδύνατον νὰ σᾶς μισήσῃ κανεὶς. Βεβαιωθῆτε ἀπὸ τὰ δάκρυά μου εἰς ποῖον φρικτὸν ἀγῶνα εὐρίσκεται ἡ ψυχὴ μου, εἰς ποίαν κατάνυξιν ἔφθασα. Δὲν ἤμπορῶ πλέον νὰ ὑποφέρω, καὶ πρέπει νὰ μισεύσω. . . Αἰσθάνομαι περισσότερον ἀπ' ὅ,τι στοχάζεσθε. Σᾶς ἀφήνω. . . Φοβοῦμαι νὰ μὴν σᾶς προξενήσω καμίαν ἀτιμίαν, καθήμενος ἐδῶ· ποῖος ἤξεύρει ἕως ποῦ ἤμπορεῖ νὰ μὲ καταφέρῃ ἡ φλόγα μου. . . Ἐγὼ εἶμαι νέος, τοῦ λόγου σας εὐμορφη. . . ἂν δὲν εἶναι κανένα ἐμπόδιον εἰς τὰς ἐπιθυμίας μας, ἤμποροῦν νὰ ἀκολου-

θήσουν πράγματα. . . Ἐγὼ ὅμως ἔχω χρέος νὰ μὴν ἀτιμάσω τοὺς γονεῖς μου, τὸν αὐθέντην μας καὶ ἐσᾶς τὴν ἰδίαν, Βριζίδ. Δὲν παραβαίνω, δὲν ἐβγαίνω ἀπὸ τὸ καθῆκον ὅπου πρέπει νὰ βαστάζω. . . Σᾶς ἀφήνω ὑγείαν, ἀδελφή. Πηγαίνω. Ἄν μείνω περισσότερον, ἤμπορεῖ νὰ μᾶς συνέβη κανένας κίνδυνος.

Ὁ Λέανδρος ἄφησε παρευθὺς τὴν νέαν μονάχην καὶ ἐτραβήχθη εἰς τὸν ὄνδρά του. Δὲν τὸ πιστεύω ὁ Δεβουσὲ νὰ τὴν εἶχε βάλει ἐπιταυτοῦ, διὰ νὰ δοκιμάσῃ τὸν μαθητὴν του· ἐκείνη ἦτον ἀφ' ἑαυτῆς τόσο βιαστική. Ἀγαπώντας μὲ ὅλες τὰς αἰσθησές της τὸν νέον, ἔλαβε καιρὸν εἰς ἐκείνην τὴν ἀνέλπιστην μοναξιάν (ὅπου σπανίως ἤμποροῦσε νὰ τὴν ξαναεὐρή) διὰ νὰ τὸν ἀνοίξῃ τὴν καρδιά της καὶ νὰ τὸν συντύχῃ διὰ τὰ πλούτη της. Περὶ δὲ τῶν ἄλλων, ὅσων εἶπε καὶ ὅσα ἄφησε νὰ ἐννοηθοῦν, δὲν πρέπει νὰ ἀπορήσῃ κανεὶς· ἐπειδὴ μία νέα εὐτραφής, γεννημένη εἰς τὴν ἐξοχήν, ἡ ὁποία ἔρχεται ὕστερον καὶ ἀπολαμβάνει τὴν γλυκεῖαν ζωὴν τῆς πολιτείας, μὲ καλὰ φαγοπότια, αὐξάνουν ὅλοι οἱ χυμοὶ της· τότε πλέον τὰ πάθη νικοῦν τὴν φρονιμάδα· δι' αὐτὴν τὴν αἰτίαν τὸ κάθισμα εἰς τὰς πολιτεῖες εἶναι ἐπικίνδυνον διὰ τὰς χωριατοποῦλες. Τοιαύτη ἦτον ἡ κατάστασις τῆς Βριζίδ. Ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος, φυσικὰ σερπετὴ καὶ φιλήδονη, τὰ γέλια της, οἱ φλόγες τῶν ὠραίων ματιῶν της, ἤμποροῦσαν νὰ ἐλκύσουν τὸν καθένα. Ἐν τοσοῦτῳ, ὁ Λέανδρος ἐστάθη ἀρκετὰ ἰσχυρὸς καὶ δὲν ἐξέπεσεν. Ἄραγε τὸ ἔκαμεν ἀπὸ ἀρετῆν; Ἐμένα μὲ φαίνεται πὼς εἶναι ἔτσι. Ἀφοῦ ὅμως ἄρχισε νὰ αἰσθάνεται ἡ καρδιά του κάποιον πόνον καὶ ἀγάπην διὰ τὴν Χλωρὴν, δευτέραν θυγατέρα τοῦ Δεβουσέ, τότε δὲν ἤμποροῦσε πλέον ὁ πτωχὸς νὰ δείξῃ τόσην σταθερότητα. Πλὴν, ὅσον διὰ τὴν Βριζίδ, μὴν ὄντας ὑπουργὸς τὴν εἶπε σωστὰ τὸν σκοπὸν του. Ἀληθινά, κατὰ πρῶτον τὴν ἐστοχάσθη διὰ εὐμορφὴν καὶ σχεδὸν ἤθελε τὴν ἀγαπήσει, ἂν δὲν τὸν ἐμπόδιζε τὸ χρέος του. Μὰ ἡ καρδιά του ἔμελλε νὰ φυλαχθῇ διὰ ἓνα ἄλλο κάλλος ἀμίμητον, καὶ ἤμπορεῖ κανεὶς νὰ βεβαιωθῇ εἰς τὰ ὅσα λέγω ἀπὸ τὰ ἐπόμενα τῆς διηγήσεως.

Ὁ Δεβουσὲ μὲ προσοχὴν ἐπαρατηροῦσε κρυφὰ νὰ ἰδῇ τὸ ἀποβησόμενον. Ἐμεινεν ἐκστατικὸς εἰς τὰ τιμημένα φρονήματα καὶ τὴν εὐγένειαν ὅπου ἔδειξεν ὁ Λέανδρος εἰς τὰς ἀπόκρισάς του. Ἐ-

πειδῆ καὶ αὐτὸς ὁ φρόνιμος πατὴρ ἔνωσε καλύτερα τὴν καρδιά τοῦ νέου ἀπ' ἐκεῖνον τὸν ἴδιον. Μὲ καιρόν, ἐκατάλαβε καὶ τὴν κλίσιν ὅπου ἐσυνέλαβε διὰ τὴν Χλωρῆν. Ὡστόσον, ἀμφιβάλλοντας ἀκόμη, ἐπροσεῖχε πάντοτε εἰς τὰ παραμικρότερα βλέμματά του καὶ τὰ σχήματά του καὶ τὰ σχήματα ὅπου ἔκαμνε παρατηρώντας τὴν κάθε μίαν ἀπὸ τὰς κόρες του ξεχωριστά. Ἀμέσως μετὰ τὴν δοκιμὴν ὅπου ἔκαμνε εἰς τὸν Λέανδρον, ἄρχισε νὰ δοκιμάζῃ καὶ ἐκεῖνες. Τρεῖς θυγατέρες εἶχεν ὁ Δεβουσέ. Καλλίστη, ἡ μεγαλύτερη, ἦτον δεκαοκτὼ χρονῶν. Πηνελόπη, ἡ ὀλομικρότερη, δεκαῆξ. Μόνον ἓνας χρόνος ἦτον ἡ διαφορὰ τῆς ἡλικίας μεταξὺ τῶν δύο ἀδελφῶν καὶ τῆς Χλωρῆς. Ἡ πρώτη τὸν ἐφάνη πῶς ἐνοστιμεύετο ἓνα νέον, υἷδν τῶν ὁμοτέχνων του, ὅπου εἶχε μείνει εἰς τὸ σπίτι καὶ ἐφέρετο ἀρκετὰ καλά, πλὴν ἀγαποῦσε καθ' ὑπερβολὴν τὰ ροῦχα. Ἦτον ἓνα μέρος πολλὰ πλούσιον, καὶ μὲ ὅλον ὅπου δὲν τὸν ἄρεζε τόσον, ὁ Δεβουσέ δὲν ἠθέλησε πάλιν νὰ φανῆ ἐναντίος εἰς τὴν ἐκλογὴν τῆς θυγατρὸς του. Ὁ νέος, ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος, ἄρχισε νὰ φέρεται εὐμορφα καὶ ἐδιορθώνετο ἀπ' ὀλίγον ὀλίγον. Ὅσον διὰ τὴν Πηνελόπην, ἐκεῖνη εὐρίσκετο ἀκόμη εἰς τὴν εὐτυχισμένην ἡσυχίαν τῆς παιδικῆς ἡλικίας. Ἡ Χλωρῆ ὁμως, διὰ μίαν συμπάθειαν ὅπου ἐσυνέλαβε πρὸς τὸν Λέανδρον, ἀπέφευγε τὰς συνομιλίας τῶν νέων Παρισιάνων, ἡσύχαζεν εἰς τὸν ὄνδα τῆς, ἐδιάβαζε συχνά, ἔγραφε μερικὲς φορές, καὶ ἔσχιζεν ἐκεῖνα ὅπου ἔγραφεν. Ἀπέφευγε καὶ τὸν ἴδιον Λέανδρον, καθὼς καὶ τοὺς ἄλλους, καὶ ὅταν ἐσυντύχαινε τίποτες διὰ λόγου του, ἐκοκκίνιζεν ὀλίγον ἂν κατὰ τύχην ἤρχετο καὶ ἐκεῖνος, ὅταν αὐτὴ ἐγελοῦσε μαζί μὲ τὰς ἀδελφές τῆς, παρευθὺς ἐγίνετο κατηφής, πλὴν χωρὶς νὰ τὴν κακοφανῇ.

Τί ἐσυνέβη τῷ Λεάνδρῳ

Ὁ Δεβουσέ ἀκολούθησε τὰς παρατήρησές του δύο σωστοὺς χρόνους. Εἰς αὐτὸ τὸ ἀναμεταξὺ ἡ κακορίζικη Βριζιδ δὲν ἠμπόρεσε νὰ ἀπολαύσῃ μήτε μίαν στιγμὴν κρυφῆς συνομιλίας μὲ τὸν Λέανδρον. Ἡ Μαδὰμ Δεβουσέ, μητέρα τῆς Χλωρῆς, ἔχοντας εἶδησιν παρὰ τοῦ

άνδρός της διὰ τὰ ὅσα ἠκολούθησαν, εἶχε μάτια ἀνοιχτὰ ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος, εἰς καιρὸν ὅπου ὁ ἄνδρας της ἐπροσεῖχεν ἀπὸ τὸ ἄλλο· πλὴν καὶ αὐτὸ τὸ ἐμπόδιον ἂν δὲν ἦτον, ὁ νέος ἀφ' ἑαυτοῦ του πάλιν ἀπέφυγε τὴν ὀκαζιόνη τοῦ νὰ εὐρεθῆ μονάχος μετὰ τὴν εὐμορφὴν παρακώρη, ἐπειδὴ ἄρχισε νὰ λαμβάνῃ ἀπ' ὀλίγον ὀλίγον μίαν ἐγκάρδιον κλίσιν διὰ τὴν ὠραιότητα τὴν Χλωρὴν.

Ἡ Βριζίδ, βλέποντας ὅπου δὲν εἶχε τὸν τρόπον νὰ συνομιλήσῃ καθόλου κρυφίως μετὰ τὸν νέον, καταταυραννομένη ἀπὸ ἓνα φλογερὸν ἔρωτα, σχεδὸν ἀπελπισμένη διὰ τὴν ἀδιαφορίαν του, ἀπεφάσισε νὰ τὸν γράψῃ τὰ ὅσα ἄπειρα δεινὰ αἰσθάνετο. Μίαν ἡμέραν λοιπόν, ἐκεῖ ὅπου ἐβαστοῦσεν ὁ Λέανδρος ἓνα βιβλίον καὶ ἐδιάβαζε, παρουσίας καὶ τῆς Μαδὰμ Δεβουσέ, ἡ παρακώρη ἐπροσποιήθη πὼς τάχα κινουμένη ἀπὸ περιέργειαν ἐζήτησε νὰ τὸ ἰδῆ, καὶ μετὰ μίαν ἄκραν ἐπιτηδειότητα ἔβαλε τὸ ραβάντι της εἰς τὸ σημάδι ὅπου ἀνεγίνωσκεν ὁ νέος, καὶ πάλιν τὸ ξαναἔδωκεν. Ἐκεῖνος, ἀνοίγοντας νὰ ἀκολουθήσῃ τὴν μελέτην του καὶ περιεργαζόμενος μετὰ μίαν ματιὰν τὸ ραβάντι, ἐσφάλισεν εὐθύς τὸ βιβλίον, ἐβγῆκεν ἔξω καὶ ἀνέβηκεν εἰς τὸν ἥλιον νὰ τὸ ἀναγνώσῃ. Ἴδου τὸ τί περιεῖχε:

Ραβάντι τῆς Βριζίδ πρὸς τὸν Λέανδρον.

Ἄπονε Λέανδρε,

Δὲν ἠμπορῶ πλέον νὰ ζήσω. Ἐχασα τὴν ἡσυχίαν μου. Τὰ δάκρυά μου δὲν ἔπαυσαν ἀπὸ τὴν εὐτυχεστάτην ἐκείνην ὥραν τῆς κρυφῆς ἀνταμώσεώς μας. Στιγμὴν δὲν εὐρίσκω νὰ σὲ εἰπῶ τὰ τί τραβῶ· μὰ ἄραγε καὶ νὰ ἤμουν ἀρκετὰ εὐτυχῆς διὰ νὰ σὲ τὰ ξεστομίσω κατὰ μόνας, μετὰ ἔδιδες ἀκρόασιν, ἄσπλαγχνε; Ἦθελες μετὰ συμπονέσει; Ἐσφούγγιζες τὰ πύρινα δάκρυά μου; Μετὰ ἐπαρηγοροῦσες; Μετὰ ἀξιώνες τὴν ἀγάπην σου; . . . Ἄχ, ἡ κακορίζικη, τί χρειάζονται. . . συμπεράσματα; Δὲν βλέπω τὸ πρᾶγμα ὀφθαλμοφανῶς; Ἡ μεγάλη σου ἀδιαφορία δὲν μετὰ πληροφορεῖ τὴν κρυότητα τῆς καρδιᾶς σου; Αὐτὴ ἡ προσοχὴ τοῦ νὰ μὴν μετὰ συναπαντήσῃς τὴν ἀθλίαν μονάχην, δὲν εἶναι ἓνα φανερώτατον σημεῖον τοῦ μίσους ὅπου θρέφεις διὰ λόγου μου; Σκληροκάρδιε Λέανδρε, τίγρης ἂν ἦσουν, ἔπρεπε νὰ λυπηθῆς

μίαν δυστυχισμένην, ὅπου φλογίζεται ἀπὸ τὸν ἔρωτά σου. Τὰ σπλάγχνα σου πέτρινα εἶναι; Δὲν ἐνθυμᾶσαι κὰν ἐκείνην τὴν ὑπόσχεσιν ὅπου μὲ ἔδωσες ὅτι μὲ ἀγαπᾶς; ὅτι θέλεις μὲ ἀγαπήσει, ὅτι νὰ ἔχω ὑπομονήν, καὶ θέλεις κάμει τὴν εὐτυχίαν μου; Ἀχάριστε, ἔτσι ἀνταποκρίνεσαι εἰς τὴν τρυφερωτάτην ἀγάπην μου; Ἀχ. . . δέξου με κὰν διὰ θυσίαν σου, καὶ ὕστερον ἀπέλπισέ με· ἄς γένω ὀλοκαύτωμά σου καὶ ἄς πεθάνω τὴν ἰδίαν στιγμὴν. Λέανδρε, φῶς μου, ἄς μὴν ὑποφέρῃ ἡ εὐγενικὴ καρδιά σου νὰ θανατωθῶ, προτοῦ νὰ σὲ ἀνταμώσω. Ἐνα ἄγγιξιμον τοῦ χεριοῦ σου, ἕνας παρηγορητικὸς λόγος σου, μία παραμικρὰ συμπόνεσίς σου, εἶναι ἱκανὴ νὰ μὲ δώσῃ τὴν ζωὴν, νὰ μὲ ἀναστήσῃ, νὰ μὲ χαροποιήσῃ, νὰ μὲ εὐχαριστήσῃ. Αὐθέντη μου Λέανδρε, τὸ νὰ σὲ βλέπω κάθε στιγμὴν καὶ νὰ μὴν ἤμπορῶ νὰ σὲ συντύχω, στοχάσου τί κόλασις, τί βασανισμὸς εἶναι διὰ μίαν καχορίζικην ὅπου νιώθει λάβραν εἰς τὸ πονεμένον στήθος της. Τόσος καιρὸς εἶναι ὅπου ἡ ἄσβεστη φλόγα τῆς χρυσῆς ἀγάπης σου μὲ κατακαίει, τὰ σπλάγχνα μου θερίζονται εἰς κάθε μου ἀναπνοήν, ὅταν σὲ ἐνθυμοῦμαι ἡ καημένη. Λυπήσου με κὰν καὶ καταδέξου μίαν καὶ μόνην φορὰν νὰ ἀνταμωθοῦμεν, νὰ σὲ εἰπῶ κάτι μυστικά, ὅπου δὲν ἤμπορῶ νὰ τὰ γράψω, καὶ ὕστερον, ἂν δὲν μὲ ἀγαπᾶς, μὲ βίαν ἀμόρι δὲν γίνεται. Τὴν Κυριακὴν πουρνὸ πουρνό, ὅπου πηγαίνουν ὅλοι στὴν ἐκκλησίαν, καμώνομαι πὼς εἶμαι ἄρρωστη, κάθομαι εἰς τὸ σπίτι καὶ ἀφεύκτως σὲ προσμένω. Ψυχὴ μου Λέανδρε, ἄς εἶναι διὰ τὴν ζωὴν σου, νὰ μὴ χαλάσῃς τὸ χατίρι μου, καὶ μένω ὀλάκερη εἰς τοὺς ὀρισμούς σας.

Ἡ γνωστὴ

Ὁ Λέανδρος, ἀφοῦ ἀνέγνωσε τὸ γράμμα της, δὲν ἤξευρε τί νὰ ἀποφασίσῃ. Ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος ἡ εὐσπλαγχνία τὸν ἐπαρακινουῖσε νὰ μὴν ἀφήσῃ ἀπαρηγόρητη μίαν δυστυχισμένην ὅπου τὸν ἐλάτρευεν· ἀπὸ τὸ ἄλλο, τὸ χρέος ὅπου εἶχεν εἰς τὸν αὐθέντην του τὸν ἐβίαζε νὰ μὴν ἔβγῃ ἀπὸ τὰ ὄριά του. «Ἄν ἀνταμώσω τὴν Βριζίδ' (ἔλεγεν εἰς τὸν ἑαυτόν του), ἀντὶ νὰ σβήσω τὴν ὀλίγην φλόγα της, ἤμπορῶ νὰ ἀνάψω πυρκαϊὰν εἰς τὴν καρδιά της, νὰ πηδήξουν τίποτες τσιμπλίδες καὶ εἰς τὴν ἐδικὴν μου· ἂν δὲν πηγαίνω, πεθαίνει ἀπὸ τὴν λύ-

πην της ἡ πτωχή. . . Ἡ ἀνθρωπότης δὲν τὸ συγχωρεῖ νὰ φανῶ τόσον σκληρόκαρδος· μὰ ἡ ὑπόληψίς μου; Μὰ ἂν μαθευθῆ; Μὲ τί πρόσωπον νὰ ξαναἰδῶ τὸν Δεβουσέ, τὸν εὐεργέτην μου, τὸν πατέρα μου; Ἡμπορῶ νὰ ξεπέσω ἀπὸ τὴν εὐνοϊάν του. Ὅχι. . . ἄς μὴν τὴν ἰδῶ. . . Μὰ πάλιν. . . νὰ τὴν ἀφήσω εἰς τὴν ἀπελπισίαν της, δὲν εἶναι κρῖμα;. . . Δὲν τὸ ὑποφέρω. . . Τουλάχιστον πρέπει νὰ τὴν γράψω, νὰ τὴν παρηγορήσω καὶ νὰ τὴν συμβουλεύσω νὰ ἀφεθῆ ἀπὸ λόγου μου».

Αὐτὰ καθ' ἑαυτὸν συντυχαίνοντας, ἄρχισε νὰ γράφῃ κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον:

Ραβάσι τοῦ Λεάνδρου πρὸς τὴν Βριζίδ

Ἄδελφή,

Ἄνέγνωσα τὸ παραπονετικὸν ραβάσι σου καὶ ἀπόρησα βλέποντας νὰ μὲ ὀνομάζῃς σκληρόν, ἄσπλαγγνον καὶ ἀχάριστον εἰς τὴν ἀγάπην σου. Ἐγὼ ὁ δυστυχὴς δὲν σὲ ἔδωσα τὴν παραμικρὴν αἰτίαν, διὰ νὰ συλλάβῃς ἔρωτα περὶ ἐμοῦ. Δεδόσθω ὅτι συνέλαβες, χωρὶς νὰ τὸ θέλῃς, καὶ δὲν ἠμπόρεσες νὰ τὸ κρύψῃς, μὲ τὸ ἐξεμυστηρεῦθης. Ἐγὼ τί σὲ εἶπα; Μὲ κάθε εἰλικρίνειαν ψυχῆς ὠμολόγησα ὅτι ἀμόρι νὰ μεταχειρισθῶ ἱκανὸς δὲν εἶμαι, διὰ τὰ αἴτια ὅπου σὲ ἐπαρίθμησα, πολλῶ μᾶλλον νὰ ὑπανδρευθῶ. Εὐχαριστήθηκες εἰς μίαν ἀπλὴν ἀγάπην· σὲ ὑποσχέθηκα νὰ φέρωμαι ὡσάν ἀδελφός σου. Τοῦτο ἂν δὲν σὲ ἐξαρκῆ, τί ἠμπορῶ νὰ σὲ βοηθήσω ὁ πτωχὸς περισσότερον;. . . Τὸ γράμμα σου μὲ ἔκαμε νὰ χύσω δάκρυα, ἡ ἀπελπισία σου μὲ σκοτώνει. Δὲν μὲ φθάνουν τὰ κρίματά μου, μόνον νὰ ἔμβω καὶ εἰς τὸ αἷμα σου; Σὲ παρακαλῶ, νὰ ζοῦν τὰ μάτια σου, ἀφήσου ἀπὸ ἕναν κακορίζικον, ὅπου δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἐκπληρώσῃ τὰ θελήματά σου. Στοχάσου πῶς εἶναι μάταια ὅλα τὰ κινήματά σου, πῶς φθείρεις τὴν ζωὴν σου μὲ αὐτὴν τὴν ἀθεμελίωτην ἐλπίδα σου. Ἄν ἤμουν κανένας πονηρὸς ἄνθρωπος, ἤθελα σὲ ἀπατήσει, ἤθελα κακομεταχειρισθῆ τὴν ἐξουσίαν ὅπου μὲ δίδεις. Πλὴν ἡ καθαρὰ μου συνείδησις μὲ ἐμποδίζει ἀπὸ τὸ νὰ φερθῶ ὡσάν ἕνας ἄτιμος. Δὲν ὑποφέρει ἡ καρδιά μου νὰ γένῃς ὀλοκαύτωμά μου. Ἄν μονάχη σου ἀμε-

λῆς καὶ χρέος καὶ τιμὴν καὶ συστολὴν καὶ τὰ καθήκοντά σου, ὁ φίλος σου, ὁ Λέανδρός σου, ὅπου τὸν ὀνομάζεις ἀχάριστον, κρίνει ἀναγκαῖον νὰ σὲ βοηθήσῃ εἰς μίαν τοιαύτην περίστασιν. Τὸ νὰ ἀνταμωθῶμεν κατὰ μόνας εἶναι ἐπικίνδυνον καὶ εἰς τοὺς δύο μας. Λοιπόν, ἤσυχασε, κερά μου, ἀφήσου ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἰδέαν ὅπου σὲ βασανίζει καὶ εὐχαριστήσου εἰς τὴν ἀδελφικὴν ἀγάπην, τὴν ὁποίαν θέλεις εὖρει εἰς ἐμένα μέχρι τοῦ τάφου, καὶ μένω

ὁ γνωστὸς

Ἄφοῦ ἔκαμε τὴν ἀπόκρισιν, ἀμέσως ἐγύρισεν εἰς τὸ σπίτι, προσποιούμενος πὺς ἐξέχασε νὰ βάλῃ ὀλίγον καπνὸν εἰς τὸ πουγγὶ καί, ἂν τύχῃ νὰ ἔλθουν φίλοι εἰς τὸ ἐργαστήρι, δὲν εἶχε νὰ τοὺς περιποιηθῇ. «Βάλε κομμάτι καπνόν, Βριζίδ», εἶπεν ἡ Μαδὰμ Δεβουσέ. Παίρνοντάς το ἐκείνη, ἤυρε τὸ ραβάσι μέσα· πλήν, μὴ ἔχοντας καιρὸν νὰ τὸ ἀναγνώσῃ, ἔδωκε τὸν Λέανδρον τὸ πουγγὶ καὶ ἐγύρισεν εἰς τὸ ἐργαστήρι. Ἐν τῷ ἄμα ἐσφαλίσθηκεν εἰς ἓναν ὄνδα καὶ τὸ ἐδιάβασε. Θεέ μου, ποῖος ἤμπορεῖ νὰ περιγράψῃ τὴν ἀπελπισίαν της; Νὰ σκοτωθῇ ἤθελεν ἀπὸ τὸ κακόν της. Τὰ μεσάνυχτα ἐσηκώθη καὶ ἄρχισε νὰ τὸν γράψῃ εἰς τὸν ἀκόλουθον τρόπον:

Δεύτερον γράμμα τῆς Βριζίδ πρὸς τὸν Λέανδρον

Ἄρπαγε τῆς ἡσυχίας μου, σκληρόκαρδε Λέανδρε,

Ἐγὼ μὲν ἀποθαίνω. Ἄφήνω μίαν ζωὴν ὅπου μὲ ἔγινε μισητὴ μετὰ τὴν ἀγάπην σου. Κατεβαίνω εἰς τὴν μητέρα μου γῆν νὰ κατασφαλίσω εἰς τὰς ἀγκάλας της τὰ ἀνυπόφορα δεινά μου καὶ τὴν ὑπερβολικὴν ἐντροπὴν μου, μαζὶ μὲ τὸ πολυπαθὲς κορμί μου. Γίνομαι θυσία τοῦ ἀπατηλοῦ σου ἔρωτος καὶ παύω ἀπὸ τὸ νὰ ἀναπνέω διὰ πάντα τὸν ἐπίγειον τοῦτον ἀέρα. Πλὴν στοχάσου, Λέανδρε, ὅτι μὲ ἐσκότωσες μὲ τὸ χέρι σου· ὅτι, ἐκεῖ ὅπου μὲ ἔταζες νὰ κάμῃς τὴν εὐτυχίαν μου, μὲ ξεκουντᾶς εἰς τὸν τάφον· ὅτι, χωρὶς νὰ σὲ τύπτῃ καθόλου ἡ συνείδησίς σου, χωρὶς νὰ συγχυσθῆς τελείως, μὲ ἄκραν γαλήνην τῆς ψυχῆς σου, ἐμπήγεις τὸ θανατηφόρον μαχαίρι εἰς μίαν τρυφερὴν καρδίαν, ὅπου λαχταρεῖ νὰ σὲ λατρεύῃ. Ἐπίορκε! δὲν μὲ

ἔμεινεν ἄλλο καταφύγιον πλέον, παρὰ νὰ σὲ καταρασθῶ. "Αμποτες αὐτά. . . ὅπου μὲ γεύεις νὰ τὰ πάθης διπλότερα. Καθὼς ψήνεις τὸ ψάρι στὰ μαραμμένα χεῖλη μου, νὰ εὐρεθῇ. . . ἄχ. . . νὰ εὐρεθῇ καμία ὅπου νὰ σὲ καταφλογίσῃ. . . Ἐγὼ πλέον ἀπεφάσισα εἰς τὸ ἐξῆς νὰ μὴν σὲ συντύχω, νὰ σὲ ξεχάσω, νὰ ἐξαλείψω καὶ αὐτὴν τὴν ιδέαν τῆς ἀγάπης σου ἀπὸ τὴν ἐνθύμησίν μου, νά. . . Ἡ κακορίζικη, μὰ τάχα ἤμπορῶ; Τάχα εἶναι τρόπος νὰ ἰατρευθῇ ἡ βαθιὰ πληγὴ μου; Καὶ ἀν' ἰατρευθῇ, ἄραγε τὸ σημάδι τῆς δὲν εἶναι ἀρκετὸν νὰ μὲ θανατώνη κάθε στιγμὴν;. . . Διὰ ὄνομα Θεοῦ, Λέανδρε, ἡ ὑστερινὴ χάρις ὅπου σὲ ζητῶ εἶναι νὰ μὴ φανῆς εἰς τὸ σπίτι μερικὲς ἡμέρες, διὰ νὰ ἡσυχάσω καὶ νὰ συνηθίσω τὴν ὑστέρησίν σου. Μά. . . ὄχι. . . φάνου, σκληρέ! Φάνου, ἔρχου συχνά, διὰ νὰ σὲ βλέπω· κὰν μὴν μὲ ὑστερῆς καὶ αὐτὴν τὴν παραμικρὰν παρηγορίαν. Μὲ ὄλον ὅπου εἶσαι φῶς φανερὰ φονέας μου, πάλιν ἀγαπῶ νὰ φιλήσω τὸ χεῖρι ὅπου μὲ δίδει τὸν θάνατον, νὰ τὸ καταβρέξω μὲ τὰ θερμὰ δάκρυά μου καὶ νὰ τὸ βάλω εἰς τὴν ἀπελπισμένην καρδιά μου. Πλὴν. . . ἄχ. . . τὸ νερὸν τῆς λήθης¹ ἀναγκαῖον ἦτον εἰς τοὺς πόνους μου. Μὲ φαίνεται. . . πῶς μήτε ἐκεῖνο δὲν ἰσχύει νὰ μὲ κάμῃ νὰ σὲ ξεχάσω. Φθάνει νὰ σὲ ἰδῇ κανεὶς μίαν μόνην φοράν, καὶ νὰ σὲ ἔχη πρὸ ὀφθαλμῶν διὰ πάντα. Ἐγὼ ὅμως ἡ δυστυχῆς. . . ὅπου. . . θεὲ νὰ σὲ βλέπω. . . "Αχ. . . τὸ κριματάκι μου νὰ ἔχῃς, Λέανδρε!

Ὁ νέος, ἀφοῦ ἔλαβε καὶ τὸ δεύτερον γράμμα τῆς, ἐκατανύχθη μὲν ἡ καρδιά του, ὑπερίσχυσεν ὅμως ἡ φρόνησίς του καὶ ἐδιέκοψε μὲ τὴν ὀλόγη κάθε λογῆς συναναστροφὴν μὲ τὴν Βριζίδ, ἡ ὁποία μετέβαλε τὴν πρώτην ἀγάπην τῆς εἰς ἓνα ἀδιάλλακτον μῖσος. Πλὴν ἡ ὑπόληψις ὅπου εἶχον εἰς αὐτὸν ὁ Δεβουσὲ καὶ ἡ γυναῖκα του, τὸν ἐφύλαξεν ἀπὸ τὰς καταδρομὰς τῆς.

1. Μυθολογοῦν ὅτι εἰς τὸν Ἄδην νὰ ἦτον ἓνας ποταμὸς, ἐκ τοῦ ὁποίου τὸ νερὸν καθὼς ἔπιναν οἱ νεκροὶ ἀλησημονοῦσαν τὰ ὅσα εἶχον εἰς τὸν κόσμον.

Ὁ Λεάνδρος πληγώνεται ἀπὸ τὸν ἔρωτα τῆς Χλωρῆς

Τώρα εἶναι καιρὸς νὰ δώσωμεν καὶ μίαν παραμικρὰν ιδέαν τοῦ χαρακτῆρος τῆς Χλωρῆς, δευτέρας κόρης τοῦ Δεβουσέ. Ἦτον ὑψηλή, εὐμορφη, παχουλὴ, κάτασπρη, ξυπνητὴ, ἐνίοτε σοβαρὴ. Τὰ μαλλιά της πολλὰ καὶ ξανθὰ, τὰ μάτια καὶ τὰ φρύδιά της μαῦρα, ἡ μύτη της χυτὴ, τὸ στόμα της μικρόν, τὰ χεῖλη της κομμάτι σηκωμένα καὶ κατακόκκινα, τὸ πρόσωπόν της σφαιροειδές, καὶ ὀλάκερη ἐφαίνετο μίᾳ θεᾷ. Ὑπεραγαποῦσε νὰ καταγίνεται εἰς ἀναγνώσεις πολυειδῶν βιβλίων, καὶ πρὸ πάντων εἰς τὰ ἐρωτικά. Δὲν ἐνοστιμεύετο νὰ συντυχαίνει πολλὰ καὶ νὰ περιπαίζη. Ἦτον ἡ καθαυτὸ αἰδώς. Ποτέ της δὲν ἐπρόφερε λόγον ὅπου νὰ προζενήσῃ τὴν παραμικρὰν ἀηδίαν. Ἡ τραγανιστὴ φωνὴ της ἐτάραττε τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου, καθὼς ἤκούετο. Ἐν ἐνὶ λόγῳ ἡ Χλωρὴ ἐπαρομοίαζεν Ἀφροδίτην, εἰς τὴν ἡλικίαν τῶν δεκαεπτὰ χρονῶν.

Ἀφοῦ ὁ πατέρας της ἐνίωσε τὴν κρυφὴν ἀγάπην ὅπου ἐσυνέλαβε διὰ τὸν νέον Λεάνδρον, καὶ πὼς ἐκεῖνος τὴν ἐλάτρευεν, ἔπασχε νὰ τοὺς δίδῃ καιρὸν ὅπου νὰ κρυφουσυντυχαίνουν ἐνίοτε, ἐπειδὴ καὶ εἶχε σκοπὸν νὰ τοὺς ὑπανδρεύσῃ. Ὄταν ἤθελε νὰ εἰπῇ κανέναν ἐγκωμιαστικὸν λόγον διὰ τὸν μαθητὴν του, δὲν τὸν ἔλεγεν ἐμπροστὰ εἰς τὰς ἄλλας κόρες του, ἀλλὰ φωνάζοντας τὴν Χλωρὴν εἰς τὸ γαμπινέτο τῆς μητρὸς της, μὲ αἰτίαν πὼς εἶχεν ἄλλην δουλειὰ μαζὶ της, εὗρισκε πρόφασιν καὶ ἐπαινοῦσε τὸν νέον τάχα ἐξ ἀπροσεξίας, παρατηρώντας ἐνταυτῷ τί ἐνέργειαν κάμνει τοῦτο εἰς τὸ πρόσωπον τῆς θυγατρὸς του. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐκοκκίνιζεν, εὐθύς ὅπου ὁ πατέρας της ἀνέφερε τὸ ὄνομα τοῦ Λεάνδρου, καὶ ἐφύλαττε μίαν βαθεῖαν σιωπὴν, ἐχαμήλωνε τὰ ὠραῖα μάτια της καὶ ἐκαμῶνετο πὼς δὲν ἀκούει.

Ὑστερον ἀπὸ μίαν ἀδιάκοπον παρατήρησιν ὅπου ἔκαμεν ὁ Δεβουσέ εἰς δύο ἡμισυ χρόνους, ἠθέλησε νὰ ἰδῇ τί προκοπὴν ἔκαμεν ὁ μαθητὴς του, ὄχι εἰς τὴν τέχνην τῆς πραγματείας, ἐπειδὴ καὶ τὴν ἐγνώριζεν, ἀλλὰ εἰς τὴν οἰκονομίαν καὶ κυβέρνησιν ἐνὸς ὀσπιτίου. Ἐπῆγεν ἓνα πουρνὸ εἰς τὸ μαγαζὶ, ἐν καιρῷ ὅπου ὁ νέος ἔβανεν εἰς τάξιν μερικὲς στόφες, οἱ ὅποιες εἶχαν ἔλθει κατ' ἐκείνας τὰς ἡμέρας

ἀπὸ τὴν Λυών¹. Ἄρχισε νὰ τὸν συμβοηθῇ, καθὼς τὸ ἔκαμνε συχνά, γυρίζοντας μὲ ἐπιτηδειότητα τὴν ὁμιλίαν εἰς τὴν πούλησιν τοῦ νέου πράγματος ὅπου τοὺς ἦλθε. Ἐπειτα ἀνέφερε καὶ διὰ τὴν πολυέξοδον τρυφὴν μερικῶν. Ὁ Δεβουσὲ τὸν ἐρώτησεν ἂν ἕνας πραγματευτῆς πρέπη νὰ εἶναι ἐξοδιαστής.

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — Δὲν μὲ φαίνεται εὐλογον, αὐθέντη μου, ἐπειδὴ καὶ πιστεύω πὼς τὰ πολλὰ ἐξοδα τῶν πραγματευτῶν εἶναι ἐνάντια εἰς τὴν ὑπόληψίν τους, ἢ ὅποια εἶναι εἰς αὐτοὺς ἀναγκαῖα, καθὼς ἢ ἀνδρεία εἰς ἕνα στρατιώτην, ἢ γνῶσις τῶν νόμων εἰς ἕναν κριτὴν, ἢ ἐπιτηδειότης καὶ ἢ ἀγχίνοια εἰς ἕναν τεχνίτην, καί. . .

ΔΕΒΟΥΣΕ — Ἄραγε τὰ πολλὰ ἐξοδα δὲν ἤμποροῦν νὰ δώσουν μίαν ὑψηλὴν ἰδέαν τοῦ πλούτου ἐνὸς πραγματευτοῦ καὶ νὰ αὐξήσουν τὴν ὑπόληψίν του καὶ τὸ κρέδιτόν του, ἀντὶ νὰ τὰ ἐλαττώσουν;

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — Ἐγὼ πιστεύω, αὐθέντη μου, πὼς αὕτη ἡ ἰδέα δὲν εἶναι σωστὴ καὶ ὅτι ἀπατᾶ μόνον τὰ ὑποκείμενα ὅπου δὲν ἔχουν καλὰ μέτρα. Στοχάζομαι (νὰ συντύχω καθὼς φρονῶ), στοχάζομαι ἕναν πραγματευτὴν, ὁ ὅποιος κάμνει πολλὰ ἐξοδα, ὡσάν ἕναν ἄνθρωπον ὅπου θέλει νὰ ἀποδείξῃ πὼς εἶναι δυνατός, εὐτραφής, ἀνδρεῖος καὶ πὼς ἔχει πολὺ αἷμα, καὶ διὰ τοῦτο ἀνοίγει μίαν φλέβαν του, ἀπὸ τὴν ὅποιαν τρέχει ἀδιακόπως τὸ αἷμα του. Ἀληθινά, ἢμπορεῖ νὰ ἀποδείξῃ μὲ τοῦτο πὼς ἔχει πολὺ, πλὴν ἀποδείχνει εὐκολώτερα ἀκόμη ὅτι ἀδυνατεῖ καὶ δὲν θέλει ἀργήσει νὰ πέσῃ καταγῆς ἡμιθανής.

ΔΕΒΟΥΣΕ — Πῶς ὑποθέτετε λοιπὸν τοῦ λόγου σου νὰ ζῆ ἕνας πραγματευτῆς;

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — Καθὼς ζῆτε ἢ τιμιότης σας, αὐθέντη μου· μὲ μίαν παντοτινὴν καὶ κανονικὴν αὐτάρκειαν, χωρὶς κατάχρησιν. Ὅλα ὅσα καὶ ἂν μεταχειρίζεσθε εἶναι μέτρια, χωρὶς νὰ εἶναι ἔξω τοῦ πρέποντος καὶ ξεσχισμένα· κανένα περιττὸν ἐξοδον δὲν βλέπω νὰ κάμετε. Πολλὰς φορὰς συλλογίζομαι διατί δὲν πηγαίνετε καὶ ἢ τιμιότης σας νὰ περάσετε τὸ καλοκαίρι εἰς τὸ χωρίον καὶ εἰς τὴν ἐξο-

1. Πολιτεία τῆς Φράντζας, περίφημη διὰ τὰς πολλὰς τέχνας καὶ ἐργαστήριά της.

χὴν, ἀφοῦ βλέπω πῶς ὅλοι οἱ συντεχνῖται σας πηγαίνουν, καὶ εὐρίσκω ὅτι αὐτὸ ὄχι μόνον προξενεῖ ὑπερβολικὰ ἔξοδα, ἀλλὰ κάμνει νὰ ἀμελῆ κανεὶς καὶ τὰς δουλειάς του. Πρὸς τούτοις, αὐθέντη μου, σὰς ἄκουσα νὰ λέγετε συχνὰ ὅτι ἓνας πραγματευτὴς πρέπει νὰ ἀγαπᾷ τὸ ἐργαστήρι του καθὼς ἓνας ἐραστὴς τὴν ἀμορέζαν του· νὰ τὸ στολίζῃ, νὰ τὸ περιποιῆται καὶ νὰ προσηλώνη ἐκεῖ ὅλην τὴν εὐτυχίαν του. Ἔτσι φρονῶ ὁ δοῦλος σας.

ΔΕΒΟΥΣΕ — Εἶμαι εὐχαριστημένος, Λεάνδρε, ἀπὸ τὰς ιδέες σου, καὶ ἄμποτε νὰ τὰς ἔχῃς εἰς ὅλην σου τὴν ζωὴν. Ἐκεῖνοι ὅπου ἐγλεντίζουσι εἰς τὴν ἐξοχὴν μένουσι πάντα μετανοημένοι καὶ πάσχουσι νὰ ἐβγάλουσι τὰ ἔξοδά τους μὲ τὴν ἀκριβὴν πούλησιν τῆς πραγματείας των. Ἐνας ἄνθρωπος, βλέποντας μερικὸς κριτὰς ὅπου ἐξεφάντωναν εἰς μίαν ἐξοχὴν, ἔλεγε: «Δόξα σοι ὁ Θεός, οἱ κριταὶ δὲν ἔχουσι δουλείαν· σημεῖον πῶς ὁ κόσμος εἶναι εἰς ἡσυχίαν καὶ δὲν εὐρίσκεται εἰς διχόνοιας. — Ἐσὺ εἶσαι γελασμένος, ἀπεκρίθη ἓνας γέροντας· αὐτοὶ θέλουσι κάμει τοὺς κακορίζικους κρινομένους νὰ πληρώσουσι ἀκριβὰ αὐτὸν τὸν καιρὸν ὅπου τῶρα χάνουσι, ὁμοῦ καὶ τὰ ἔξοδα ὅπου κάμνουσι».

Μετὰ μερικὰς ἡμέρας, ὕστερον ἀπὸ αὐτὴν τὴν συνομιλίαν, μένοντάς ὑπερευχαριστημένος ὁ Δεβουσέ διὰ τὰ σωστὰ φρονήματα τοῦ νέου καὶ ὑπερβεβαιωμένος εἰς τὰς ἐλπίδας ὅπου ἔτρεφε διὰ λόγου του, ἀπεφάσισε νὰ δώσῃ καιρὸν νὰ συνομιλήσῃ κατὰ μόναν ἢ δευτέρα κόρη του μὲ τὸν Λεάνδρον. Ἐλαβε φροντίδα, ὅπου νὰ μὴν τοὺς διακόψῃ κανεὶς τοῦ σπιτιοῦ, καὶ δι' αὐτὴν τὴν αἰτίαν ἔδωκε τὸν καθένα δουλείαν εἰς διάφορα πράγματα: Ἡ Χλωρὴ ἐπροστάχθη νὰ κοιτάξῃ ἓνα λογαριασμόν, εἰς τὸν ὁποῖον ἦτον ἀναγκαῖα ἡ παρουσία τοῦ Λεάνδρου. Ἐκατέβηκε λοιπὸν εἰς τὸ μαγαζί, κατὰ τὴν προσταγὴν τοῦ πατρὸς της, ὄχι χωρὶς τὸ θέλημά της, πλὴν κομμάτι συγχυσμένη. Ἡ φωνὴ της ἦτον ὀλίγον θορυβημένη, ὅταν ἐφώνησε τὸν νέον· αὐτὸς ὁ θόρυβος ὁμοίως τὴν ἔκαμνε πλέον νόστιμην.

Πρώτη συνομιλία τῆς Χλωρῆς καὶ τοῦ Λεάνδρου

ΧΛΩΡΗ — Ὁ πατέρας μου μὲ ἐπρόσταξε νὰ τελειώσω μίαν ὑπόθεσιν, ἢ ὁποία μὲ ὑποχρεώνει νὰ συντύχω μαζί σας, Λέανδρε.

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — Αὐτὴ εἶναι ἡ μεγαλύτερη τιμὴ διὰ τὸν δοῦλον σας, κερά μου.

ΧΛΩΡΗ — Μὲ εἶπε νὰ ἀντιγράψω ἓνα κατάστιχον ὅπου εἶναι γράψιμόν σας· ἂν ἀπορήσω πουθενά, νὰ σᾶς ἐρωτήσω, καὶ ἀφοῦ τελειώσω, νὰ τῆς τὸ δώσω νὰ τὸ στοχασθῆ.

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — Αὐτὸ εἶναι εὐκόλον. Ὅριστε, καθίσετε κοντά μου, ὅπου νὰ βλέπω καὶ ἐγὼ (μὲ τὸ νὰ ἔχω νὰ ἀντιγράψω ἀπὸ τὸ ἴδιον), διὰ νὰ μὴν κάμετε λάθος καὶ νὰ μὴν ἐμβαίνετε εἰς κόπον κάθε στιγμὴν νὰ πηγαينوέρχεσθε διὰ νὰ μὲ ἐρωτᾶτε, ἐπειδὴ εἶναι καὶ πολλὰ σβησμένα.

ΧΛΩΡΗ — Πολλὰ καλὰ τὸ ἐστοχασθήκετε, Λέανδρε.

Ἄντέγραφον λοιπὸν ὁ καθένας ξεχωριστά. Ἡ Χλωρὴ ἐρωτοῦσε τὸν νέον συχνὰ συχνά, προσποιουμένη πὼς εὕρισκει ἄπειρες δυσκολίες ἐκεῖ ὅπου δὲν ἦτον καμία. Ὁ Λέανδρος ἀπεκρίνετο μὲ τόσην πολίτικα, χάριν καὶ εὐκολίαν, ὅπου ἦτον μία ἡδονὴ τὸ νὰ τὸν ἀκούη κανεὶς (καὶ πρὸ πάντων ὁ Δεβουσέ, ὅπου δὲν ἦτον μακριά). Ὅταν ἤθελαν τελειώσει, ἔπρεπε, κατὰ τὴν προσταγὴν τοῦ πατρός, νὰ σημειώσουν ὅλες τὲς στόφες ὅπου ἦτον εἰς τὸ ἐργαστήρι, ποίας τιμῆς, πόσης ποσότητος ἢ κάθε μία, τὸ ὁποῖον ἦτον πολλὰ εὐκόλον διὰ τὸν Λέανδρον· ἐπειδὴ καὶ πάντοτε ἔγραφεν εἰς ἓνα χαρτάκι, ἀπὸ τάδε κομμάτι, νούμερον τόσον, ἐκόπηκαν τόσες πῆχες, τὴν τάδε ἡμέραν, καὶ ἔρραπτεν ἐκεῖνο τὸ χαρτάκι εἰς τὴν στόφαν. Ὁ Δεβουσέ ἐπιταυτοῦ ἔδωσεν αὐτὲς τὲς δύο προσταγές εἰς τοὺς δύο νέους, διὰ νὰ λάβουν ἓνα κάποιον θάρρος καὶ νὰ συντυχαίνουν μὲ ἐλευθερίαν. Εἰς τοῦτο δὲν ἐγελάσθη, διατὶ ἡ συχνὴ ἐρώτησις τῆς Χλωρῆς περὶ τῆς τιμῆς τῶν στοφῶν τὴν ἔδωσε τόλμην νὰ συντυχαίνη μὲ τὸν Λέανδρον χωρὶς νὰ κοκκινίζη, καὶ ἐκεῖνος πάλιν ἀποκρίνεται χωρὶς ἐκείνην τὴν κρυφὴν σύγχυσιν ὅπου ἔδοκίμαζε πρωτύτερα πάντοτε. Ὁ πατὴρ ἐπαρατηροῦσεν ὅτι ἡ κόρη του, διὰ νὰ μὴ κοπιάζη πολὺ, ἐσηκώθη καὶ ἐβαστοῦσε τὸ ἓνα τῆς χέρι ἀκουμβισμένον εἰς τὸ σκα-

μνί τοῦ Λεάνδρου, ὁ ὁποῖος ἐγύριζε σπανίως καὶ μὲ πολλὴν δειλίαν νὰ τὴν κοιτάζῃ.

Ἦτον πρὸς τούτοις μία τρίτη προσταγή, ὅπου ἔμελλε νὰ τοὺς κάμῃ νὰ ξεθαρρευθοῦν ἀκόμη περισσότερον. Ὁ πατὴρ εἶπεν εἰπεῖ τὴν κόρην του νὰ δώσουν οἱ δύο τοὺς μὲ τὸν νέον ἐγγράφως τὰς ιδέας τοὺς περὶ πραγματείας (ἐπειδὴ καὶ τοὺς ἔδιδε πάντοτε βιβλία περὶ πραγματείας καὶ οἰκονομίας νὰ ἀναγινώσκουν). Ἀναγκαιῶς λοιπὸν ἔπρεπε τότε νὰ συμβουλευῶνται. Τὸ κορίτσι ἐρωτοῦσε μὲ δειλίαν, ὁ Λεάνδρος ἀπεκρίνετο μὲ γνῶσιν καὶ ἔλεγε στοχασμούς, οἱ ὁποῖοι ἦτον πολλὰ φρόνιμοι. Ἡ Χλωρὴ ἐφανέρωνε καὶ αὐτὴ τὰς ιδέας τῆς, ὅμως ἦτον πολλὰ κατώτερες ἀπὸ τοῦ νέου. Ἐπρεπε νὰ γράφουν τὰ ὅσα ἐσυλλογίζοντο. Αὐτὸ τὸ ἔκαμνεν ὁ Λεάνδρος, πλὴν ἡ Χλωρὴ ἦτον ὑπόχρεη νὰ τὰ ἀντιγράψῃ, διὰ νὰ τὰ ἰδῇ ὁ Δεβουσέ. Ἐδιάβασαν ἐν τοσοῦτῳ μίαν κόλλαν χαρτί, ὅπου ὁ Λεάνδρος εἶχε γράψῃ τοὺς συλλογισμοὺς του, τοὺς ἐδιόρθωσαν καὶ ἐζήτησαν τὴν γνώμην ὁ ἓνας τοῦ ἄλλου, διὰ νὰ κάμουν τὸ ὕφος πλέον εὐληπτον.

ΧΛΩΡΗ — Αὐτὲς οἱ ιδέες εἶναι πολλὰ σωστές, καθὼς μὲ φαίνεται, Λεάνδρε.

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — Εἶμαι ὑπόχρεος εἰς τὸν πατέρα σας περὶ τούτου, κερὰ μου.

Ἄρχισαν λοιπὸν νὰ ἀντιγράφουν. Ὁ νέος ὑπαγόρευεν εἰς τὴν ὡραίαν Χλωρὴν. Ἀνίσως καὶ κανένας σας εἶχεν ἐρωτα ποτὲ σωστόν, μὲ εἰλικρίνειαν, μὲ δειλίαν, μὲ θερμότητα καὶ τιμημένον, ἄς στοχασθῇ πῶς εἰς τὴν ὁμοίαν περίστασιν εὐρίσκοντο οἱ δύο νέοι. Ὅχι, πόσον ἐκείνη ἢ διεξοδικὴ ὑπηρεσία ἐφάνη ὀλιγοχρόνιος καὶ εἰς τοὺς δύο! Τέλος πάντων, ἐτελείωσεν. Ἡ Χλωρὴ, ὅπου δὲν ἐπληξεν καθόλου, μὴ τολμώντας νὰ σταθῇ μαζὶ μὲ τὸν Λεάνδρον χωρὶς αἰτίαν, ἐστοχάσθη πῶς ἔπρεπε νὰ μισεύσῃ πλέον.

Ὁ νέος τὴν ἔβλεπε μὲ πόνον ὅπου ἐξεμάκραινε, δὲν εἶπεν ὅμως τίποτε δια νὰ τὴν ἐμποδίσῃ, καὶ ὅταν ἐβγῆκεν, αὐτὸς ἔμεινε καταβυθισμένος εἰς μίαν λυπηρὰν καὶ ἡδονικὴν ἀγωνίαν. Μετὰ παρέλευσιν ὀλίγης ὥρας βλέπει τὰ χειρόφτια τῆς Χλωρῆς, ὅπου τὰ εἶχε ξεχάσει ἐκεῖ. Τὰ ἐπῆρε, τὰ ἐκοίταξε μὲ ἓνα ἦθος λυπηρόν, τὰ ἔβαλεν εἰς τὰ φλογερά χεῖλη του, τὴν ἰδίαν στιγμὴν ὅπου ἡ Χλωρὴ ἐξανα-

γύρισε νὰ τὰ πάρῃ. Ἐκείνη εἶδε τὸ κάμωμα τοῦ νέου, ἐπροσποιήθη πὼς δὲν τὸ ἐκατάλαβεν ὁμῶς καί, παίρνοντάς τα ἀπὸ τὸ χέρι του μὲ ἓνα χαριτωμένον χαμογέλασμα, ἔφυγε παρευθύς. Ὁ κακορίζικος ἔμεινε κατασυγχυσμένος. Ἐκάθισε καὶ ἔβαλε τὸ χέρι του εἰς τὸ μέτωπόν του. Τέλος πάντων, ἐξανάρχισε νὰ βάνῃ εἰς τάξιν τὸ διάφορον πρᾶγμα ὅπου εἶχε κατεβάσει διὰ νὰ κάμῃ τὴν περιγραφὴν μὲ τὴν ἀξιολάτρευτην Χλωρὴν.

Ὁ Δεβουσέ, ὅπου ἐνόμιζε πὼς ἡ συνομιλία τους ἤθελε βαστάξει πολλὴν ὥραν καὶ μὲ αὐτὴν τὴν αἰτίαν νὰ ἀποκτήσουν κάποιαν ξεχωριστὴν ἐλευθερίαν οἱ δύο νέοι, ἐχάρη μὲν διὰ τὴν τιμημένην δειλίαν τους, πλὴν ἡ περιέργειά του δὲν ἐπληρώθη. Ἐξαναεμβῆκεν εἰς τὸ γαμπινέτο του καὶ ἐφώναξε τὴν κόρην του, τὴν ὁποῖαν ἄρχισε νὰ λέγῃ:

ΔΕΒΟΥΣΕ — Ἦθελα, Χλωρὴ, νὰ πασχίσῃς μὲ ἓναν εὐμορφον τρόπον νὰ μάθῃς ἂν ὁ Λέανδρος ἔπληξε νὰ εἶναι κοντὰ μας. Τὲς πρῶτες ἡμέρες ὅπου εἶχεν ἔλθει ἐδῶ τὸν εἶδα πολλάκις μὲ δάκρυα εἰς τὰ μάτια· δὲν σὲ εἶπε τίποτες καμίαν φορὰν;

ΧΛΩΡΗ — Ὅχι, αὐθέντη μου.

ΔΕΒΟΥΣΕ — Εἶναι πολλὰ καλὸς καὶ χρηστοθήτης νέος, εἰς τὸν ὁποῖον θέλω νὰ δείξω ὅλα τὰ δυνατὰ σημεῖα τῆς εἰλικρινοῦς μου φιλίας. Πάσχισε νὰ καταλάβῃς τὸ βάθος τῆς καρδιᾶς του· ἐπαρατήρησα πὼς εἶναι πλέον ἐλεύθερος ὅταν συντυχαίῃ μαζί σου, παρὰ μὲ τὲς ἀδελφές σου· νιῶσε τί πρᾶγμα χρειάζεται νὰ κάμω ἐκ μέρους μου, ὅπου νὰ τὸν χαροποιήσῃ. Ἔχω μεγάλους σκοποὺς διὰ λόγου του. Γύρισε τώρα εὐθύς ὀπίσω καὶ λάβε διὰ αἰτίαν τῆς ἐπιστροφῆς σου αὐτὸ ὅπου θεὸς νὰ σὲ εἰπῶ: αὐτὲς τὲς ἡμέρες ἐδιάβασε τὸ βιβλίον ὅπου περιέχει τὰ ὑστερινὰ ταξίδια τοῦ Καπετάνου Κὼκ Ἐγγλέζου· πήγαινε νὰ τῆς τὸ ζητήσῃς καὶ ἐρώτησέ τον διὰ τὰ ἦθη τῶν ἀγρίων ἀνθρώπων ὅπου εἶδεν ὁ περιηγητής. Ἐπειτα γλίστρησε μὲ ἐπιτηδειότητα τὲς ἐρώτησες ὅπου σὲ εἶπα νὰ τὸν κάμῃς.

Ἡ Χλωρὴ ὑπήκουσεν· ἐπῆγε νὰ ξαναζητήσῃ τὸ βιβλίον. Ὁ Λέανδρος τὸ εἶχε τελειώσει ἐκείνην τὴν ἡμέραν καὶ ἔτρεξε νὰ τὸ φέρῃ ἀπὸ τὸν ὄνδρά του. Ἐν ὄσῳ ἐκεῖνος ἔλειπεν, ἡ Χλωρὴ ἔρριξε τὰ μάτια τῆς εἰς τὸ καταστιχάκι του ὅπου ἐσημείωνε ἐδικές του ὑπό-

θεσες, τὸ ὁποῖον ὁ νέος εἶχε κρύψει ὑποκάτω εἰς τὰ κατάστιχα τοῦ ἐργαστηρίου. Εὐρῆκε τότε νωπὰ γραμμένα αὐτὰ τὰ λόγια:

Εἰς τὲς 16 Μαΐου, ἡ πλέον εὐτυχισμένη ἡμέρα τῆς ζωῆς μου. Ἐσυνομίλησα περισσότερο ἀπὸ δύο ὥρες μετὰ τὴν ὠραιότητα Χλωρῆν. Εἶχε ξεχάσει τὰ χερόφτια τῆς, τὰ ἡῦρα, τὰ ἐφίλησα, καὶ τρέμω μήπως καὶ με εἶδεν, ἐπειδὴ καὶ ἐξαναῆλθεν ἐκείνην τὴν ἰδίαν στιγμήν. Ἐγὼ ποτέ μου δὲν ἀγάπησα πρᾶγμα τοῦ πλησίον μου, ἂν ἤμποροῦσα ὁμῶς νὰ κρατήσω τὰ χρυσὰ χερόφτια ἢ κανένα ἄλλο πρᾶγμα τῆς, ἤθελα τὸ νομίζει θησαυρόν μου. Ἄχ, Θεέ μου, πόσον εἶναι ἀξιολάτρευτη!

Ἡ Χλωρῆ ἐγύρισεν εἰς τὸ ὀπισθεν φύλλον νὰ ἰδῆ τί ἦτον γραμμένον, βάνοντας αὐτί, διὰ νὰ μὴν ἔλθῃ ὁ Λέανδρος γλήγορα καὶ τὴν εὔρῃ.

Εἰς τὲς 15. Ὁ Δεβουσὲ με ἐσύντυχε μετὰ μίαν καλοκαγαθίαν ὅπου με κατεσκλάβωσε. Ἡ Χλωρῆ ἦλθεν εἰς τὸ πλάγι τοῦ πατρός τῆς, ἐκεῖνος τὴν ἐχάδευσε μετὰ μίαν τρυφερότητα, ὅπου ἐτάραξε τὴν καρδιά μου ἀπὸ τὴν χαράν. . . Μά. . . καὶ ἐκείνη εἶναι χαριτωμένη. . . Ὅταν ἡ νέα ἔφυγε, με εἶπεν ὁ αὐθέντης μου: «Ἐγὼ εἶμαι πολλὰ εὐτυχισμένος πατέρας· τὰ παιδιά μου εἶναι καθ' ὑπερβολὴν φρόνιμα καὶ εὐπειθῆ, καὶ πρὸ πάντων ἡ Χλωρῆ. . . Ὁμοιάζει τὴν ἀγαθωτάτην μητέρα τῆς». Αὐτὰ λέγοντας, εἶχαν γεμίσει σχεδὸν τὰ μάτια του δάκρυα.

Εἰς τὲς 14. Ἡ Χλωρῆ ἀπέρασεν ἀπὸ κοντά μου, τὴν ὥραν ὅπου ἐπήγαινα μερικὲς τσόχες εἰς τὸ μαγαζί, καὶ με εἶπε: «Διατί σηκώνετε μόνος σας τόσον βᾶρος, Λέανδρε; Πηγαίνω νὰ φωνάξω καὶ τὸν Κυπριανὸν (δοῦλον τοῦ Δεβουσὲ) νὰ σᾶς βοηθήσῃ». Ἐλαβε τὴν κλωσύνην καὶ τὸν ἐφώνησε, με ὄλον ὅπου ἡ βοήθειά του δὲν με ἦτον ἀναγκαία. Αὐτὴ ἡ συμπόνεσις ἐκ μέρους μιᾶς τόσον ὠραιότητας κοπέλας εἶναι ντεβλέτι εἰς ἐμένα.

Εἰς τὲς 13. Δὲν ἀξιώθηκα νὰ ἰδῶ τὴν χρυσὴν μου Χλωρῆν, καὶ ἤμουν βουτηγμένος εἰς τὰ δάκρυα.

Εἰς τὲς 12. Ἀπέρασεν ἀπ' ἔξω ἀπὸ τὸν ὄνδα μου, μὲ ἐκοίταζεν ἀπὸ τὸ γυαλί τοῦ παραθυριοῦ μου καὶ ἐγέλασε.

Εἰς τὲς 11. Μὲ εἶδεν ὅπου ἤρχομουν ἀπ' ἔξω καὶ καθημένη εἰς τὸ παράθυρον ἔτρεξε νὰ κρυφθῇ, καὶ ἀπὸ τὴν ὀρμὴν τῆς ἐσώθη ἡ καρδιά μου, νὰ μὴν τύχη καὶ παραπατήση καὶ πάθῃ τίποτες.

Εἰς τὲς 10. Μὲ ἔδωσε μερικά ἀμύγδαλα χιώτικα, τὰ ὅποια μὲ ἐφάνησαν πὼς ἦτον γλυκύτερα ἀπὸ τὴν ἀμβροσίαν, ὅπου μυθολογοῦν πὼς νὰ ἔτρωγαν οἱ θεοί. "Ἀχ. . . ὁ κακορίζικος. . . ἐκείνη ἡ εὐτυχισμένη ὥρα δὲν ἐβγαίνει ποτὲ ἀπὸ τὸν νοῦν μου. . .

Εἰς τὲς 9. Ἡ χαριτωμένη Χλωρὴ ἐχαμογέλασε δι' ἐκεῖνα ὅπου ἔλεγα.

Εἰς αὐτὸ τὸ μέρος ὁ Λέανδρος ἦτον διὰ νὰ ἔμβῃ, καὶ ἐν ὄσῳ νὰ ἀνοίξῃ τὴν πόρταν, ἡ Χλωρὴ ἔβαλεν εἰς τὸν τόπον τοῦ πάλιν τὸ καταστιχάκι γλήγορα γλήγορα.

Δευτέρα συνομιλία, πλέον ξεθαρρευτική, τῶν δύο νέων

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — Ὅριστε τὰ βιβλία, κερά μου.

ΧΛΩΡΗ — Ὡς φαίνεται, οἱ περιήγησες τοῦ Καπετάνου ἐστάθησαν πολλὰ διεξοδικές, Λέανδρε. Τὸ συμπεραίνω ἀπὸ τὸ χόντρος τῶν βιβλίων του. Ἀγαποῦσα νὰ μὲ ἐλέγετε ἐν περιλήψει τὰ κεφαλαιωδέστερα συμβεβηκότα του.

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — Μετὰ πάσης χαρᾶς εἶμαι ἔτοιμος νὰ εὐχαριστήσω τὴν περιέργειάν σας.

Ἄρχισε λοιπὸν τὴν ἀνάλυσιν τοῦ βιβλίου ἀπὸ ἓνα ἓνα, τί ἔπαθεν ὅταν ἔφθασεν εἰς τὸ νησί Ὀταίτι¹, ἐπερίγραψε τὰ ἦθη ἐκείνου τοῦ ἔθνους, ὅπου ζῆ εἰς μίαν κατάστασιν ὄχι πολλὰ διαφορετικὴν ἀπὸ τὰ ζῶα, καὶ τὰ ἐπίλοιπα.

ΧΛΩΡΗ — Ἄραγε εἶναι κὰν εὐτυχισμένοι; Ἡ ἀμάθεια τοὺς

1. Νησί νεωστὶ εὐρημένον ἀπὸ τὸν Καπετάνον Κῶκ Ἐγγλέζον εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανόν.

χρησιμεύει τίποτες διὰ τὴν ἡσυχίαν τῆς ψυχῆς; Ἡ καρδιά τους εὐχαριστεῖται εἰς τὴν σμικρότητά τους;

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — Δὲν ἤξεύρω, κερά μου, πλὴν νὰ σᾶς εἰπῶ τὸν σκοπὸν μου. Ἐμένα μὲ φαίνεται ὅτι, μὲ ὅλα τὰ ἐλαττώματά μας, ἡ κατάστασίς μας εἶναι ἀξία προτιμήσεως, ἐβγάνοντας ὁμῶς τὴν δεισιδαιμονίαν καὶ ἄλλες πολλὰς κατάχρησες.

ΧΛΩΡΗ — Φαίνεται πῶς νὰ ἔχετε εἶδησιν φιλοσοφίας, Λέανδρε!

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — Ὅχι τόσο· πλὴν κατὰ τοῦτο μεταχειρίζομαι τὴν ὀρθὴν κρίσιν τοῦ νοός μου· κανένας δὲν μὲ ἐνέπνευσεν αὐτὲς τὲς ιδέες.

ΧΛΩΡΗ — Τοῦτο προέρχεται μὲ τὸ νὰ ἔχετε πνεῦμα. . . Δὲν ἀγαπούσετε λοιπὸν νὰ συζήσετε μὲ τοὺς Ὅταίτας;

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — Ὅχι, τῇ ἀληθείᾳ· οἱ ἀκόλουθοι τοῦ Καπετάνου ἐξαναγεννήθηκαν, ὅταν ἤλθαν εἰς τὴν πατρίδα τους καὶ εἶδαν ἀνθρώπους πολιτευμένους εἰς τὴν Εὐρώπην.

ΧΛΩΡΗ — Καὶ ἐμένα ἔτσι μὲ φαίνεται· ἡ πατρίδα τοῦ ἀνθρώπου εἶναι τόσο γλυκιά ὅπου. . . Ἀμὴ τοῦ λόγου σας, Λέανδρε, πῶς σᾶς φαίνεται τὸ Παρίσι, λόγου χάριν;

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — Δὲν ἤμπορῶ νὰ σᾶς περιγράψω, κερά μου, πόσον μὲ ἀρέσει.

ΧΛΩΡΗ — Ὁ πατέρας μου ὡστόσο νομίζει πῶς πλήχτετε, καὶ τὸ περισσότερο ὅταν ἤλθετε.

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — Νὰ πλήξω;. . . Ἄν ὁ ἄρχων πατέρας σας ἐννοῇ μὲ τοῦτο ἐκείνην τὴν ὀλίγην λύπην ὅπου προξενεῖ ἡ ἀλλαγὴ τοῦ τόπου, καὶ πρὸ πάντων τὴν πρώτην φοράν, ἔχει δίκαιον. Ξεμακρυσμένος ἀπὸ τοὺς γονεῖς μου καὶ ἀπὸ ὅλες τὲς συνήθειάς μου, τὸ φυσικόν μου ἔλαβε μεταβολήν, ἐδοκίμαζα μίαν ἀκούσιον σύγχυσιν, τὴν ὁποίαν προξενεῖ ἡ ἐνθύμησις τῶν ὑποκειμένων ὅπου ἀγαπᾶ καὶ ἀποχωρίζεται κανεὶς. Πλὴν ἐκεῖνο ὅπου μὲ ἐτάραττε περισσότερο, ἦτον ὅσα μὲ ἔφερναν εἰς τὸν νοῦν μου τοὺς κάμπους καὶ τὴν ἐξοχήν. Μίαν ἡμέραν, ἐμβαίνοντας εἰς τὴν ἐκκλησίαν, εἶδα μερικὰς ζωγραφίαις ὅπου ἐπαράσταιναν δάση, πουλιά, ποταμούς καὶ ἄλλα τοιαῦτα. Τὲς ἐκοίταζα μὲ ἡδονὴν καὶ ἐπροσήλωσα τὸν νοῦν μου ἐπάνω τους. Ἡ καρδιά μου ἐκατανύχθη καὶ ἔτρεχαν τὰ δάκρυά μου, τόσο

γλυκά, ὅπου δὲν τὸ αἰσθάνθηκα. Μερικοὶ ἄνθρωποι ἤλθαν κοντά μου καὶ μὲ ἐρώτησαν τὴν αἰτίαν. Ἐγὼ ἐξαναῆλθα εἰς τὸν ἑμαυτόν μου καὶ τοὺς ἀπεκρίθην χαμογελώντας ὅτι ἡ ἐνθύμησις τῆς πατρίδος μου, ὅπου ἐκεῖνες οἱ ζωγραφιῆς ἐπαράσταιναν, μὲ ἐπαρακίνησε νὰ δακρῦσω· τὸ ὁποῖον τοὺς ἔκαμε νὰ γελάσουν καὶ νὰ μὲ περιπαίξουν. Τὴν σήμερον ὅμως, κερά μου, αἰσθάνομαι πὼς ἀγαπῶ αὐτὴν τὴν κατοικίαν μου καὶ τὰ ἀξιοσέβαστα ὑποκείμενα, μὲ τὰ ὁποῖα ἔχω τὴν εὐτυχίαν νὰ συζῶ, περισσότερο ἀπὸ τὰ δάση μου. Μόνον τοὺς γονεῖς μου εἶναι ὅπου ἐπιθυμῶ.

ΧΛΩΡΗ — Αὐτὸ ὅπου μὲ λέτε, Λέανδρε, θέλει προξενήσει πολλὴν χαρὰν εἰς τὸν πατέρα μου. Ὡς φαίνεται, σᾶς εἶχεν ἰδεῖ καμίαν φορὰν λυπημένον.

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — Λυπημένον, κερά μου; Ὁχι, μὰ τὴν ζωὴν σας. Ἐφοῦ ἤλθα εἰς τὸ ἀρχοντικόν σας, δὲν ἤξεύρω τί ἐστὶ λύπη. Ἀληθινά, μερικὲς φορὲς εἶμαι σοβαρὸς καὶ κατηφής, πλὴν ποτὲ λυπημένος, πιστεύσετε με.

ΧΛΩΡΗ — Ὁ πατέρας μου σᾶς ὑπεραγαπᾷ, θέλει νὰ εἴστε εὐχαριστημένος καὶ εὐτυχής.

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — Σᾶς βεβαιῶνω, κερά μου, ὅτι ἡ εὐτυχία μου εἶναι ἀπερίγραπτη καὶ δὲν εἶμαι ἄξιος διὰ τόσον, νὰ ζῶ εἰς τὸ ἀρχοντικόν σας, νὰ βλέπω. . . τὸν ἀγαθώτερον καὶ ἀξιοσέβαστον πατέρα καὶ κυρίαν μητέρα σας, ὅλην τὴν εὐγενικὴν φαμελίαν σας, τὰ παιδιὰ του. . . Ἐγὼ δὲν εἶδα ποτέ μου πλέον ἀξιαγάπητα, εὐπειθέστερα καὶ χαριτωμένα. Πάσχω νὰ λάβω τὸ παράδειγμά σας, ὅσον κατὰ τοῦτο.

ΧΛΩΡΗ — Ἀγαπᾶτε τὸ σπίτι μας, καθὼς βλέπω, Λέανδρε.

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — Ὁχι, δὲν ἠμπορῶ νὰ σᾶς ἐκφράσω πόσον, Χλωρὴ κερά μου! Ἡ ἰδέα πὼς θὲ νὰ ἔβγω καμίαν φορὰν ἀπ' ἐδῶ εἶναι ὅπου μὲ φαρμακώνει, μὲ ἀφανίζει.

ΧΛΩΡΗ — Νὰ ἔβγετε¹; Καὶ πῶς; Ἐχετε κατὰ νοῦν νὰ μᾶς ἀφήσετε;

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — Ἀφ' ἑαυτοῦ μου; Ποτὲ τῇ ἀληθείᾳ. Μά, τέλος. . . δὲν εἶναι τρόπος νὰ εἶμαι διὰ πάντα ἐδῶ.

1. Μὲ ἔκστασιν συντυχαίνει.

ΧΛΩΡΗ — Ἀληθινά, Λέανδρε¹. Ὡστόσοσον ὁ πατήρ μου ἤξεύρει καλύτερα περὶ τούτου ἀπὸ λόγου μου. . . ἐπειδὴ ὑπεραγαπᾷ νὰ σᾶς δείξῃ πόσον σᾶς πονεῖ.

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — Τὸ νὰ εὐρίσκωμαι εἰς τὸ σπίτι του εἶναι ἡ μεγαλύτερη χάρις ὅπου ἤμπορεῖ νὰ μὲ κάμῃ.

ΧΛΩΡΗ — Εἶμαι βέβαιη πὼς θεὸς νὰ τὸν καλοφανῇ αὐτὴ ἡ ἀπόφασίς σας.

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — Ἄχ, κερά μου, μὲ φαίνεται πὼς εἶναι ἀδύνατον νὰ εἶμαι ἄλλοῦ καλύτερα ἀπ' ἐδῶ.

ΧΛΩΡΗ — Ὅχι, ὅσον δι' αὐτό, ἡ ἀξιότης σας. . ., τὸ λέτε βέβαια ἀπὸ μετριοφροσύνην.

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — Συμπαθήσετέ με νὰ σᾶς συντύχω ὀλίγον, παρακαλῶ, περὶ τῆς ἀξιότητός μου. Ἄν ἔχω κάτι τί, εἶμαι ὑπόχρεος εἰς τὸν ἄρχων πατέρα σας, ὁ ὁποῖος μὲ ἐπαίδευσεν ὡσάν υἱόν του. . . Ὅμως, κερά μου, τὰ ἐρωτήματά σας ἀρχίζουν νὰ μὲ δίδουν κάποιαν ὑποψίαν ἄραγε, μήπως καὶ σᾶς ἔστειλεν ἐπιταυτοῦ, διὰ νὰ μὲ δώσετε τὴν θλιβεράν εἶδησιν ὅτι πρέπει νὰ παρατήσω. . . καὶ ὁ εἰλικρινῆς πατήρ σας, ὅπου μὲ ἀγαπᾷ (διὰ τὸ ὁποῖον εἶμαι καταπεισμένος), θέλει νὰ μέ. . .

ΧΛΩΡΗ — Ὅχι, νὰ ζοῦν τὰ μάτια μου, Λέανδρε, δὲν εἶναι κατένενα ἀπὸ αὐτὰ ὅπου σὲ φοβίζουν.

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — Ἄν ἔχη οὕτως, ἀναπνέω πάλιν ὁ δυστυχῆς.

ΧΛΩΡΗ — Ὁ πατέρας μου² θέλει—ἰδού, σᾶς τὸ ξεμυστηρεύομαι—νὰ μάθῃ τί πράγμα σᾶς ἀρέσει, διὰ νὰ σᾶς ἀποδείξῃ τὴν ἐγκάρδιον ἀγάπην ὅπου τρέφει διὰ λόγου σας.

Εἰς αὐτοὺς τοὺς λόγους ὁ Λέανδρος ἀσήκωσε τὰ χέρια καὶ τὰ μάτια του εἰς τὸν οὐρανὸν λέγοντας:

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — ὦ ἀγαθώτατε καὶ ἀξιοσέβαστε ἄνθρωπε! . . . Ἄχ, κερά μου, εἶναι πολλὰ καλός. . . τὰ δάκρυά μου σᾶς λέγουν περισσότερον ἀπὸ τὴν διακεκομμένην φωνήν μου. . . Ναί, ἐγὼ ἐπιθυμῶ κάτι τί. . . τὴν πολύτιμην ἀγάπην του, τῆς κυρίας μητρός σας,

1. Μὲ ἓνα μισὸν ἀναστεναγμόν.

2. Κομμάτι κρυφά.

καὶ τὴν φιλίαν τῶν ἀξιολατρευτῶν θυγατέρων του, ὅπου εἶναι οἱ πλέον ὠραιότερες καὶ χαριτωμένες ἀπὸ ὅλα τὰ ὑποκείμενα τῆς μεγάλης αὐτῆς πολιτείας καὶ ὅλου τοῦ κόσμου.

Ἐδῶ ἐβγῆκεν ὁ Δεβουσὲ λέγοντας:

ΔΕΒΟΥΣΕ — Καλημέρα σας, κόρη μου· καλημέρα σας, Λέανδρε. Εἶστε μαζί, ναί; Τὸ ὑπερχαίρομαι, παιδιά μου. . . Ἔχω νὰ σᾶς συντύχω καὶ τοὺς δύο σας. Δότε με ἓνα σκαμνί. Κάθισε καὶ τοῦ λόγου σου, Λέανδρε, κοντὰ εἰς τὴν Χλωρὴν. Ἐγὼ τὴν ἔστειλα, διὰ νὰ πασχίσῃ νὰ μάθῃ μὲ ποῖον τρόπον κατὰ τὴν θέλησίν σου ἤμποροῦσα νὰ σὲ ἀποδείξω τὴν ἀγάπην μου. Τί τὴν εἶπες;. . . Τί σὲ εἶπε, Χλωρὴ;

ΧΛΩΡΗ — Ἀφεντάκη, μὲ εἶπε πὼς μόνον τὴν ἀγάπην σας ζητᾶ, τῆς μητρὸς μου καὶ τὴν ἐδικὴν μας.

ΔΕΒΟΥΣΕ — Ἦξευρε πὼς τὴν ἔχεις, παιδί μου· καὶ ἔγινες ἀξίος δι' αὐτὴν· τὴν ἀπόκτησες βέβαια· ἐπειδὴ καὶ ἡμεῖς δὲν εἶμεθα ἀδικοί, μήτε ἐγὼ μήτε ἡ φαμελιά μου. Ἦθελα ὅμως νὰ σὲ δώσω κάτι τὶ ὅπου σὲ λείπει, τὸ ὁποῖον νὰ σὲ κάμῃ εὐτυχῆ. Στοχάσου περὶ τούτου, ἐπειδὴ καί, μὰ τὴν τιμὴν μου —τὸν μεγαλύτερον ὄρκον μου—, θέλω σὲ δώσει ὅ,τι καὶ ἂν μὲ ζητήσῃς. Συλλογίσου καλὰ, παιδί μου, εἰς αὐτὸ —διατὶ εἶσαι ἀληθινὰ υἱὸς μου διὰ μέσον τῆς φιλίας—, συλλογίσου σωστὰ καὶ σύντυχέ με ὕστερον χωρὶς καμίαν συστολήν, ὡσὰν φίλον σου, ὡσὰν πατέρα σου. Δὲν σὲ ἐπῆρα ἀπὸ τοὺς φυσικοὺς γονεῖς σου, διὰ νὰ σὲ κάμω νὰ μείνης ὄρφανὸς καὶ ὕστερημένος ἀπὸ τὴν φαμελίαν σου ἐβδομήντα ὥρῶν διάστημα. . . Σὲ ἀφήνω μὲ τὴν Χλωρὴν, συντύχετε μαζί, ἕως ὅπου νὰ τὴν φωνάξω.

Ὅταν ὁ Δεβουσὲ ἐβγῆκεν, ὁ Λέανδρος ἔμεινεν ὅλος ἐκστατικὸς εἰς τὰ ὅσα ἤκουσε. Τὸ ὅ,τι αἰσθάνετο ἐκείνην τὴν στιγμὴν δὲν ἦτον χαρὰ, ἀλλὰ μιὰ ἄλλη κατάστασις τῆς ψυχῆς, μιὰ ἡδονικὴ σύγχυσις, ὅπου εἶναι ὁ πρόδρομὸς τῆς. Ἡ Χλωρὴ ἐννοοῦσε καλύτερα τὸ νόημα τοῦ πατρὸς τῆς. Εὐρίσκετο σχεδὸν εἰς τὴν ὁμοίαν περίστασιν τοῦ νέου καὶ αἰσθάνετο πὼς εἶναι ἡ ἰδίᾳ τὸ δῶρον καὶ ἡ ἀνταμοιβὴ τῆς ἀξιότητός του· ὅμως ἡ αἰδῶς τὴν ἔκαμνε νὰ φυλάττῃ μίαν βαθεῖαν σιωπὴν καὶ νὰ κρατῆται εἰς περισσοτέραν δειλίαν ἀπὸ πρωτύτερα. Ὑστερον ἀπὸ μερικὲς στιγμὲς αὐτῆς τῆς συγχύσεως, αὐτῆς τῆς

χαροποιᾶς ἐκστάσεως, ἣ ὁποῖα δίδει θάρρος νὰ ἐλπίσῃ διὰ νὰ ἀπολαύσῃ τινὰς κανένας μεγαλύτερον ἀπ' ὅ,τι ἤμποροῦσε νὰ τολμήσῃ, ὁ Λέανδρος ἐφώναξε:

Τρίτη, σχεδὸν ἐρωτική, συνομιλία

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — Τί ἀκατάληπτη καλωσύνη! . . . "Ὁχ, χρυσέ μου Δεβουσέ, γενοῦ πατέρας μου· ἐγὼ εἶμαι υἱός σου κατὰ τὸ σέβας καὶ τὴν ὑπόληψίν μου. . . Δὲν τολμῶ, κερά μου, τῇ ἀληθείᾳ, νὰ ἐννοήσω ἐκεῖνα ὅπου ὁ αὐθέντης μου καὶ σεβάσμιος πατέρας σας προαιρεῖται νὰ μὲ κάμῃ νὰ ἐλπίσω. . . Ἐμπορῶ ἄραγε μὲ θάρρος νὰ ζητήσω ἀπὸ τὴν ἀξιολάτρευτην κόρην του ὀλίγην εὐσπλαγχνίαν, διὰ νὰ μὲ βοηθήσῃ νὰ ἐξηγήσω τοὺς λόγους τοῦ. . . ἀγγέλου ὅπου μὲ ἐσύντυχε;

ΧΛΩΡΗ — Πῶς νὰ σᾶς βοηθήσω; Ἐγὼ ἡ καημένη δὲν ἔχω εἰδησιν ἀπὸ τὰ μυστικά του.

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — Θέλετε νὰ σᾶς ξαναειπῶ λέξιν πρὸς λέξιν ὅλα ἐκεῖνα ὅπου ὠμίλησεν ὁ χρυσὸς εὐεργέτης μου, διὰ νὰ ἐξετάσωμεν καὶ οἱ δύο μας τὸ νόημά τους;

ΧΛΩΡΗ — Πολλὰ καλά, ὀρισμός σας.

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — «Τὴν ἔχεις, παιδί μου, τὴν ἀπόκτησες βέβαια, ἐπειδὴ καὶ δὲν εἶμεθα ἄδικοι»¹.

ΧΛΩΡΗ — Θὲ νὰ εἰπῇ πῶς σᾶς ἀγαπᾶ, ὅτι σᾶς ἀγαποῦμεν ὅλοι μας, καὶ ὅτι εἴστε ἄξιος διὰ τοῦτο. Αὐτὸ εἶναι φανερόν.

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — "Ἄχ, ἄμποτες νὰ εἶναι τόσον φανερόν, ὅσον τὸ ἐπιθυμῶ. . . «Ἦθελα νὰ σὲ δώσω κάτι τὶ ὅπου σὲ λείπει, τὸ ὁποῖον νὰ σὲ κάμῃ εὐτυχῆ». . . Δὲν νιώθω τί θεὸ νὰ εἰπῇ αὐτό, κερά μου.

ΧΛΩΡΗ — Καὶ βέβαια «κάτι τὶ ὅπου δὲν ἔχετε». . . Αὐτὸ δὲν εἶναι σκοτεινόν.

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — Μὰ τί πρᾶγμα ἄραγε νὰ εἶναι, φῶς μου;

ΧΛΩΡΗ — Εἶναι. . . πολλὰ πράγματα. . . ὅπου. . .

1. Ὁ Λέανδρος λέγει τοὺς λόγους τοῦ Δεβουσέ καὶ ἡ Χλωρὴ ἐξηγεῖ.

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — Ἐγὼ δὲν ἐπιθυμῶ τίποτες. . .

ΧΛΩΡΗ — Καὶ πῶς; Τίποτες, τίποτες¹;

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — Ὅχι, μὲ τὴν ὀλότῃ. . . Τουλάχιστον, τίποτες ἀπὸ ἐκεῖνα ὁπού. . . νοστιμεύομαι δὲν ἤμπορῶ. . . ἐπειδὴ καὶ γνωρίζω τὸ εἶναι μου.

ΧΛΩΡΗ — Ἄς ἰδοῦμεν παρακάτω· τί εἶπεν ὁ ἀφεντάκης, Λέανδρε;

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — «Ὅπου νὰ σὲ κάμη εὐτυχῆ». . .

ΧΛΩΡΗ — Ἦγουν τίποτες ὁπού νὰ κάμη τὴν εὐτυχίαν σας· νὰ ἡ ἐξήγησίς του.

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — Ναί, κερά μου, ὁπού νὰ κάμη τὴν εὐτυχίαν μου, μά. . . ἄραγε. . . αὐτὸ εἶναι τὸ νόημα;

ΧΛΩΡΗ — Βέβαια, τί ἄλλο; Στοχασθῆτε ποῖον πράγμα ἤμπορεῖ νὰ κάμη τὴν εὐτυχίαν σας, ἐπειδὴ καὶ ὁ πατέρας μου δὲν τὸ ξεύρει· μονάχος σας πλέον. . .

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — «Ὅπου νὰ σὲ κάμη εὐτυχῆ». . . Κερά μου, νὰ εὐρωμεν τὴν ἀληθινὴν ἐξήγησιν, ἐπειδὴ καὶ ἐγὼ εἰς αὐτὸ σκοτίζομαι. . .

ΧΛΩΡΗ — Εἰπέτε παρακάτω, ἴσως νιώσωμεν τίποτες ἀπ' ἐκεῖ.

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — «Στοχάσου περὶ τούτου, ἐπειδὴ καί, μά τὴν τιμὴν μου—τὸν μεγαλύτερον ὄρκον μου—, θέλω σὲ δώσει ὅ,τι καὶ ἂν μὲ ζητήσης». . . Αὐτὸ εἶναι κομμάτι πολὺ. . .

ΧΛΩΡΗ — Ἐτσι βέβαια εἶναι, μονάχος σας πρέπει νὰ ζητήσετε. . .

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — Εἰς αὐτὸ εἶναι ὁπού βυθίζομαι ὁ δυστυχῆς· «ὅ,τι καὶ ἂν μὲ ζητήσης». . .

ΧΛΩΡΗ — Δὲν νιώθετε λοιπὸν τίποτες;

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — Ἄχ, κερά μου, ἐκεῖνο ὁπού νιώθω δὲν ἤμπορῶ νὰ τὸ ξεστομίσω. . .

ΧΛΩΡΗ — Καὶ τί εἶναι; Τόσον μεγάλον ζήτημα εἶναι, ὁπού δὲν τολμάτε;. . .

1. Μὲ ἔκστασιν.

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — Πρέπει νὰ εἶμαι πληροφορημένος διὰ πολλὰ πράγματα, προτοῦ νὰ λάβω τὴν ἐλευθερίαν νά. . .

ΧΛΩΡΗ — Μὰ σὰν τί πράγματα, στὸν Θεόν σας;

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — Κατὰ πρῶτον, νὰ μὴν θυμώσῃ ὁ ἄρχων πατέρας σας, ἡ κυρία μητέρα σας, οἱ ἀδελφές σας, καὶ πρὸ πάντων ἡ εὐγενεία σας, κερά μου.

ΧΛΩΡΗ — Ἄν ἤξευρα τί ἦτον. . . Ἐγώ, ὅσον τὸ κατ' ἐμέ. . . σὰς βεβαιώνω πῶς δὲν συγχύζομαι, ἴσως καὶ οἱ συγγενεῖς μου. . . Πλὴν ὁ πατήρ μου εἶπεν «ὅ,τι καὶ ἂν τὸν ζητήσετε», ἤγουν ὅλα. . .

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — Ναί, κερά μου, πλὴν μὲ ἐκεῖνο τὸ «ὅλα» ἴσως δὲν ἐπῆγεν ὁ νοῦς του ἐκεῖ ὅπου φθάνει ὁ ἐδικός μου.

ΧΛΩΡΗ — Μὰ ἴσως πάλιν ἔφθασε, ποῦ τὸ ἤξεύρομεν;. . . Τί εἶπεν ὕστερον ἀπ' αὐτό;

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — «Συλλογίσου καλὰ, παιδί μου, εἰς αὐτὸ — διατὶ εἶσαι ἀληθινὸς υἱὸς μου διὰ μέσον τῆς φιλίας».

ΧΛΩΡΗ — Ὑστερον ἀπ' αὐτό;

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — Ἄχ, ἂν ἐτολμοῦσα. . . μά. . . ὄχι, εἶναι πολλὰ μεγάλη εὐτυχία, ἐγὼ ἤμπορῶ νὰ ὀνομασθῶ ὑπερήφανος. . . τολμηρός. . . ἀχάριστος. . .

ΧΛΩΡΗ — Εἰπέτε καὶ τὸ παρακάτω.

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — «Συλλογίσου σωστὰ καὶ σύντεχέ με ὕστερον χωρὶς καμίαν συστολήν, ὡσὰν φίλον σου, ὡσὰν πατέρα σου». . .

ΧΛΩΡΗ — Ἀκολουθήσετε μέχρι τέλους.

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — «Δὲν σὲ ἐπῆρα ἀπὸ τοὺς φυσικοὺς γονεῖς σου, διὰ νὰ σὲ κάμω νὰ μείνης ὀρφανὸς καὶ ὕστερημένος ἀπὸ τὴν φαμελίαν σου ἐβδομήντα ὥρῶν διάστημα. . . Σὲ ἀφήνω μὲ τὴν Χλωρὴν, συντύχετε μαζί, ἕως ὅπου νὰ τὴν φωνάξω».

ΧΛΩΡΗ — Τῇ ἀληθείᾳ, δὲν ἐξεχάσατε μήτε μίαν λέξιν.

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — Ἐγὼ ἓνα πρᾶγμα ἔχω νὰ ζητήσω, κερά μου. . . Αὐτὸ εἶναι τὸ μόνον ὅπου νὰ μὲ λείπη — ἤγουν ἀπὸ τὰ ἐκτὸς ἀγαθὰ ὅπου δὲν ἔχω· ἐπειδὴ, ὅσον διὰ τὰ ψυχικὰ προτερήματα, μὲ λείπουν ἓνα μιλιοῦνι—. Μὰ πῶς νὰ τολμήσω νὰ τὸ ζητήσω ὁ καχορίζικος; Πρέπει νὰ ξεύρω κατὰ πρῶτον τί γνώμην ἔχετε ἡ εὐγενεία σας.

ΧΛΩΡΗ — Συλλογισθῆτε, Λεάνδρε. . . κοιτάζετε. . .

Ἡ Χλωρὴ τὸν διέκοψε, φοβούμενη νὰ μὴ ξεμυστηρευθῆ τὸν ἔρωτά του, μὲ ὄλον ὅπου τὸ ὑπερεπιθυμοῦσεν· ἡ αἰδῶς ὅμως ἐνίκησε τὴν ἐπιθυμίαν, ὅταν τὸν εἶδεν ἕτοιμον νὰ συντύχη. Αὐτὴ ἡ διακοπὴ ἔκαμε τὸν νέον νὰ δειλιάσῃ καὶ ν' ἀποσιωπήσῃ τὴν ὁμιλίαν του. Ὁ Δεβουσέ, εὐχαριστημένος εἰς τὸ περιμάζωμα τῆς κόρης του, τὴν ἐφώναξε διὰ νὰ τὴν ἐβγάλῃ ἀπὸ τὴν σύγχυσιν ὅπου εὐρίσκετο.

Ὁ φρονιμώτατος πατὴρ ἔλαβεν ἀρκετὴν πληροφορίαν. Βέβαιος ὄντας ὅτι οἱ δύο ἔρασταὶ ἀντιλατρεύονται, εἶπε τὴν ιδέαν του εἰς τὸ κορίτσι, παρούσης καὶ τῆς μητρὸς, τὴν ὁποίαν ἄφησε νὰ ἐξακριβώσῃ κατὰ βάθος τὰ φρονήματα τῆς κόρης τῆς καὶ νὰ τὸν εἰδοποιήσῃ.

Ἡ Χλωρὴ ἐπονοῦσε τὸν νέον· δὲν τὸ ἔκρυψε, τὸ ὠμολόγησε χωρὶς τσιριμόνιες τὴν μητέρα τῆς.

Μὲ ποῖον τρόπον ὑπανδρεύονται

Μετὰ ὀκτῶ ἡμέρας ὁ Δεβουσέ ἔφερε τὸν Λεάνδρον εἰς τὸ γαμπινέτο του καὶ τὸν λέγει:

ΔΕΒΟΥΣΕ — Παιδί μου, ἐσυλλογίσθηκες τίποτες; Τί ἀποφάσεις διὰ τὸ ζήτημα ὅπου θεὸ νὰ μὲ κάμῃς;

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — Ὅχι, αὐθέντη μου, δὲν ἐσυλλογίσθηκα· πλὴν καὶ τώρα εἶμαι συγχυσμένος τί νά. . . σᾶς προβάλω, καθὼς καὶ τὴν πρώτην ἡμέραν.

ΔΕΒΟΥΣΕ — Ἐχω σκοπὸν νὰ σὲ ὑπανδρεύσω, νὰ σὲ κάμω σύντροφον εἰς τὴν πραγματείαν μου καὶ νὰ συνδέσω ἀναμεταξύ μας ἕναν ἀδιάλυτον δεσμόν.

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — Ὅχι, αὐθέντη μου, τί μὲ λέτε; Ἐγὼ ὁ πτωχός. . .

ΔΕΒΟΥΣΕ — Δὲν ἔχεις τίποτες ἄλλους σκοποὺς διὰ τὴν κατάστασίν σου;

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — Ἐγὼ δὲν ἐστοχάσθηκα περὶ τούτου ποτέ μου, ἀλλ' ἐκαταγίνομουν ἕως τώρα εἰς τὸ χρέος μου. . . καί. . .

ΔΕΒΟΥΣΕ — Τὸ ξεύρω, διὰ τοῦτο καὶ ἐφρόντισα ἐγὼ διὰ λόγου σου. Ἄκουσε· θέλω νὰ σὲ δώσω μίαν σύζυγον καὶ νὰ σὲ προσηλώσω εἰς μίαν κατάστασιν ὅπου νὰ ξεύρῃς. . . καὶ ἐσύ. . .

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — Αὐθέντη μου, . . . ἐγώ. . . διὰ γυναῖκα. . .

ΔΕΒΟΥΣΣΕ — Πῶς; Δὲν σὲ ἀρέσει ἢ ὑπανδρεία;

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — Αὐτὴ εἶναι μυστήριον, ἓνας ἅγιος δεσμός, καὶ μὲ κάμνετε νὰ ἐπιθυμῶ τὴν ἀπόλαυσίν της, πλήν. . .

ΔΕΒΟΥΣΣΕ — Ἐξήγησέ με λοιπὸν τὸ αἴτιον τῆς συστολῆς σου.

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — Δὲν ἔχω καμίαν συστολήν, ὥστόσον. . . φοβοῦμαι. . . τὸ ὑποκείμενον. . .

ΔΕΒΟΥΣΣΕ — Δὲν σὲ εἶπα νὰ μὲ ζητήσης ὅ,τι καὶ ἂν θέλῃς;

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — Ἔτσι εἶναι· ἐλάβετε αὐτὴν τὴν ἀγαθότητα, ὁμως. . .

ΔΕΒΟΥΣΣΕ — Μεταχειρίσου τὴν λοιπὸν.

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — Φοβοῦμαι νὰ μὴν τὴν κακομεταχειρισθῶ, αὐθέντη μου.

ΔΕΒΟΥΣΣΕ — Αὐτὸ δὲν εἶναι τρόπος νὰ γίνῃ, ἐπειδὴ καὶ γνωρίζω τὴν καρδιά σου· ἀπὸ τὸν καιρὸν ὅπου ἐσυνομήλησες μὲ τὴν Βριζίδ, ἕως τὸ προχθεσινὸν σοχπέτι σου μὲ τὴν κόρην μου, ὅλα τὰ ἤκουσα.

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — Αὐθέντη μου. . . ἀληθινά, τότε. . . μὲ τὴν Βριζίδ. . . ὑποσχέθηκα νὰ τὴν. . . πλήν μετὰ ταῦτα¹. . . Ἄχ, πεθαίνω ἀπὸ τὴν ἐντροπήν μου, μόνον διατὶ ἀπέρασεν ἀπὸ τὸν νοῦν μου². . . αὐτὴ ἡ ἰδέα. . .

ΔΕΒΟΥΣΣΕ — Ποία ἰδέα;

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — Δὲν ἤμπορῶ νὰ σᾶς. . . τὸ ζεστομίσω. . . τρέμω. . .

ΔΕΒΟΥΣΣΕ — Θέλω νὰ μὲ συντύχῃς ἐλεύθερα.

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — Ἄν εἶναι ἔτσι, παρακαλῶ δότε με τὴν ἄδειαν, ὅπου γονατιστός³. . .

ΔΕΒΟΥΣΣΕ — Ὅχι, ὄχι, ὀρθός· ἔτσι συντυχαίνει ἓνας φίλος πρὸς τὸν φίλον του.

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — Ἄχ, αὐθέντη μου, μὲ δίδετε θάρρος καί. . .

1. Καθ' ἑαυτόν.

2. Κομμάτι δυνατά.

3. Ζητᾶ νὰ γονατίσῃ.

ΔΕΒΟΥΣΣΕ — Αὐθέντη σου; Ὅχι· θέλω νὰ μὲ ὀνομάζῃς πατέρα σου.

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — Ναί, πατέρα μου! Λοιπὸν, ἀξιοσέβαστέ μου πατέρα. . . — ἰδοὺ ὅπου σᾶς ὑπακούω. . . — ἐρχόμενος εἰς τὸ ἀρχοντικὸν σας, ἀκόμη ὄντας ἀγνώριστος εἰς τὴν εὐγενικὴν φαμελίαν σας, μὲ ἐφαίνετο πὼς εἶναι εὐμορφη ἢ Βριζίδ. . . καί. . .

ΔΕΒΟΥΣΣΕ — Καὶ βέβαια εἶναι, εἰς αὐτὸ δὲν περιέχεται κανένα κακόν.

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — Ὑστερον ὅμως, νικώμενος χωρὶς τὸ θέλημά μου ἀπὸ ἓνα προτέρημα ἀνώτερον τῆς ὠραιότητος. . .

ΔΕΒΟΥΣΣΕ — Ἀπὸ τὸ πνεῦμα της; Ἀληθινὰ ἔχει.

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — Ὅχι, αὐθέντη μου, ἀλλὰ ἀπὸ ἓνα ἄλλο ὑποκείμενον.

ΔΕΒΟΥΣΣΕ — Ὅπου τὸ ὀνομάζεις;

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — Συγχωρήσετε τὴν τόλμην ὅπου λαμβάνω ὁ δοῦλος σας καί. . .

ΔΕΒΟΥΣΣΕ — Ἄχ, θέλω νὰ τὴν πάρῃς· συντύχαινε.

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — Ἀπὸ τὸ μέριτον μιᾶς τῶν εὐγενεστάτων θυγατέρων σας.

ΔΕΒΟΥΣΣΕ — Ὅπου τὴν ὀνομάζεις;

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — Κοκόνια. . . Χλω. . . Χλωρ. . . Χλωρὴν.

ΔΕΒΟΥΣΣΕ — Τὸ χαίρομαι, παιδί μου, ἐπειδὴ καὶ αὐτὴ σὲ ἀγαπᾷ ὁμοίως, καὶ ἀπεφάσισα νὰ σὲ τὴν δώσω, ἀφ' ὅτου σὲ ἐγνώρισα κατὰ βάθος.

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — Ἐμένα, αὐθέντη μου;

ΔΕΒΟΥΣΣΕ — Σὲ εἶπα νὰ μὴ μὲ λέγῃς αὐθέντη σου, ἀλλὰ πατέρα.

Ὁ Λέανδρος ἔπεσεν εἰς τοὺς πόδας τοῦ Δεβουσσέ καὶ ἐφίλησε τὸ χέρι του λέγοντας:

ΛΕΑΝΔΡΟΣ — Ἄχ, πατέρα μου, ἀξιοσέβαστε ἄνθρωπε, εἰς τὸν ὁποῖον χρεωστῶ περισσότερον ἀπὸ τὴν ζωὴν, ποίαν χαράν, ποίαν εὐτυχίαν μὲ δίδετε! Καὶ εἰς τὸν τάφον μου δὲν εἶναι τρόπος νὰ ξεχάσω τὴν καλωσύνην καὶ τὰ χαρίσματά σας. Οἱ δυστυχεῖς γονεῖς μου θὲ νὰ ξαναγεννηθοῦν. . . ἀκούοντες. . .

ΔΕΒΟΥΣΕ — Μὲ καλοφαίνεται, Λέανδρε, ὅπου τοὺς ἐνθυμᾶσαι. Αὐτὸ τὸ εὐγενικὸν κίνημα τῆς καρδιάς σου μὲ εὐφραίνει· φανερώνει ἓναν καλὸν υἱόν. Συμπεραίνω πὼς θεὸς νὰ γένῃς καὶ γαμβρὸς καὶ ἄνδρας ἐξαίρετος.

Ὁ Δεβουσὲ ἐπῆγεν ὕστερον τὸν μαθητὴν του εἰς τὸ γαμπινέτο τῆς γυναικὸς του, ὅπου ὅλη ἡ φαμελία του ἦτον συναθροισμένη, καὶ εἶπεν εἰς ὅλους δείχνοντας τὸν νέον:

ΔΕΒΟΥΣΕ — Κοκίνα μου, ἰδοὺ ὁ σύζυγος ὅπου δίδω τὴν Χλωρὴν. Ὁ Δελὶν ἐχθὲς μὲ ἐζήτησε νύμφην εἰς τὸν υἱόν του τὴν Καλλίστην· μονάχη τῆς τὸν ἐδιάλεξε μὲ τὴν εὐγενεία σου, δίδω καὶ ἐγὼ λοιπὸν τὴν γνώμην μου. Παρακαλῶ ὅμως νὰ μὴν εἰπῆτε τὸ ὄχι δι' αὐτὸν ὅπου ἔκλεξα διὰ τὴν δεύτερη κόρην μας.

ΜΑΔΑΜ — Τὸ χαίρομαι, τὸ χαίρομαι, νὰ ζήσῃ! Ἀφοῦ μόνος σας τὸν ἐκλέξετε, εἰς ἐμένα πλέον δὲν ἔμεινε λόγος.

ΔΕΒΟΥΣΕ — Ὅσον διὰ τὴν Πηνελόπην, ἔρχεται καὶ αὐτῆνῃς ἡ ἀράδα, καί. . .

ΠΗΝΕΛΟΠΗ — Παρακαλῶ, αὐθέντη μου, πάλιν ἡ εὐγενεία σας νὰ ἐκλέξετε καὶ τότε.

ΔΕΒΟΥΣΕ — Διατί ἐγὼ καὶ ὄχι ἡ μητέρα σου;

ΠΗΝΕΛΟΠΗ — Ἐπειδὴ, ὅσον τὸ κατ' ἐμέ, ἀγαπῶ καλύτερα ἓναν ὡσὰν τὸν Λέανδρον, παρά ὡσὰν τὸν υἱὸν τοῦ Δελίν.

Εἰς αὐτὸ τὸ ἀναμεταξὺ ἡ Χλωρὴ εὐρίσκετο εἰς μίαν ταπεινὴν σύγχυσιν, ἡ ὁποία ἔδιδε περισσοτέραν ψυχὴν εἰς τὸ ἀμίμητον κάλλος τῆς. Ἡ ἐρυθρότης, ὅπου ἐχρωμάτιζε τὸ ἀγγελικὸν πρόσωπόν τῆς, ἐξερρίζωνε τὴν καρδιὰ τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ πατέρας τῆς τὴν ἐπρόσταξε νὰ πιάσῃ ἀπὸ τὸ χέρι τὸν Λέανδρον, ὁ ὁποῖος τὴν ἔδιδε τὸ ἐδικόν του, καὶ εἶπε πὼς μετὰ τρεῖς ἐβδομάδες θεὸς νὰ τελειώσῃ ἡ χαρὰ ὁμοῦ καὶ τῆς Καλλίστης, μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν.

Ἐγὼ ἀποσιωπῶ τώρα τὴν ὑπερβολικὴν ἀγαλλίασιν τοῦ Λεάνδρου. Τὸ σέβας, ἡ ἐπαναδίπλωσις τοῦ ζήλου, ἡ ἄκρα ἀγάπη του πρὸς τὸν Δεβουσέ, πρὸς τὴν πενθερά του, καὶ τὸ περισσότερον ἡ λατρεία του πρὸς τὴν Χλωρὴν, δὲν περιγράφεται· τὴν ἐπονοῦσεν ἐκ βαθέων καρδιάς. Διὰ νὰ γένῃ κανεὶς εὐτυχής, καὶ πρὸ πάντων ὄντας ὑπανδρευμένος, πρέπει νὰ λατρεύῃ τὴν γυναῖκα του, διὰ νὰ τὸν ἀγα-

πᾶ καὶ ἐκείνη· ἄς προσέχη ὅμως νὰ μὴν κακομεταχειρισθῇ τὴν ἀγάπην του καὶ νὰ τὸν χολοσκάνη μὲ τὰς φαντασίες της. Ἔτσι ζῆ ὁ Λέανδρος ἀπὸ τρεῖς χρόνους καὶ ἐδῶθε· εἶναι εἰς τὴν πρώτην μέθην τοῦ ἔρωτός του, ἐπειδὴ καὶ ἔχει τὴν πρώτην καθαρότητα τῆς καρδιάς του· ἡ ὡραία Χλωρὴ πάλιν ἐκ μέρους της φυλάττει πάντα τὴν κοσμιότητα τῶν ἡθῶν της, ὡσὰν ἓνα κορίτσι.

Ἡ ταλαίπωρη Βριζίδ, ἀφοῦ ἐπάσχισε τόσον νὰ βάλῃ εἰς τὸ χέρι τὸν Λέανδρον καὶ δὲν ἠμπόρεσεν, ἀπελπίσθηκε πλέον καὶ ἐπρόστρεξεν εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ Κυπριανοῦ, εὐχαριστημένη νὰ ζήσῃ καὶ μὲ ἐκεῖνον, μόνον νὰ μὴ μείνῃ ἀνύπανδρη εἰς τὸ πείσμα τοῦ Λεάνδρου.

Ρήγας Φεραῖος.

Ευλογραφία τῆς Λουκίας Μαγγιώρου στο λεύκωμα,
'Από τοὺς ἀγῶνες τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, ἔκδοση ΕΑΜ - ΕΛΑΣ,
πού κυκλοφόρησε παράνομα στὶς 25 Μαρτίου 1943.

Συλλογή Ν. Γρηγοράκη.

«Ἡ τοπογραφία τῆς Ὀλυμπίας».
Λεπτομέρεια τῆς Χάρτας τῆς Ἑλλάδος, Βιέννη 1797.